

STATISTIKAAMET
STATISTICS ESTONIA

PÕLLUMAJANDUSLIKUD MAJAPIDAMISED
AGRICULTURAL HOLDINGS

2005

TALLINN 2006

Kogumik annab ülevaate põllumajanduslike majapidamiste maakasutusest, loomakasvatusest, põllumajandusmasinate ja –seadmete kasutamisest, tööjõust ning muust tulutoovast tegevusest 2005. aastal.

Koostanud põllumajandusstatistika osakond (Andres Klaus, tel 625 9390; Piret Joala, Aili Maanso, Andres Randmann, Aino Rüütli, Imbi Saarik, Andres Tekkel, Eve Valdvee).

The publication provides an overview of the land use, livestock farming, agricultural machinery and equipment, labour force and other gainful activities of the agricultural holdings in 2005.

Compiled by the Agricultural Statistics Department (Andres Klaus, tel +372 625 9390; Piret Joala, Aili Maanso, Andres Randmann, Aino Rüütli, Imbi Saarik, Andres Tekkel, Eve Valdvee).

MÄRKIDE SELETUS **EXPLANATION OF SYMBOLS**

...	andmeid ei ole saadud või need on avaldamiseks ebakindlad <i>data not available or too uncertain for publication</i>
-----	---

Tabelites on iga arv, kaasa arvatud “kokku”, ümardatud eraldi. Seega võib “kokku” arv erineda komponentide summa väärtusest.

Each number, incl. in the cell “total” has been rounded separately in tables. Hence the “total” cell may not correspond exactly to the sum of the component cells.

Toimetanud Liis Haugas
Inglise keel: Elina Härsing
Küljendus: Indrek Tammeste

*Edited by Liis Haugas
English by Elina Härsing
Layout by Indrek Tammeste*

ISBN 9985-74-389-X

Autoriõigus/Copyright: Statistikaamet, 2006

Väljaande andmete kasutamisel või tsiteerimisel palume viidata allikale
When using or quoting the data included in this issue, please indicate the source

Uuringu korraldamiseks on saadud toetust Euroopa Liidult.
Euroopa Komisjon ei vastuta uuringu tulemuste ega nende kasutamise eest.

*The survey has received funding from the European Union.
The Commission of the European Communities is not responsible for the results of the survey or any use that may be made of the information contained therein.*

Kirjastanud Statistikaamet,
Endla 15, 15174 Tallinn
Trükkinud Ofset OÜ,
Paldiski mnt 25, 10612 Tallinn

Juuni 2006

*Published by Statistics Estonia,
15 Endla Str, 15174 Tallinn
Printed by Ofset Ltd,
25 Paldiski Rd, 10612 Tallinn*

June 2006

SISUKORD

Sissejuhatus	5
Üldandmed	7
Majapidamiste struktuur ja keskmine suurus	7
Maakasutus	10
Põllumajandusmaa	11
Omandivorm	13
Mahepõllumajandus	17
Majapidamiste juhid	19
Majapidamiste tootmistüübid	21
Majapidamiste muu tulutoov tegevus	24
Põllumajandusliku tootmise efektiivsus	25
Majapidamised Euroopa Liidus ja Eestis	26
Majapidamiste keskmine suurus Euroopa Liidus ja Eestis	28
Põllumajandusliku tootmise efektiivsus Euroopa Liidus ja Eestis	30
Taimekasvatus	34
Põllumajandusmaa kasutus	34
Teravili	35
Kaunvili	36
Kartul	37
Tehnilised kultuurid	38
Köögivilid ja maasikad	39
Lilled ja ehistaimed	40
Söödakultuurid ja söödajuurvili	41
Seemnekasvatus	42
Kesa	42
Loomakasvatus	43
Loomakasvatus majapidamistes	43
Veised	43
Lambad ja kitsed	45
Sead	47
Kodulinnud	49
Muud koduloomad	50
Traktorid ja masinad	52
Traktorid	52
Mootorkultivaatorid, -freesid ja -niidukid	54
Tera- ja kaunvilja- ning seemnekoristusmasinad	55
Muud koristusmasinad	56
Mujalt tellitud teenustöö	57
Tööjõud	58
Majapidamiste tööjõud	58
Füüsiliste isikute majapidamiste tööjõud	59
Juriidiliste isikute majapidamiste tööjõud	60
Püsitööjõud vanuse, tööaja ja soo järgi	61
Peretööjõud vanuse, tööaja ja soo järgi	64
Alalised töötajad vanuse, tööaja ja soo järgi	67
Ainuvaldajate pere liikmete muu tulutoov tegevus	70
Metoodika	72
Mõisted ja selgitused peatükkide kaupa	75
Lisa 1	104
Lisa 2	108

CONTENTS

Foreword	79
General data	80
Structure and average size of holdings	80
Land use	81
Agricultural area	81
Type of ownership	82
Organic farming	82
Managers of holdings	83
Type of farming in holdings	83
Other gainful activity of holdings	84
Efficiency of agricultural production	84
Holdings in the European Union and Estonia	84
Average size of holdings in the European Union and Estonia	85
Efficiency of agricultural production in the European Union and Estonia	85
Crop production	87
Use of agricultural land	87
Cereals	87
Legume crops	87
Potatoes	88
Industrial crops	88
Vegetables and strawberries	88
Flowers and ornamental plants	88
Forage crops and fodder roots	88
Seed growing	89
Fallow land	89
Livestock farming	89
Livestock farming in holdings	89
Cattle	89
Sheep and goats	90
Pigs	90
Poultry	90
Other domestic animals	91
Tractors and machinery	91
Tractors	91
Cultivators, hoeing machines, rotary hoes and motor mowers	92
Combine harvesters	92
Other fully mechanised harvesters	92
Outsource services	93
Labour force	93
Labour force in holdings	93
Labour force in holdings of natural persons	93
Labour force in holdings of legal persons	94
Permanent labour force by age, working time and sex	94
Family labour force by age, working time and sex	95
Regular employees by age, working time and sex	95
Other gainful activity of sole holder's families	95
Methodology	96
Definitions and explanations by chapters	99
Appendix 1	104
Appendix 2	108

SISSEJUHATUS

Põllumajanduslike majapidamiste struktuuri uuringuid (edaspidi: struktuuriuuring) on Euroopa Liidu riikides ühtse meetodika järgi korraldatud alates 1966. aastast, iga kümne aasta järel kõiki põllumajanduslikke majapidamisi hõlmava põllumajandusloendusena, põllumajandusloenduste vahelistel aastatel enamasti valikuuringutena.

Statistikaamet korraldas esimese põllumajandusloenduse taasiseseisvunud Eestis 2001. aasta juulis. Et kindlaks määrata Eesti põllumajanduslik tootmispotentsiaal, hõlmati põllumajandusloendusega nii tegutsevad põllumajanduslikud majapidamised, mitte-tegutsevad majapidamised kui ka põllumajanduslikud kodumajapidamised. Lisaks Eesti andmekasutajate vajadustele peeti silmas Euroopa Liidu struktuuriuuringule esitatavaid nõudmisi. Põllumajandusloenduse andmete põhjal moodustati põllumajanduslike majapidamiste andmekogu ehk loend kõigi põllumajandusstatistiliste vaatluste valimite võtmiseks loendustevahelisel perioodil, s.o aastani 2010.

2003. ja 2005. aasta struktuuriuuringud korraldati Vabariigi Valitsuse kinnitatud riiklike statistiliste vaatluste kava alusel valikvaatlustena. 2003. aastal küsitleti 9600 põllumajanduslikku majapidamist, 2005. aastal hõlmas uuring tänu Euroopa Liidu rahaabile juba 20 000 majapidamist. Valimi suurendamine tõstis uuringu kvaliteeti ja on äärmiselt tähtis põllumajanduslike majapidamiste andmekogu uuendamisel.

Mõlema valikvaatluse korraldamisel on järgitud Euroopa Liidu statistikaameti (Eurostat) meetodikat.

Statistiline üksus nende vaatluste puhul oli **põllumajanduslik majapidamine** (edaspidi: majapidamine) — ühtse majandusliku ja tehnilise juhtimisega tootmisüksus, kus toodetakse põllumajandussaadusi ja:

- 1) kus on vähemalt üks hektar kasutatavat põllumajandusmaad või
- 2) kus on vähem kui üks hektar kasutatavat põllumajandusmaad ja kus toodetakse põllumajandussaadusi peamiselt müügiks või mille majanduslik suurus on üks Euroopa suurusühik (ESÜ)^a või rohkem.

Erinevalt põllumajandusloendusest ei olnud hõlmatud väikesed tootmisüksused, mida uuriti 2004/2005. aastal Euroopa Liidu rahaabiga korraldatud eraldi uuringuga, ega ka mittetegutsevad majapidamised. Et tagada andmete võrreldavus 2001. aasta põllumajandusloenduse tulemustega, on võrreldavad põllumajandusloenduse andmed ümber arvatud ülaltoodud majapidamise definitsioonist lähtudes ja võrreldes eelmise samateemalise kogumikuga täpsustatud. Traktorite ja masinate kohta kogutud näitajad ei ole täielikult võrreldavad 2001. aasta põllumajandusloenduse tulemustega näitajate erineva definitsiooni tõttu. 2003. aasta standardkogutulu on 2000. aasta standardkogutulu-koefitsiente kasutades vastavalt Eurostati meetodikale ümber arvatud.

2005. aasta struktuuriuuringu küsitlusmoment oli 1. juuni 2005. Küsimustik oli koostatud kahe küsitluslehena, eraldi füüsilistele ja juriidilistele isikutele, vastavalt 216 ja 145 küsimusega. Mahepõllumajanduse ja toetuste andmed koguti otse vastavatest registritest.

Vaatluste tulemused avaldatakse viie peatükina: üldandmed, taimekasvatus, loomakasvatus, traktorid ja masinad, töäjõud. Üldandmetes on käsitletud majapidamiste struktuuri majandusliku suuruse ja põllumajandusmaa suuruse järgi, majapidamisi põllumajandusmaa omandivormi järgi, mahepõllumajanduse põhinäitajaid, majapidamiste juhtide põllumajanduslikku ettevalmistust, majapidamiste tootmistüüpe ja majapidamiste muud tulutoovat tegevust. On analüüsitud põllumajandusliku tootmise efektiivsust majapidamise majandusliku suuruse järgi ning toodud võrdlused Euroopa Liidu liikmesriikidega. Kõigi Euroopa Liidu liikmesriikide 2005. aasta struktuuriuuringu andmed ei olnud veel kättesaadavad, seetõttu on võrreldud 2003. aasta andmeid. Töäjõu peatükis on käsitletud ka pereliikmete muud tulutoovat tegevust.

^a Euroopa suurusühik (ESÜ) vastab standardkogutulu väärtusele 1200 eurot (18 768 krooni). Standardkogutulu on majapidamise toodetud põllumajandustoodangu väärtuse ja selle tootmiseks tehtud erikulutuste vahe, mis arvutatakse põllumajanduskultuuride kasvupinnast, loomade arvust ja standardkogutulu koefitsientidest lähtudes.

Kuna 2003. ja 2005. aasta struktuuriuuringud olid valikvaatlused, siis ei avaldata neid näitajaid, mille standardviga ületab 30%. Koondandmeid avaldatakse kujul, mis välistab majapidamiste identifitseerimise. Andmete konfidentsiaalsust käsitletakse metoodika peatükis. Seal on esitatud eraldi osana vaatluse metoodika ja kasutatud mõisted peatükkide kaupa.

Põhjalikumad vaatluse tulemused on 2006. aasta II kvartalist kättesaadavad Statistikaameti andmebaasis. Andmebaasi saab pöörduda Statistikaameti veebilehelt www.stat.ee rubriigist "Statistika".

ÜLDANDMED

Majapidamiste struktuur ja keskmine suurus

2005. aasta struktuuriuuringu andmetel oli Eestis ligi 28 000 põllumajanduslikku majapidamist, poole vähem kui 2001. aastal.

Tabel 1 **Majapidamised majandusliku suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**
 Table 1 *Holdings by economic size, 2001, 2003, 2005*

	Kokku Total	<2 ESÜ* <2 ESU*	2-<16 ESÜ 2-<16 ESU	>=16 ESÜ >=16 ESU	
2001	55 748	47 449	7 462	837	2001
2003	36 859	30 049	5 838	972	2003
2005	27 747	21 022	5 616	1 108	2005
füüsilised isikud					natural persons
	26 868	20 888	5 384	595	
juriidilised isikud	879	134	232	513	legal persons

* Euroopa suurusühik (ESÜ) vastab standardkogutulu väärtusele 1200 eurot (18 768 krooni). Standardkogutulu on majapidamises toodetud põllumajandustoodangu väärtuse ja selle tootmiseks tehtud erikulutuste vahe, mis arvutatakse põllumajanduskultuuride kasvupinnast, loomade arvust ja standardkogutulu koefitsientidest lähtudes.

* The European Size Unit (ESU) is equal to the value of the standard gross margin of 1,200 euros (18,768 kroons). Standard gross margin is the difference of the holding's output and the value of specific costs, calculated on the basis of crop area, number of livestock and SGM coefficients.

Diagramm 1 **Majapidamiste osatähtsus majandusliku suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 1 *Distribution of holdings by economic size, 2001, 2003, 2005*

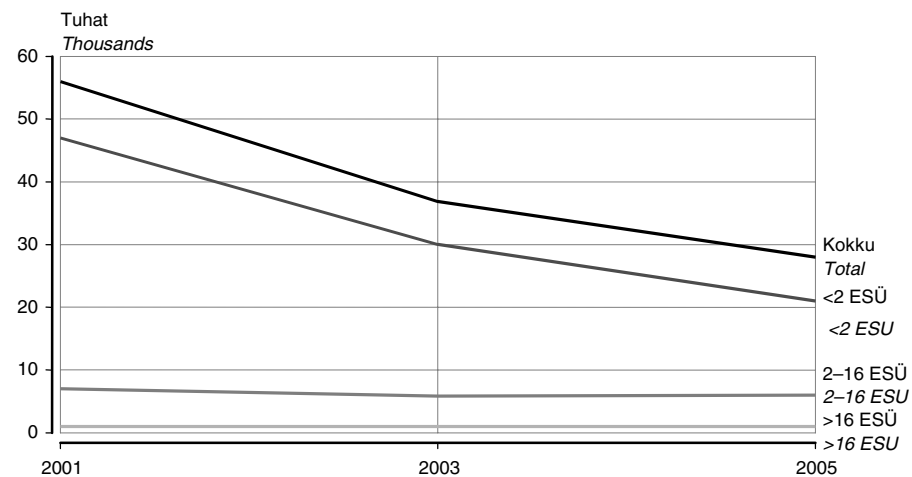
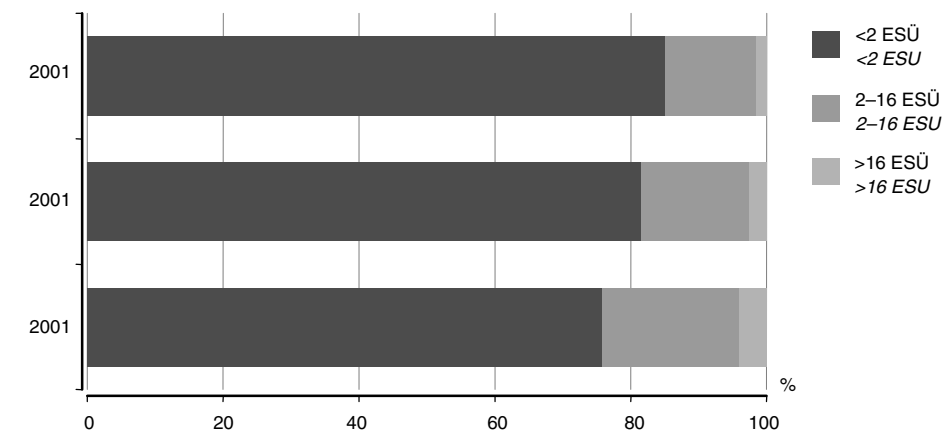

Diagramm 2 **Majapidamiste osatähtsus majandusliku suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 2 *Distribution of holdings by economic size, 2001, 2003, 2005*

Majapidamiste arv on võrreldes 2001. aastaga vähenenud 28 000 võrra ehk 50,2%, sellest kaks kolmandikku aastatel 2001–2003. Vähenemine on toimunud väiksemate majapidamiste arvel. Väikeste majapidamiste (majanduslik suurus alla 2 ESÜ) arv on vähenenud 26 427 võrra ehk 55,7%, kuid nende osatähtsus majapidamiste hulgas on ikka väga suur — 75,8% (85,1% 2001. aastal). Keskliste majapidamiste (majanduslik suurus 2–<16 ESÜ) arv on vähenenud 1846 võrra ehk 24,7%, kuid nende osatähtsus on tõusnud 13,5%-st 20,2%-ni. Vähenemine toimus põhiliselt aastatel 2001–2003. Suurte majapidamiste (majanduslik suurus üle 16 ESÜ) arv on suurenenud 271 võrra ehk 32,4% ja nende osatähtsus on tõusnud 1,5%-st 4%-ni.

Põhiline osa majapidamistest (96,8%) kuulub füüsilistele isikutele. Neist majapidamistest 77,7% on väikesed, 20% keskmised ja ainult 2,2% suured. Juriidiliste isikute majapidamistest on 15,2% väikesed, 25,4% keskmised ja 58,4% suured.

Tabel 2 **Majapidamiste keskmine suurus, 2001, 2003, 2005**
 Table 2 *Average size of holdings, 2001, 2003, 2005*

	Majapidamiste arv <i>Number of holdings</i>	Põllumajandusmaa, ha		Standardkogutulu, ESÜ			
		kokku	keskmiselt majapidamise kohta	kokku	keskmiselt majapidamise kohta	100 ha põllumajandusmaa kohta	
		<i>Agricultural area, ha</i>		<i>Standard gross margin, ESU</i>			
		<i>total</i>	<i>average per holding</i>	<i>total</i>	<i>average per holding</i>	<i>per 100 ha of agricultural area</i>	
2001	55 748	871 213	15,6	138 856	2,5	15,9	2001
2003	36 859	795 640	21,6	134 713	3,7	16,9	2003
2005	27 747	828 926	29,9	135 381	4,9	16,3	2005
füüsilised isikud	26 868	461 538	17,2	64 035	2,4	13,9	natural persons
juriidilised isikud	879	367 388	418,0	71 346	81,2	19,4	legal persons

Diagramm 3 **Majapidamiste põllumajandusmaa ja standardkogutulu, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 3 *Agricultural area and standard gross margin of holdings, 2001, 2003, 2005*

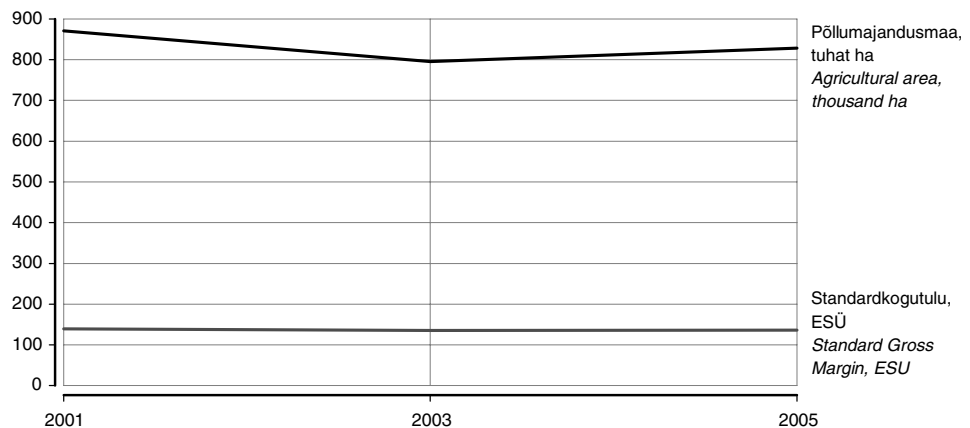
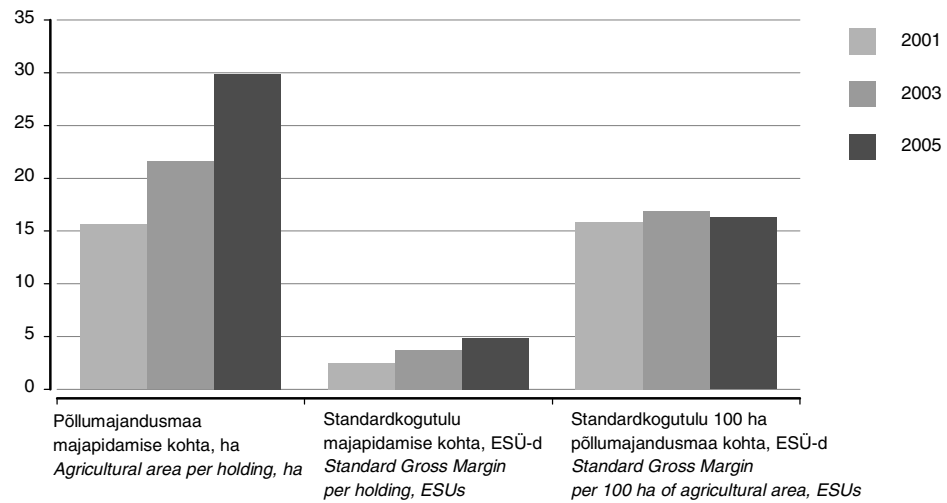

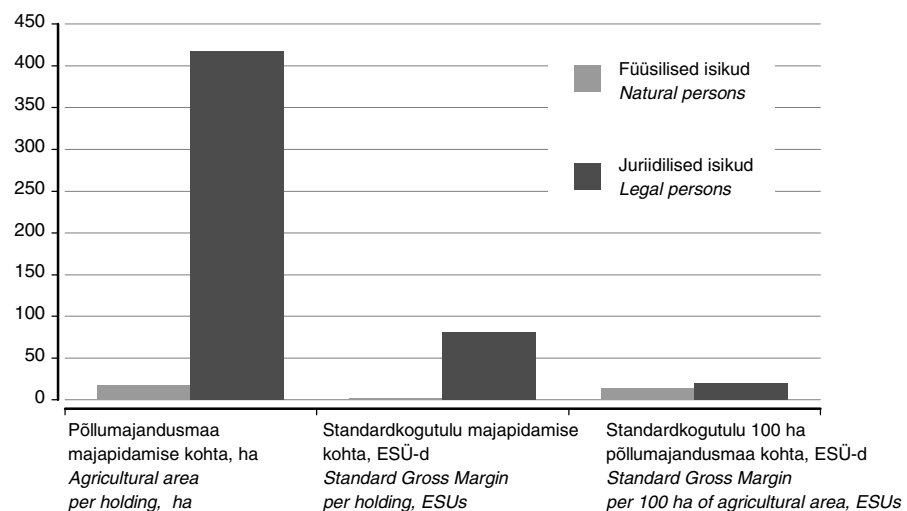

Diagramm 4 **Keskmine põllumajandusmaa ja standardkogutulu, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 4 *Average agricultural area and standard gross margin of holdings, 2001, 2003, 2005*

Erinevalt majapidamiste arvu suurest vähenemisest ei ole kasutatava põllumajandusmaa (edaspidi: põllumajandusmaa) suurus ja majapidamiste majanduslik suurus oluliselt muutunud. Kui aastatel 2001–2003 vähenes põllumajandusmaa 8,7% ja standardkogutulu 3%, siis aastatel 2003–2005 toimus juba suurenemine, vastavalt 4,2% ja 0,5%. Need muutused koos majapidamiste arvu suure vähenemisega on põhjustanud keskmiselt majapidamise kohta tuleva põllumajandusmaa ja majapidamise keskmise majandusliku suuruse (standardkogutulu) suurenemise peaaegu kaks korda. Keskmiselt on majapidamises 29,9 hektarit põllumajandusmaad — 91,2% rohkem kui 2001. aastal ja 38,4% rohkem kui 2003. aastal. Majapidamise keskmine majanduslik suurus on 4,9 ESÜ — 95,9% rohkem kui 2001. aastal ja 33,5% rohkem kui 2003. aastal. Standardkogutulu 100 hektari põllumajandusmaa kohta on aga püsinud stabiilsena.

Diagramm 5 **Keskmine põllumajandusmaa majapidamise kohta ning standardkogutulu füüsilistel ja juriidilistel isikutel, 2005**
 Diagram 5 *Average agricultural area and standard gross margin of natural and legal persons' holdings, 2005*

Jätkuvalt on valdav osa (77,7%) füüsiliste isikute majapidamistest väikesed, juriidiliste isikute majapidamiste puhul on olukord vastupidine. Juriidiliste isikute majapidamisi on 3,2% majapidamiste koguarvust, nende käes on aga 44,3% põllumajandusmaast ja nad annavad üle poole majapidamiste standardkogutulust (52,7%). Keskmiselt on juriidilise isiku majapidamises põllumajandusmaad 418 hektarit ja füüsilise isiku majapidamises 17,2 hektarit, majapidamise keskmine majanduslik suurus on vastavalt 81,2 ESÜ ja 2,4 ESÜ.

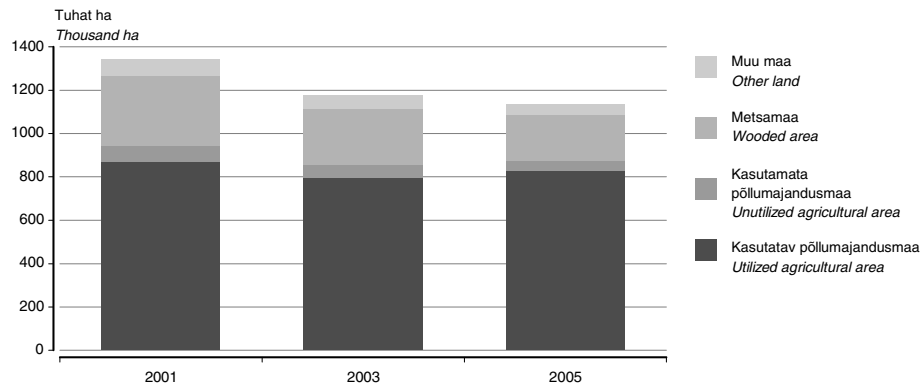
Maakasutus

2005. aastal oli majapidamiste valduses 1,1 miljonit hektarit maad, millest põllumajandusmaad 73,1%, kasutamata põllumajandusmaad 4%, metsamaad 18,4% ja muud maad 4,5%. Majapidamiste maavaldus on nelja aastaga vähenenud 210 000 hektarit ehk 15,6%.

Tabel 3 **Maakasutus, 2001, 2003, 2005**
Table 3 *Land use, 2001, 2003, 2005*

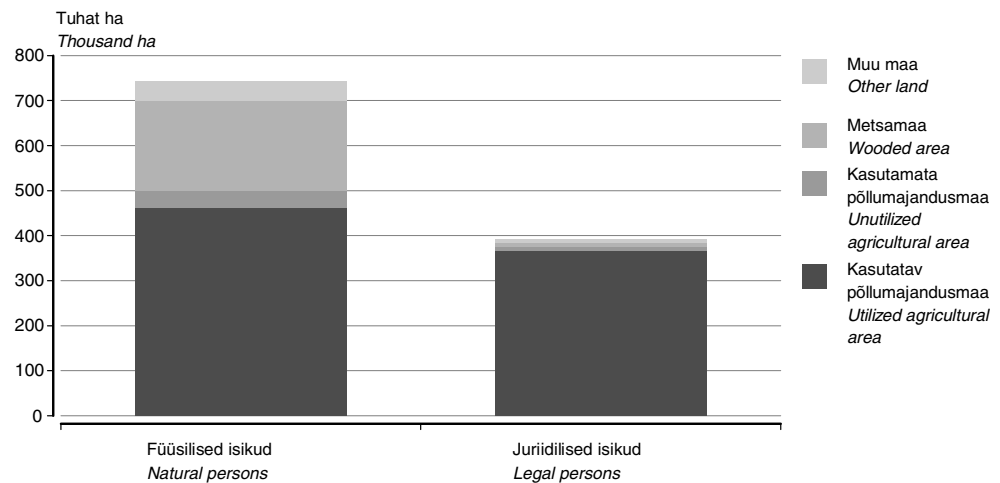
	Majapidamiste arv	Maavaldus, ha	Kasutatav põllumajandusmaa	Kasutamata põllumajandusmaa	Metsamaa	Muu maa	
	<i>Number of holdings</i>	<i>Land tenure, ha</i>	<i>Utilized agricultural area</i>	<i>Unutilized agricultural area</i>	<i>Wooded area</i>	<i>Other land</i>	
2001	55 748	1 344 546	871 213	73 961	324 249	75 123	2001
2003	36 859	1 175 326	795 640	60 025	257 855	61 806	2003
2005	27 747	1 134 540	828 926	45 647	208 585	51 382	2005
füüsilised isikud	26 868	742 030	461 538	37 660	199 307	43 525	natural persons
juriidilised isikud	879	392 510	367 388	7 988	9 278	7 857	legal persons

Diagramm 6 **Maakasutus, 2001, 2003, 2005**
Diagram 6 *Land use, 2001, 2003, 2005*

Üle poole maavalduse vähenemisest langeb metsamaa arvele. See ei ole siiski tingitud metsaraiest, vaid põllumajanduslike majapidamiste struktuuri muutusest. Põllumajandusliku tegevuse lõpetavad majapidamised, kus on vähe põllumajandusmaad ja suhteliselt palju metsamaad, ning see maa langeb põllumajanduslike majapidamiste arvestusest välja. Metsamaa vähenes aastatel 2001–2005 115 664 hektarit ehk 35,7% ja selle osatähtsus maavalduses langes 24,1%-st 18,4%-ni. Koos metsamaaga vähenes ka kasutamata põllumajandusmaa ja muu maa, kuid nende osatähtsus on muutunud vähe. Kasutamata põllumajandusmaa vähenes 28 314 hektarit ehk 38,3% ja selle osatähtsus langes 5,5%-st 4%-ni, muu maa on vähenes 23 700 hektarit ehk 31,6% ja selle osatähtsus langes 5,6%-st 4,5%-ni. Vaatamata põllumajandusmaa mõningasele vähenemisele on tema osatähtsus maavalduses pidevalt tõusnud. Kui 2001. aastal oli põllumajandusmaa osatähtsus maavaldusest 64,8%, siis 2003. aastal oli see 67,7% ja 2005. aastal 73,1%.

Diagramm 7 **Maakasutus füüsiliste ja juriidiliste isikute majapidamistes, 2005**
 Diagram 7 **Land use of natural and legal persons' holdings, 2005**

Struktuurilt on füüsiliste ja juriidiliste isikute maavaldused väga erinevad. Füüsiliste isikute majapidamistes hõlmab põllumajandusmaa alla kahe kolmandiku (62,2%) maavaldusest, kasutamata põllumajandusmaa 5,1%, metsamaa üle veerandi (26,9%) ja muu maa 5,9%. Juriidiliste isikute maavaldusest haarab jätkuvalt valdava osa (93,6%) põllumajandusmaa. Juriidiliste isikute ülejäänud maavaldus jaguneb enam-vähem võrdselt kasutamata põllumajandusmaa, metsamaa ja muu maa vahel.

Kokku on füüsiliste isikute majapidamistes 65,4% kõigi majapidamiste maavaldusest: 55,7% majapidamiste põllumajandusmaast, 82,5% kasutamata põllumajandusmaast, 95,6% metsamaast ja 84,7% muust maast.

Põllumajandusmaa

2005. aasta struktuuriuuringu andmetel oli peaaegu kahel kolmandikul majapidamistest põllumajandusmaad alla 10 hektari.

Tabel 4 **Majapidamised põllumajandusmaa suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**
 Table 4 **Holdings by size of agricultural area, 2001, 2003, 2005**

	Kokku Total	<10 ha <10 ha	10–<50 ha 10–<50 ha	>=50 ha >=50 ha	
2001	55 702	41 826	11 914	1 962	2001
2003	36 792	25 935	8 718	2 141	2003
2005	27 688	18 078	7 346	2 263	2005
füüsilised isikud	26 856	17 949	7 232	1 674	natural persons
juriidilised isikud	832	129	114	589	legal persons

Diagramm 8 **Majapidamised põllumajandusmaa suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 8 **Holdings by size of agricultural area, 2001, 2003, 2005**

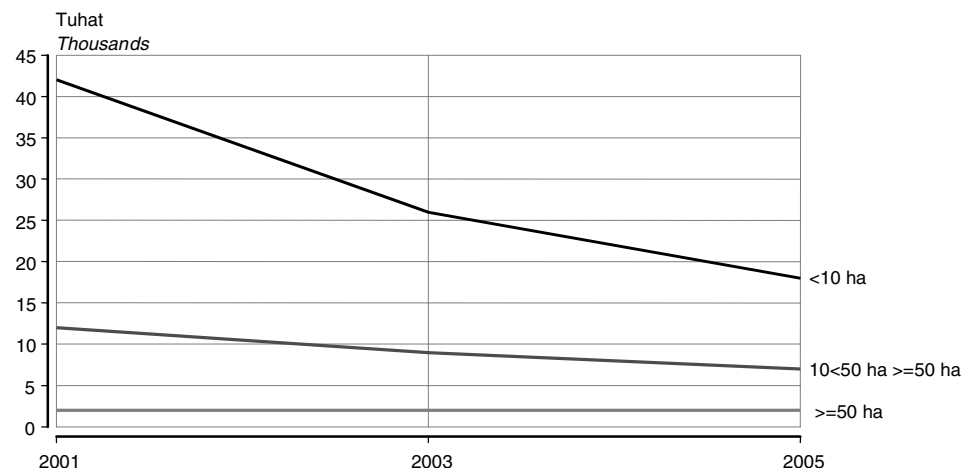
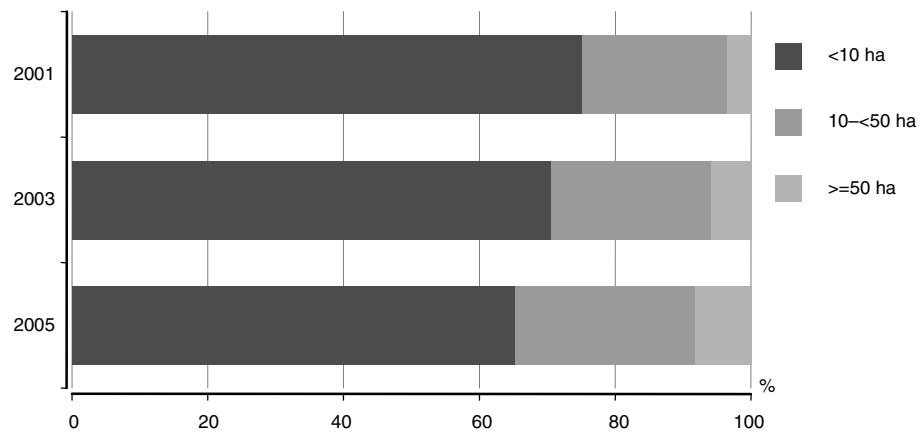

Diagramm 9 **Majapidamiste osatähtsus põllumajandusmaa suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 9 *Distribution of holdings by size of agricultural area, 2001, 2003, 2005*

Võrreldes 2001. aastaga on alla 10-hektariliste majapidamiste arv vähenenud 23 748 võrra ehk 56,8%, nende osatähtsus on langenud 75,1%-st 65,3%-ni. Kaks kolmandikku vähenemisest toimus aastatel 2001–2003. 10–<50 hektari põllumajandusmaaga majapidamiste arv on vähenenud 4568 võrra ehk 38,3%, kuid nende osatähtsus on tõusnud 21,4%-st 26,5%-ni. Üle 50-hektariliste majapidamiste arv on suurenenud 301 võrra ehk 15,3% ja nende osatähtsus on tõusnud 3,5%-st 8,2%-ni.

Nagu majandusliku suuruse järgi, nii jagunevad füüsiliste ja juriidiliste isikute majapidamised ka põllumajandusmaa suuruse järgi väga erinevalt. Enamikul füüsiliste isikute majapidamistest (66,8%) on põllumajandusmaad alla 10 hektari. Juriidiliste isikute majapidamistes on olukord vastupidine — enamikul majapidamistest (70,8%) on põllumajandusmaad 50 hektarit või rohkem.

Tabel 5 **Põllumajandusmaa majapidamiste põllumajandusmaa suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**

Table 5 *Agricultural area by size of agricultural area of holdings, 2001, 2003, 2005*
 (hektarit — hectares)

	Kokku Total	<10 ha <10 ha	10-50 ha 10-50 ha	>=50 ha >=50 ha	
2001	871 213	148 562	231 722	490 929	2001
2003	795 640	96 475	175 919	523 246	2003
2005	828 926	71 009	150 864	607 054	2005
füüsilised isikud	461 538	70 575	147 908	243 054	natural persons
juriidilised isikud	367 388	433	2 955	363 999	legal persons

Diagramm 10 **Põllumajandusmaa osatähtsus majapidamiste põllumajandusmaa suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**

Diagram 10 *Distribution of agricultural area by size of agricultural area of holdings, 2001, 2003, 2005*

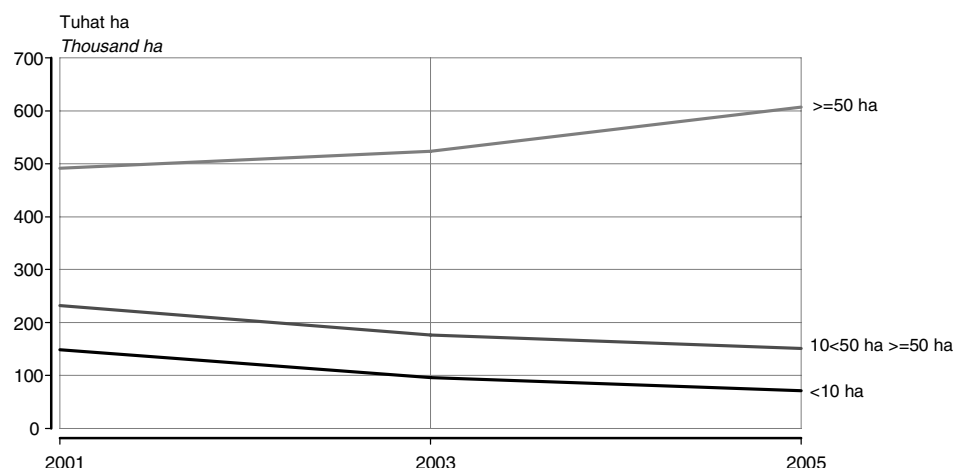
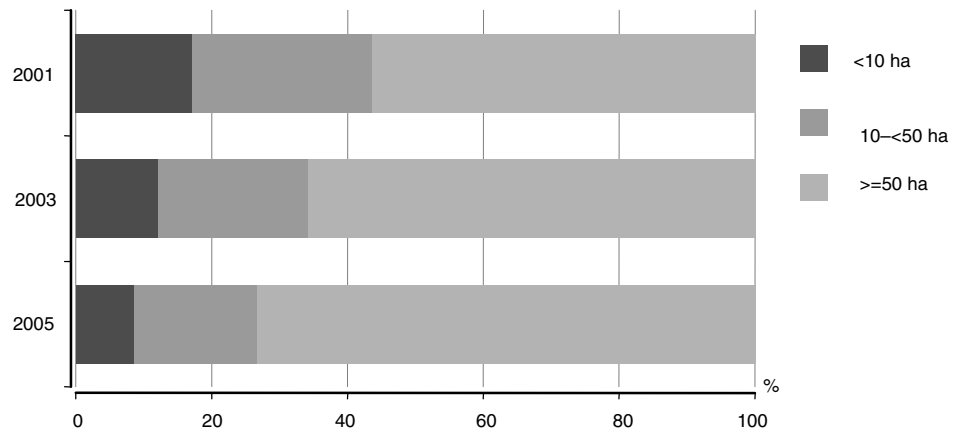

Diagramm 11 **Põllumajandusmaa majapidamiste põllumajandusmaa suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**

Diagram 11 *Agricultural area by size of agricultural area of holdings, 2001, 2003, 2005*

Aastatel 2001–2005 põllumajandusmaa oluliselt ei vähenenud (vähenes 42 287 hektarit ehk 4,9%), kuid maade ümberjaotumine erineva suurusega majapidamiste vahel oli märkimisväärne. Alla 10 hektari põllumajandusmaaga majapidamiste põllumajandusmaa vähenes 77 553 hektari võrra ehk 52,2%, selle osatähtsus kogu põllumajandusmaas langes 17,1%-st 8,6%-ni. Keskmiselt on sellise majapidamise valduses 3,9 hektarit põllumajandusmaad. 10–50 hektari põllumajandusmaaga majapidamiste põllumajandusmaa vähenes 80 858 hektarit ehk 34,9%, selle osatähtsus kogu põllumajandusmaas langes 26,61%-st 18,2%-ni. Keskmiselt on sellise majapidamise valduses 20,5 hektarit põllumajandusmaad. Enamik põllumajandusmaast kuulub üle 50 hektari põllumajandusmaaga majapidamistele. Nende põllumajandusmaa suurenes 116 125 hektari võrra, selle osatähtsus kogu põllumajandusmaas tõusis 56,4%-st 73,2%-ni. Keskmiselt on sellise majapidamise valduses 268,3 hektarit põllumajandusmaad.

Füüsiliste ja juriidiliste isikute majapidamised on põllumajandusmaa suuruse poolest väga erinevad. Füüsiliste isikute majapidamiste keskmine suurus on 17,2 hektarit ja juriidilistel isikute majapidamistel 441,6 hektarit. Füüsiliste isikute majapidamistele kuulub 55,7% ja juriidiliste isikute majapidamistele 44,3% kogu põllumajandusmaast.

Omandivorm

Kogu põllumajandusmaast oli 2005. aastal valdajate omanduses 45,9%, renditud oli 47,5%. Muu põllumajandusmaa (lõplikult vormistamata või tasuta kasutusse antud maavaldus) hõlmas vaid 6,6%.

Tabel 6 **Põllumajandusmaa omandivormi järgi, 2001, 2003, 2005**

Table 6 *Agricultural area by type of ownership, 2001, 2003, 2005*

	Majapidamiste arv <i>Number of holdings</i>	Põllumajandusmaa, ha <i>Agricultural area, ha</i>	Omand <i>Owned</i>	Rendimaa <i>Rented</i>	Muu <i>Other</i>
2001	55 702	871 213	383 917	393 343	93 954
2003	36 792	795 640	343 297	363 001	89 343
2005	27 688	828 926	380 223	394 036	54 666
füüsilised isikud	26 856	461 538	296 939	143 181	21 418
juriidilised isikud	832	367 388	83 284	250 856	33 248

Diagramm 12 **Põllumajandusmaa omandivormi järgi, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 12 **Agricultural area by type of ownership, 2001, 2003, 2005**

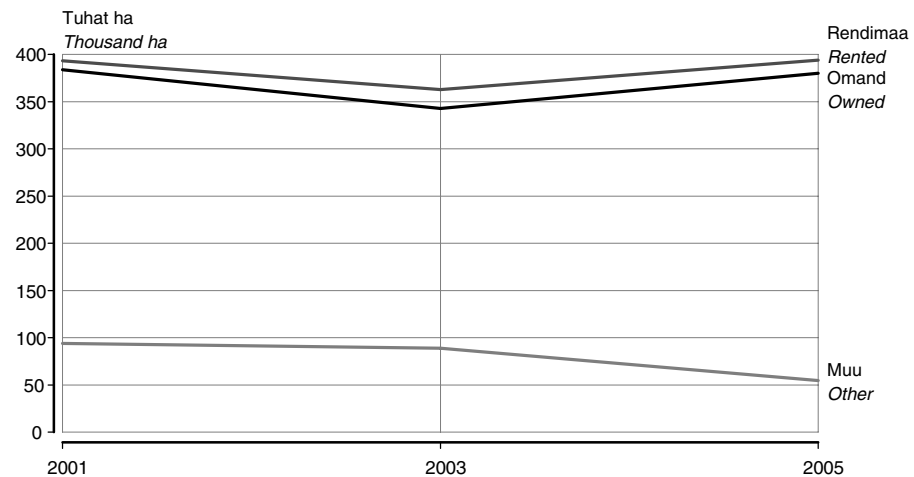
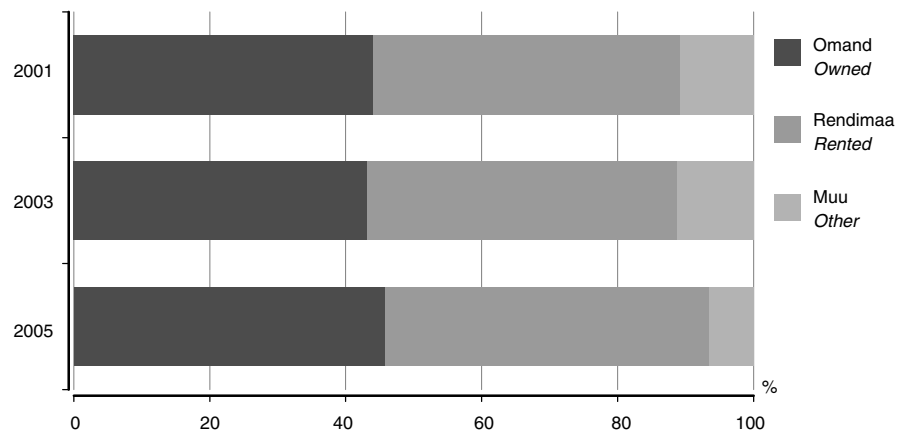

Diagramm 13 **Põllumajandusmaa osatähtsus omandivormi järgi, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 13 **Distribution of agricultural area by type of ownership, 2001, 2003, 2005**

Võrreldes 2001. aastaga ei ole toimunud suuri muutusi põllumajandusmaa jagunemises omandivormi järgi. Jätkuvalt on kõige suurema osatähtsusega rendimaa ja temaga peaaegu võrdse osatähtsusega omanduses olev maa. Siiski on toimunud omanduses oleva ja rendimaa osatähtsuse mõningane suurenemine muu valduse arvel.

Juriidiliste isikute põllumajandusmaast on vaid 22,7% nende omanduses, põhiosa — 68,3% on rendimaa. Füüsiliste isikute põllumajandusmaast on nende omanduses seevastu 64,3%, rendimaad on 31%.

Tabel 7 **Omanik-, rendi- ja segamajapidamised, 2001, 2003, 2005**
 Table 7 **Owner-, tenant- and share-farmed holdings, 2001, 2003, 2005**

	Omanikmajapidamised		Rendimajapidamised		Segamajapidamised		
	majapidamiste arv	põllumajandusmaa, ha	majapidamiste arv	põllumajandusmaa, ha	majapidamiste arv	põllumajandusmaa, ha	
	<i>number of holdings</i>	<i>agricultural area, ha</i>	<i>number of holdings</i>	<i>agricultural area, ha</i>	<i>number of holdings</i>	<i>agricultural area, ha</i>	
2001	49 031	351 960	1 984	158 718	4 687	360 535	2001
2003	30 989	252 282	1 223	79 123	4 580	464 236	2003
2005	23 124	219 407	534	47 947	4 030	561 571	2005
füüsilised isikud	22 962	204 232	292	8 320	3 602	248 986	natural persons
juriidilised isikud	162	15 175	242	39 628	428	312 585	legal persons

Omanikmajapidamised on majapidamised, kelle kogu põllumajandusmaa on nende omanduses. Rendimajapidamiste valduses on vaid rendimaa ja segamajapidamistel on nii omanduses olevat kui ka rendi ja/või muud maad.

Diagramm 14 **Omanik-, rendi- ja segamajapidamised, 2001, 2003, 2005**
Diagram 14 *Owner-, tenant- and share-farmed holdings, 2001, 2003, 2005*

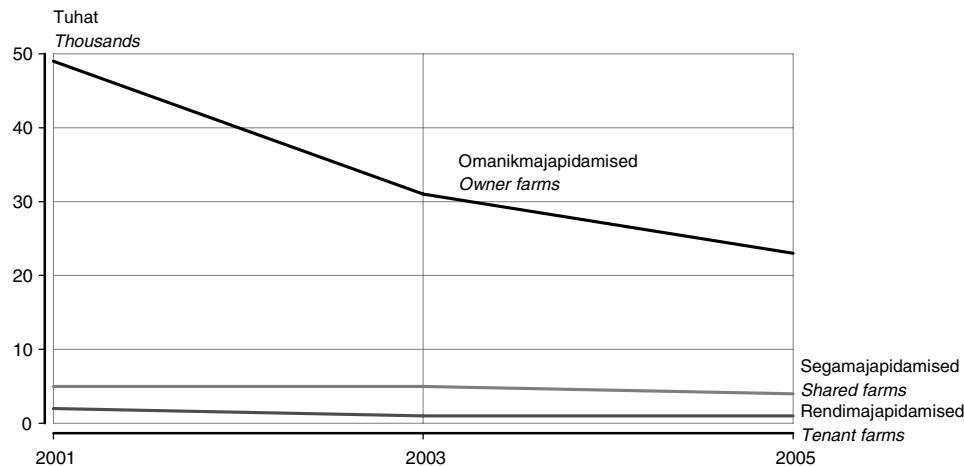
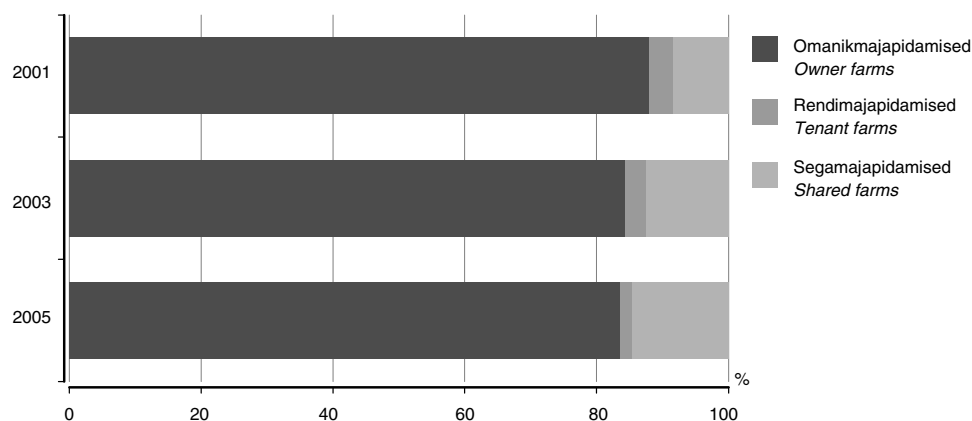

Diagramm 15 **Omanik-, rendi- ja segamajapidamiste osatähtsus, 2001, 2003, 2005**
Diagram 15 *Distribution of owner-, tenant- and share-farmed holdings, 2001, 2003, 2005*

Vaatamata omanikmajapidamiste arvu suurele vähenemisele aastatel 2001–2005 on siiski säilinud nende väga suur osatähtsus. Omanikmajapidamiste arv vähenes 25 907 majapidamise võrra ehk 52,8%, nende osatähtsus vähenes 88%-st 85,5%-ni. Rendimajapidamiste osatähtsus langes 3,9%-st 1,9%-ni ja segamajapidamiste osatähtsus tõusis 8,4%-st 14,6%-ni.

Füüsiliste isikute majapidamistest on põhiosa — 85,5% omanikmajapidamised, 1,1% rendimajapidamised ja 13,4% segamajapidamised. Juriidiliste isikute majapidamistest on pooled — 51,4% segamajapidamised, 19,5% omanikmajapidamised ja 29,1% rendimajapidamised.

Diagramm 16 **Omanik-, rendi- ja segamajapidamiste põllumajandusmaa, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 16 *Agricultural area of owner-, tenant- and share-farmed holdings, 2001, 2003, 2005*

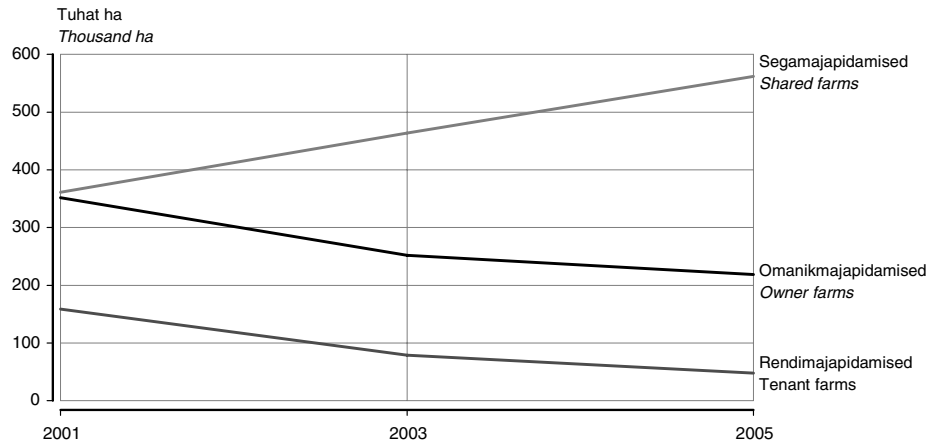
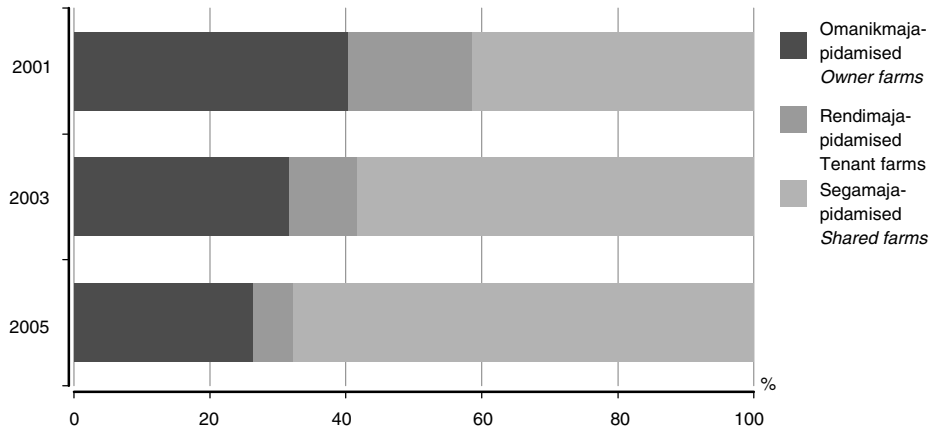
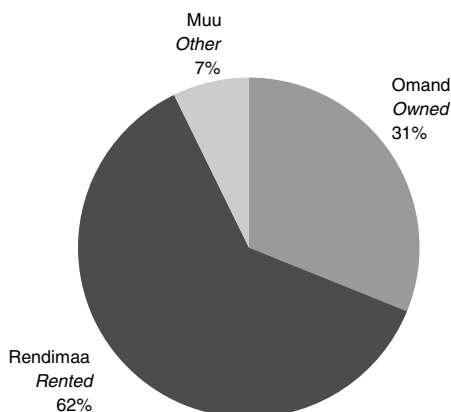

Diagramm 17 **Omanik-, rendi- ja segamajapidamiste põllumajandusmaa osatähtsus, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 17 *Distribution of agricultural area of owner-, tenant- and share-farmed holdings, 2001, 2003, 2005*

Aastatel 2001–2005 suurenes oluliselt segamajapidamiste valduses olev põllumajandusmaa — 201 036 hektari võrra ehk 55,8%. Selle maa osatähtsus kogu põllumajandusmaas tõusis 41,4%-st 67,7%-ni. Omanik- ja rendimajapidamiste valduses olev põllumajandusmaa vähenes koos majapidamiste arvu vähenemisega. Omanikmajapidamiste põllumajandusmaa vähenes 132 553 hektari võrra ehk 37,7% ja selle osatähtsus langes 40,4%-st 26,5%-ni. Rendimajapidamiste põllumajandusmaa vähenes 110 771 hektari võrra ehk 69,8% ja selle osatähtsus langes 18,2%-st 5,6%-ni.

Diagramm 18 **Põllumajandusmaa segamajapidamistes, 2005**
 Diagram 18 *Agricultural area in share-farmed holdings, 2005*

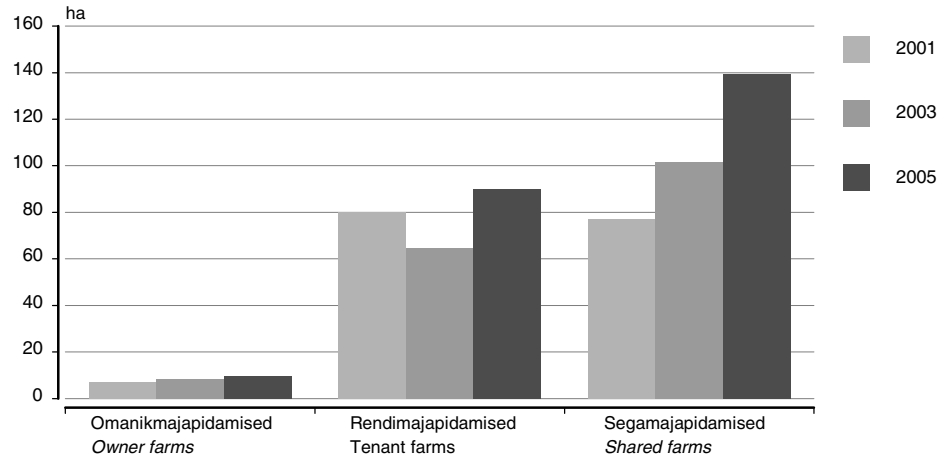

Segamajapidamiste põllumajandusmaast on peaaegu kaks kolmandikku rendimaa ja üks kolmandik omanduses olev maa.

Diagramm 19 **Põllumajandusmaa keskmine suurus omanik-, rendi- ja segamajapidamistes, 2001, 2003, 2005**

Diagram 19 *Average size of agricultural area in owner-, tenant- and share-farmed holdings, 2001, 2003, 2005*

Keskmiselt on sega- või rendimajapidamises tunduvalt rohkem põllumajandusmaad kui omanikmajapidamises. 2005. aastal oli omanikmajapidamises keskmiselt 9,5 hektarit, rendimajapidamises 89,8 hektarit ja segamajapidamises 139,3 hektarit põllumajandusmaad. Põllumajandusmaa keskmine suurus kasvas aastatel 2001–2005 kõigis majapidamiste gruppides.

Mahepõllumajandus

Tabel 8 **Mahepõllumajandus, 2001, 2003, 2005**
Table 8 *Organic farming, 2001, 2003, 2005*

	Mahepõllu- majanduslikud majapidamised	Põllumajandusmaa, ha			Maheloomakasvatusega tegelevad majapidamised		
		kokku	mahepõllu- majandusmaa	üleminekuajaga maa	täielikult	osaliselt	
	<i>Holdings with organic farm production</i>	<i>Agricultural area, ha</i>			<i>Holdings applying organic animal production</i>		
		<i>total</i>	<i>with organic farming</i>	<i>in conversion period</i>	<i>totally</i>	<i>partly</i>	
2001	345	26 752	...	...	...	...	2001
2003	743	52 177	16 131	24 581	253	54	2003
2005	998	61 574	35 723	22 743	492	128	2005
füüsilised isikud	874	42 593	26 051	15 352	438	114	natural persons
juriidilised isikud	124	18 981	9 672	7 392	54	14	legal persons

Diagramm 20 **Mahepõllumajanduslikud majapidamised, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 20 *Agricultural holdings with organic farm production, 2001, 2003, 2005*

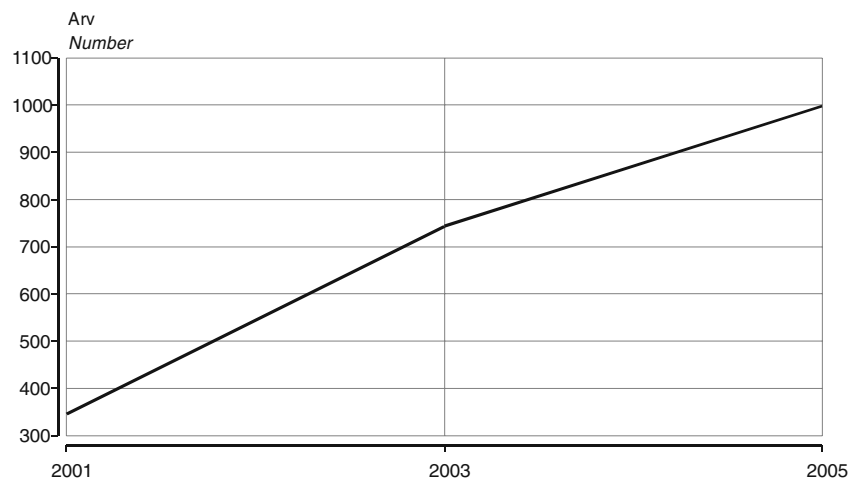
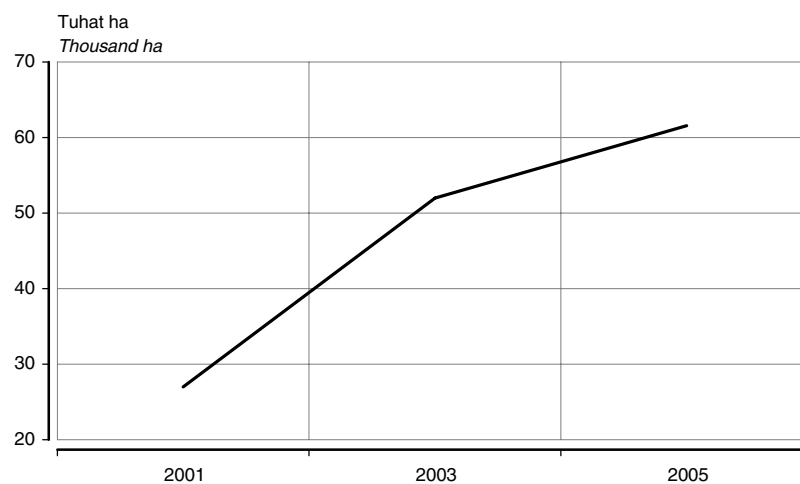

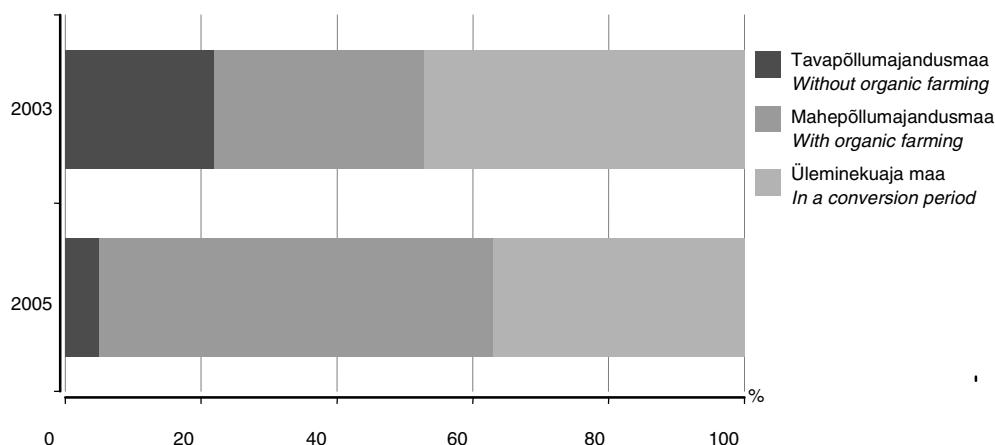
Diagramm 21 **Põllumajandusmaa mahepõllumajanduslikes majapidamistes, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 21 *Agricultural area in holdings with organic farm production, 2001, 2003, 2005*

Võrreldes 2001. aastaga on mahepõllumajanduslike majapidamiste arv suurenenud 2,9 ja nende põllumajandusmaa ligi 2,3 korda. 2005. aastal oli mahepõllumajanduslike majapidamisi 3,6% majapidamiste üldarvust ja nende valduses oli 7,4% kogu põllumajandusmaast.

Diagramm 22 Põllumajandusmaa jaotus mahepõllumajanduslikes majapidamistes, 2003, 2005

Diagram 22 Distribution of agricultural area in holdings with organic farm production, 2003, 2005

Mahepõllumajanduslike majapidamiste põllumajandusmaast hõlmab mahemärgi kasutusloaga põllumajandusmaa 58%, üleminekuajaga põllumajandusmaa 36,9% ja tavapõllumajandusmaa 5%. Aastatel 2003–2005 on suurenenud mahepõllumajanduslik maa ja vähenenud tavapõllumajanduslik maa. 55,3% mahepõllumajanduslikest majapidamistest tegeleb ka mahepõllumajandusliku loomakasvatusega.

Majapidamiste juhid

 Tabel 9 Majapidamiste juhid põllumajandusliku ettevalmistuse järgi, 2001, 2003, 2005
 Table 9 Managers of holdings by agricultural training, 2001, 2003, 2005

	Praktilised kogemused		Põhiettevalmistus		Täielik ettevalmistus		
	juhid	standardkogutulu, ESÜ	juhid	standardkogutulu, ESÜ	juhid	standardkogutulu, ESÜ	
	<i>Practical experience managers</i>	<i>standard gross margin, ESU</i>	<i>Basic agricultural training managers</i>	<i>standard gross margin, ESU</i>	<i>Full agricultural training managers</i>	<i>standard gross margin, ESU</i>	
2001	42 706	58 462	7 203	21 711	5 839	58 683	2001
2003	26 856	48 075	4 287	12 480	5 716	74 158	2003
2005	18 613	50 604	2 920	11 684	6 214	73 093	2005
füüsilised isikud	18 289	32 089	2 824	5 463	5 755	26 483	natural persons
juriidilised isikud	324	18 515	96	6 221	459	46 610	legal persons

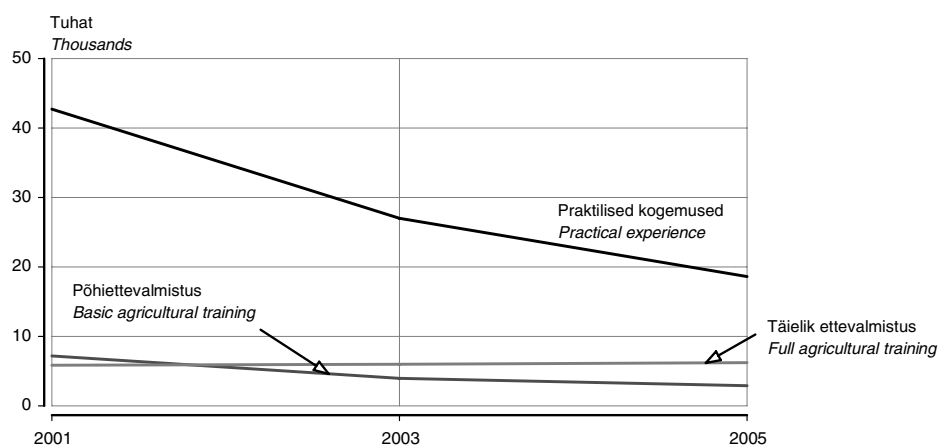
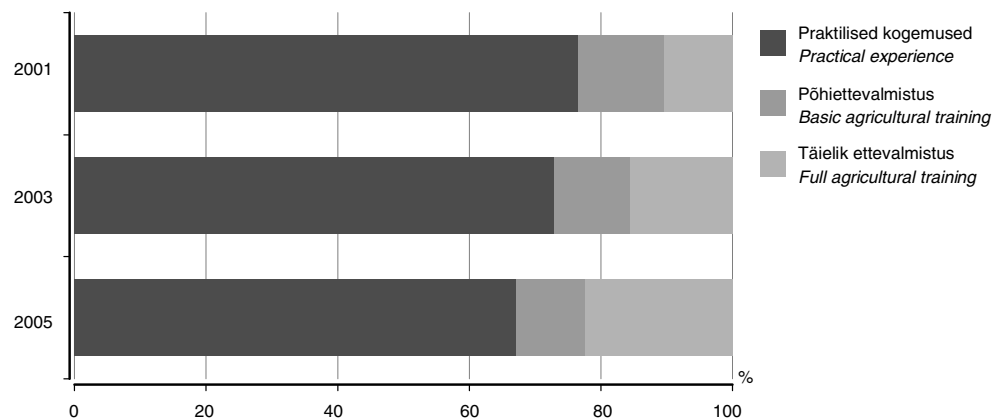
 Diagramm 23 Majapidamiste juhid põllumajandusliku ettevalmistuse järgi, 2001, 2003, 2005
 Diagram 23 Managers of holdings by agricultural training, 2001, 2003, 2005

Diagramm 24 **Majapidamiste juhtide osatähtsus põllumajandusliku ettevalmistuse järgi, 2001, 2003, 2005**

Diagram 24 *Distribution of managers of holdings by agricultural training, 2001, 2003, 2005*

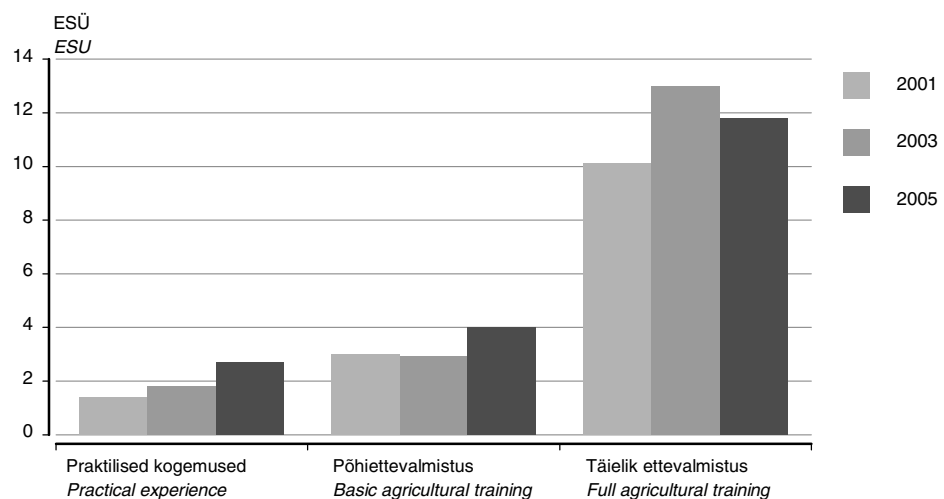

Koos väikeste majapidamiste arvu olulise vähenemisega aastatel 2001–2005 vähenes poole võrra ainult praktiliste kogemuste ja põhiettevalmistusega juhtide arv. Ainult praktiliste kogemustega juhtide arv vähenes 24 093 võrra ehk 56,4%. Nende osatähtsus langes 76,6%-st 67,1%-ni, kuid see on jätkuvalt väga suur. Nende juhtide majapidamised annavad 37,4% kõigi majapidamiste standardkogutulust. Põhiettevalmistusega juhtide arv vähenes 4283 võrra ehk 59,5% ja nende osatähtsus langes 12,9%-st 10,5%-ni. Nende majapidamised annavad 8,6% kõigi majapidamiste standardkogutulust. Täieliku põllumajandusliku ettevalmistusega juhtide arv suurenes — 375 võrra ehk 6,4%, nende osatähtsus tõusis 10,5%-st 22,4%-ni. Nende majapidamised annavad üle poole, 54% kõigi majapidamiste standardkogutulust.

Füüsiliste isikute majapidamistes on enamikul juhtidest (68,1%) ainult praktilised kogemused. Juriidiliste isikute majapidamistes on olukord teistsugune — 52,2%-l juhtidest on täielik põllumajanduslik ettevalmistus.

Diagramm 25 **Majapidamiste keskmine majanduslik suurus juhi põllumajandusliku ettevalmistuse järgi, 2001, 2003, 2005**

Diagram 25 *Average economic size of a holding by manager's agricultural training, 2001, 2003, 2005*

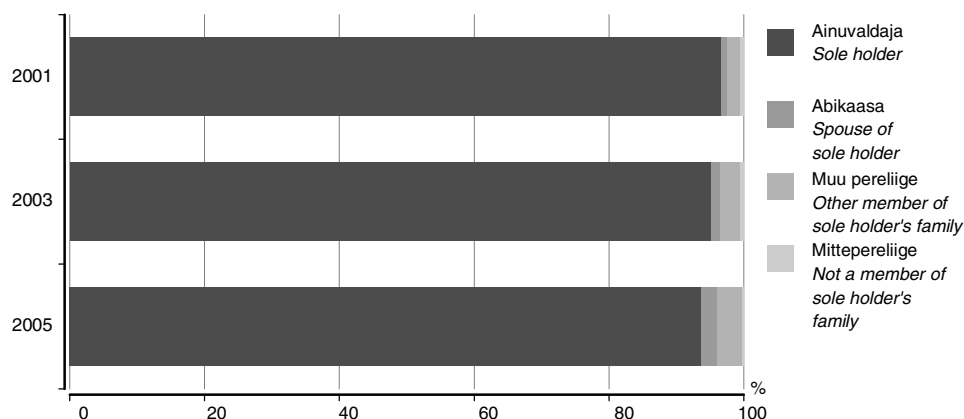

Suuri majapidamisi juhivad enamasti täieliku põllumajandusliku ettevalmistusega juhid. Nende majapidamiste keskmine majanduslik suurus ületas 2005. aastal ainult praktiliste kogemustega juhtide majapidamiste keskmise majandusliku suuruse enam kui 4 korda.

Tabel 10 **Juhid ainuvaldaja majapidamistes, 2001, 2003, 2005**
Table 10 **Managers in the holdings of sole holders, 2001, 2003, 2005**

	Ainuvaldaja Sole holder	Abikaasa Spouse of sole holder	Muu pereliige Other member of sole holder's family	Mittepereliige Not a member of sole holder's family
2001	53 122	428	1 033	312
2003	34 301	554	1 021	200
2005	25 202	609	986	71

Diagramm 26 **Juhid ainuvaldaja majapidamistes, 2001, 2003, 2005**
Diagram 26 **Managers in the holdings of sole holders, 2001, 2003, 2005**

Füüsilise isiku majapidamist juhib tavaliselt ainuvaldaja (93,8%), harva on juht ainuvaldaja abikaasa (2,3%), ainuvaldaja muu pereliige (3,7%) või mittepereliige (0,3%). Vaatamata ainuvaldajatest juhtide arvu suurele vähenemisele (27 900 võrra ehk 52,6%) koos väikeste majapidamiste arvu suure kahanemisega ei ole juhtide jagunemises olulisi muutusi.

Majapidamiste tootmistüübid

Tabel 11 **Majapidamised tootmistüübi järgi, 2001, 2003, 2005**
Table 11 **Holdings by type of farming, 2001, 2003, 2005**

	Kokku Total	Tootmistüüp Type of farming			
		taimekasvatuse crop farming	loomakasvatuse livestock farming	segatootmine mixed farming	
Majapidamiste arv Number of holdings					
2001	55 748	7 805	10 528	37 415	2001
2003	36 859	5 510	8 409	22 939	2003
2005	27 747	5 387	6 558	15 801	2005
füüsilised isikud	26 868	5 025	6 166	15 676	natural persons
juriidilised isikud	879	362	392	125	legal persons
Põllumajandusmaa, ha Agricultural area, ha					
2001	871 213	186 580	303 412	381 221	2001
2003	795 640	198 634	322 914	274 093	2003
2005	828 926	262 286	305 031	261 608	2005
füüsilised isikud	461 538	169 186	134 631	157 721	natural persons
juriidilised isikud	367 388	93 100	170 400	103 888	legal persons
Standardkogutulu, ESÜ Standard gross margin, ESU					
2001	138 856	25 378	54 267	59 209	2001
2003	134 713	27 862	63 588	43 264	2003
2005	135 381	39 804	55 265	40 313	2005
füüsilised isikud	64 035	25 745	15 871	22 419	natural persons
juriidilised isikud	71 346	14 059	39 394	17 894	legal persons

Majapidamise tootmistüüp määratakse toodanguliigi standardkogutulu osatähtsuse järgi majapidamise standardkogutulul.

2005. aastal oli taimekasvatusele spetsialiseerunud 19,4% ja loomakasvatusele 23,6% majapidamistest. Enamik majapidamistest (56,9%) tegeles segatootmisega.

Erinevalt füüsiliste isikute majapidamistest on juriidiliste isikute majapidamised spetsialiseerunud põhiliselt taime- või loomakasvatusele, segatootmisega majapidamisi on nende hulgas ainult 14,2%.

Diagramm 27 **Majapidamised tootmistüübi järgi, 2001, 2003, 2005**
Diagram 27 *Holdings by type of farming, 2001, 2003, 2005*

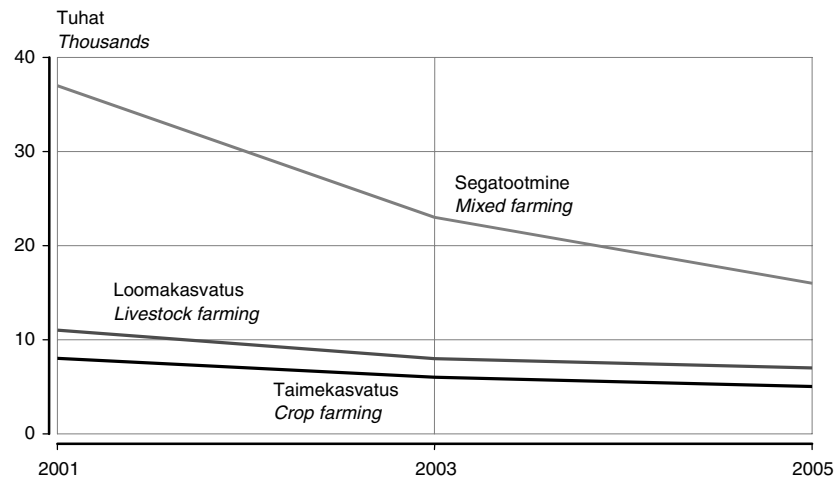
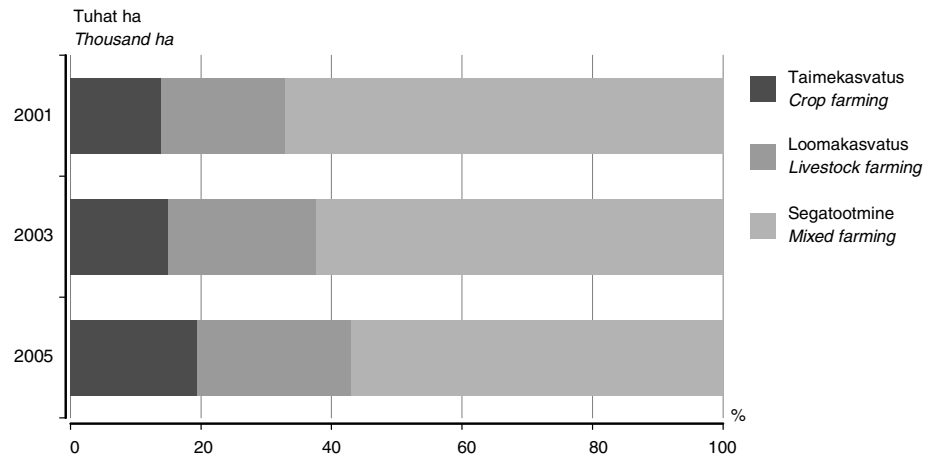
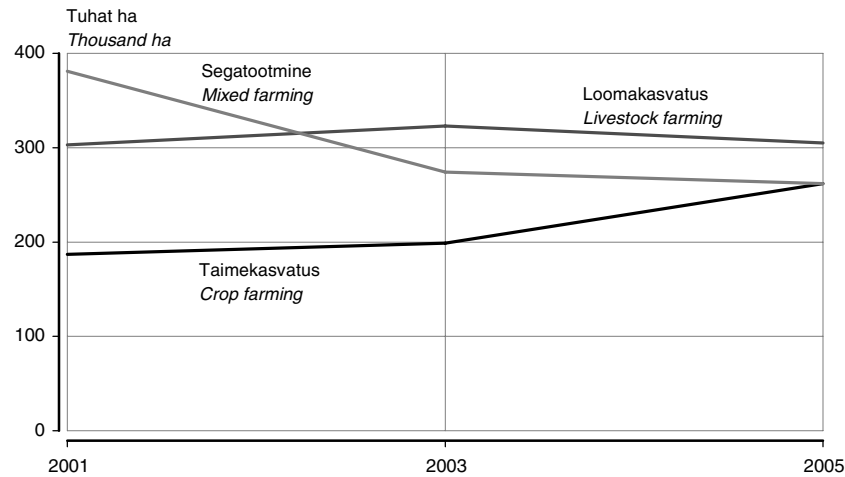

Diagramm 28 **Majapidamiste osatähtsus tootmistüübi järgi, 2001, 2003, 2005**
Diagram 28 *Distribution of holdings by type of farming, 2001, 2003, 2005*

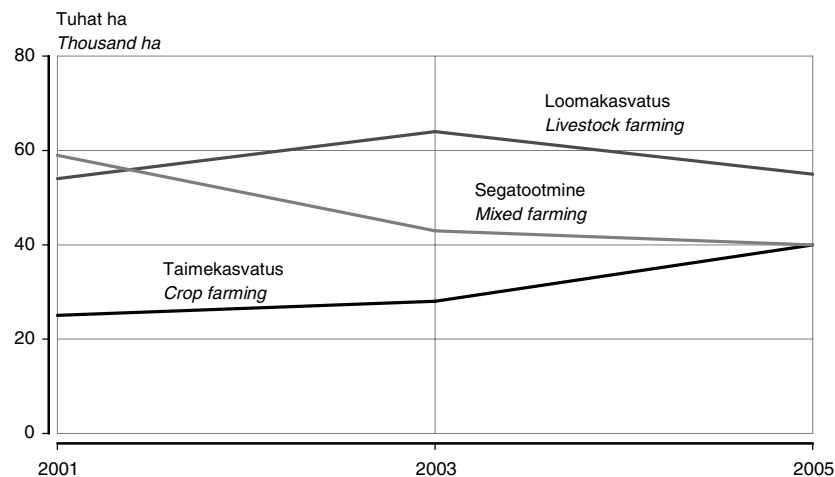
Aastatel 2001–2005 vähenes majapidamiste arv kõigi tootmistüüpide puhul. Põhiliselt vähenes segatootmisega majapidamiste arv — 21 614 võrra ehk 57,8%. Nende osatähtsus on aga jätkuvalt üle poole, olles langenud 67,1%-st 56,9%-ni. Taimekasvatusele spetsialiseerunud majapidamiste arv vähenes 2418 võrra ehk 31% kuid nende osatähtsus tõusis 14%-st 19,4%-ni (osatähtsus vähenes aastatel 2001–2003). Loomakasvatusele spetsialiseerunud majapidamiste arv vähenes 3970 võrra ehk 37,7%, nende osatähtsus tõusis 18,9%-st 23,6%-ni.

Diagramm 29 **Majapidamiste põllumajandusmaa tootmistüübi järgi, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 29 **Agricultural area of holdings by type of farming, 2001, 2003, 2005**

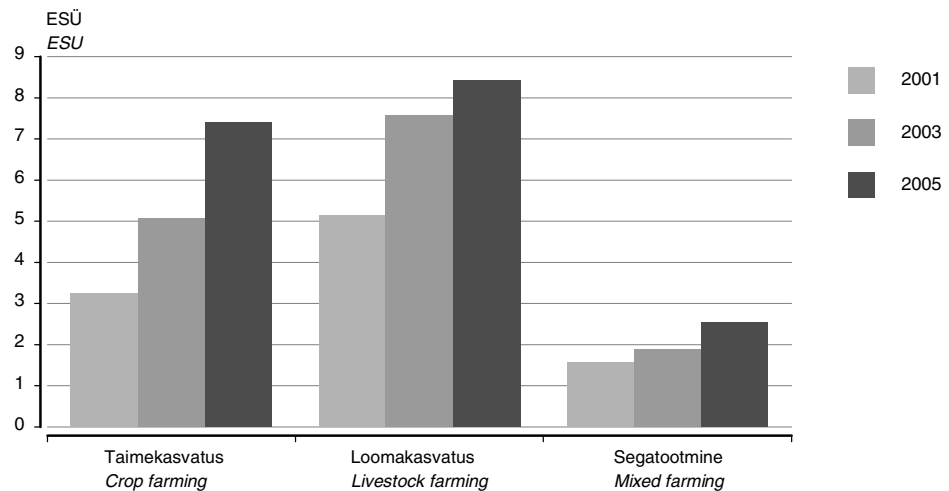
Kõige rohkem põllumajandusmaad oli 2005. aastal loomakasvatusele spetsialiseerunud majapidamistes — 305 031 hektarit ehk 36,8% kogu põllumajandusmaast. Aastatel 2001–2005 nende põllumajandusmaa suurus peaaegu ei muutunud. Taimekasvatusele spetsialiseerunud ja segatootmisega majapidamiste valduses on peaaegu ühepalju põllumajandusmaad — vastavalt 262 286 ja 261 608 hektarit ehk ligikaudu 31,6%. Aastatel 2001–2005 toimus nende vahel oluline põllumajandusmaa ümberjaotus — segatootmisega majapidamiste põllumajandusmaa vähenes 119 613 hektarit, taimekasvatusele spetsialiseerunud majapidamiste põllumajandusmaa suurenes 75 706 hektarit.

Diagramm 30 **Majapidamiste standardkogutulu tootmistüübi järgi, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 30 **Standard gross margin of holdings by type of farming, 2001, 2003, 2005**

Majapidamiste standardkogutulu puhul on olukord analoogiline põllumajandusmaaga. Kõige rohkem standardkogutulu said 2005. aastal loomakasvatusele spetsialiseerunud majapidamised — 55 265 ESÜ. Taimekasvatusele spetsialiseerunud majapidamiste standardkogutulu suurenes aastatel 2001–2005 14 426 ESÜ võrra ja oli 39 804 ESÜ. Segatootmisega majapidamiste standardkogutulu vähenes samal perioodil 18 896 ESÜ võrra ja oli peaaegu võrdne taimekasvatusele spetsialiseerunud majapidamiste standardkogutuluga — 40 313 ESÜ.

Diagramm 31 **Majapidamiste keskmine majanduslik suurus tootmistüübi järgi, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 31 *Average economic size of holdings by type of farming, 2001, 2003, 2005*

Taime- ja loomakasvatusele spetsialiseerunud majapidamiste keskmine majanduslik suurus ja keskmine põllumajandusmaa on tunduvalt suuremad kui segatootmisega majapidamistel. Taimekasvatusele spetsialiseerunud majapidamised annavad 29,4% standardkogutulust ja nende keskmine majanduslik suurus on 7,4 ESÜ. Loomakasvatusele spetsialiseerunud majapidamised annavad 40,8% standardkogutulust ja nende keskmine majanduslik suurus on 8,4 ESÜ. Segatootmisega majapidamised annavad 29,8% standardkogutulust, kuid nende keskmine majanduslik suurus on ainult 2,9 ESÜ. Seega on keskmine majanduslik suurus taimekasvatusele spetsialiseerunud majapidamistel 2,6 korda ja loomakasvatusele spetsialiseerunud majapidamistel 3,3 korda suurem kui segatootmisega majapidamistel. Samuti erineb spetsialiseerunud ja segatootmisega majapidamiste põllumajandusmaa keskmine suurus ligi kolm korda.

Majapidamiste muu tulutoov tegevus

Tabel 12 **Mittepõllumajanduslikust tegevusest tulu saavad majapidamised, 2005**
 Table 12 *Holdings with other gainful activity, 2005*

	Kokku <i>Total</i>	Füüsilised isikud <i>Natural persons</i>	Juriidilised isikud <i>Legal persons</i>	
Majapidamiste arv	27 747	26 868	879	<i>Number of holdings</i>
Mittepõllumajanduslikust tegevusest tulu saavad majapidamised	1 881	1 679	202	<i>Holdings with other gainful activity</i>

2005. aastal sai mittepõllumajanduslikust tegevusest (turism, käsitöö, omatoodete töötlemine, puidutöötlemine, kalakasvatus, taastuva energia tootmine ja teenustöö) tulu 6,8% majapidamistest. Mittepõllumajanduslik tegevus oli tuluallikaks ligi veerandile juriidiliste isikute majapidamistest.

Põllumajandusliku tootmise efektiivsus

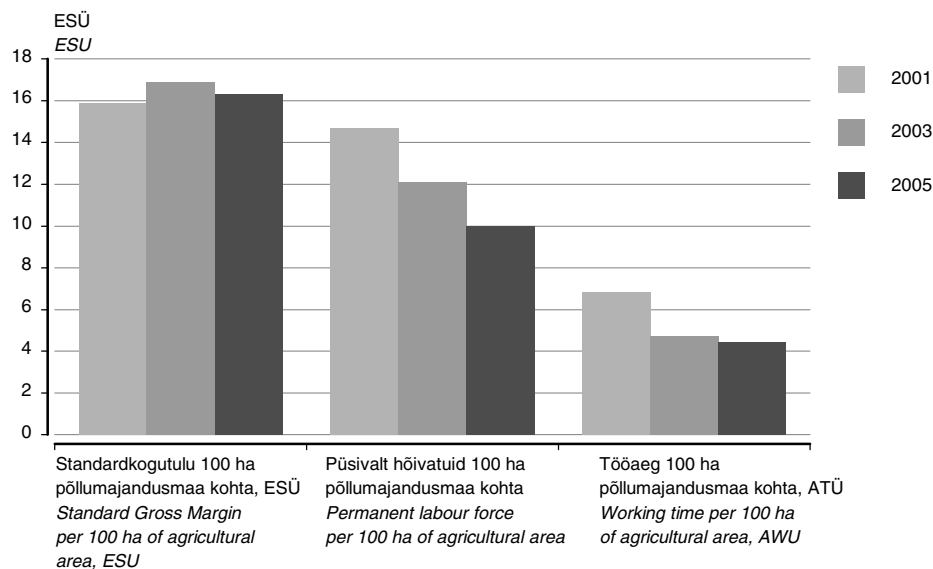
Tabel 13 Põllumajandusliku tootmise efektiivsus, 2001, 2003, 2005
Table 13 Efficiency of agricultural production, 2001, 2003, 2005

	2001	2003	2005	sealhulgas majandusliku suurusega			
				<2 ESÜ	2-<16 ESÜ	>=16 ESÜ	
				of which with economic size			
	<2 ESU	2-<16 ESU	>=16 ESU				
Majapidamiste arv	55 748	36 859	27 747	21 022	5 616	1 108	Number of holdings
Põllumajandusmaa, ha	871 213	795 640	828 926	136 689	200 863	491 374	Agricultural area, ha
Standardkogutulu, ESÜ	138 856	134 713	135 381	17 129	26 717	91 536	Standard gross margin, ESU
Püsivalt hõivatud	128 008	96 005	83 158	52 186	16 393	14 579	Permanent labour force
Tööaeg, ATÜ*	59 722	37 522	36 897	15 150	8 640	13 107	Working time, AWU*
Standardkogutulu 100 ha põllumajandusmaa kohta, ESÜ	15,9	16,9	16,3	12,5	13,3	18,6	Standard gross margin per 100 ha of agricultural area, ESU
Püsivalt hõivatud 100 ha põllumajandusmaa kohta	14,7	12,1	10,0	38,2	8,2	3,0	Permanent labour force per 100 ha of agricultural area
Tööaeg 100 ha põllumajandusmaa kohta, ATÜ	6,86	4,72	4,45	11,08	4,30	2,67	Working time per 100 ha of agricultural area, AWU
Standardkogutulu aasta tööühiku kohta, ESÜ	2,3	3,6	3,7	1,1	3,1	7,0	Standard gross margin per annual work unit, ESU

* Aasta tööühik (ATÜ) on 1800 töötundi.

* Annual work unit (AWU) is equal to 1,800 working hours.

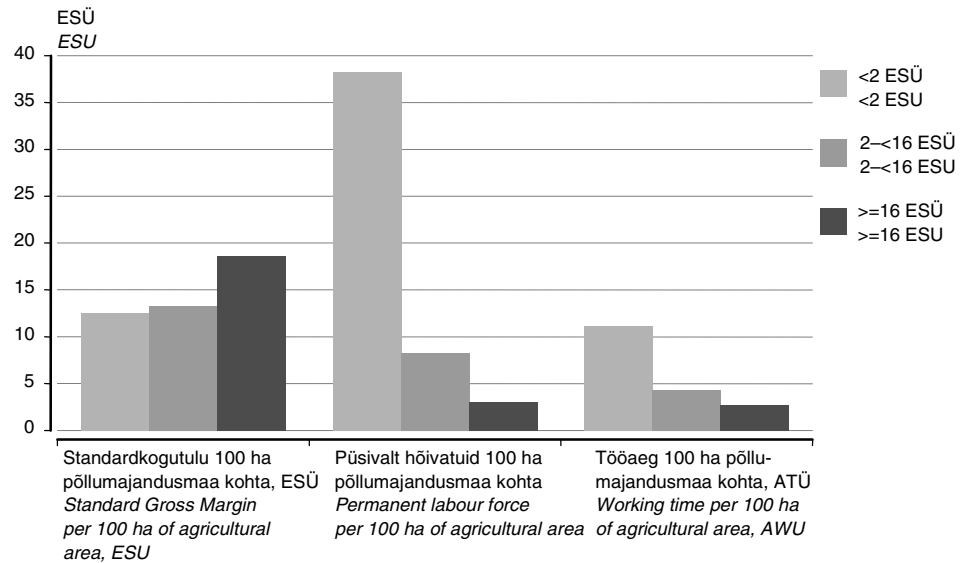
Diagramm 32 Põllumajandusmaa kasutamise efektiivsus, 2001, 2003, 2005
Diagram 32 Efficiency of the use of agricultural area, 2001, 2003, 2005

Standardkogutulu 100 hektari põllumajandusmaa kohta ei ole aastatel 2001–2005 eriti muutunud, kõikudes 16 ESÜ piirimal. Samal ajal on tunduvat vähenenud püsivalt hõivatute arv 100 hektari põllumajandusmaa kohta (31,7%) ja tööaeg 100 hektari põllumajandusmaa kohta (35,1%).

Diagramm 33 **Põllumajandusmaa kasutamise efektiivsus majapidamiste majandusliku suuruse järgi, 2005**

Diagram 33 *Efficiency of the use of agricultural area by economic size of holdings, 2005*

Tööajakulu 100 hektari põllumajandusmaa harimiseks erineb oluliselt suurtes ja väikestes majapidamistes. Väikestes majapidamistes kulub tööaega üle nelja korra rohkem kui suurtes. Veel rohkem, ligi 13 korda erineb püsivalt hõivatute arv 100 hektari põllumajandusmaa kohta, seega töötavad hõivatud väikestes majapidamistes enamasti osalise tööajaga. Standardkogutulu puhul on olukord vastupidine — suured majapidamised saavad standardkogutulu 100 hektari põllumajandusmaa kohta poolteist korda rohkem kui väikesed majapidamised.

Ka standardkogutulu aasta tööühiku kohta on tunduvalt suurem suurtes majapidamistes, mis näitab tööjõu efektiivsemat kasutamist. 2005. aastal ületas suurte majapidamiste standardkogutulu aasta tööühiku kohta väikeste majapidamiste näitajat rohkem kui kuus korda. Kõigi majapidamiste standardkogutulu aasta tööühiku kohta suurenes aastatel 2001–2005 57,8%.

Majapidamised Euroopa Liidus ja Eestis

2004. aastal ühines Euroopa Liiduga 10 uut riiki, nende hulgas ka Eesti Vabariik. 2003. aasta põllumajanduse struktuuriuuring korraldati neis riikides (edaspidi: kandidaatriigid) juba Euroopa Liidu ühtse meetodika järgi. Seega saadi 2003. aastal võrreldavad andmed nii Euroopa Liidu uute kui ka vanade liikmesriikide kohta.

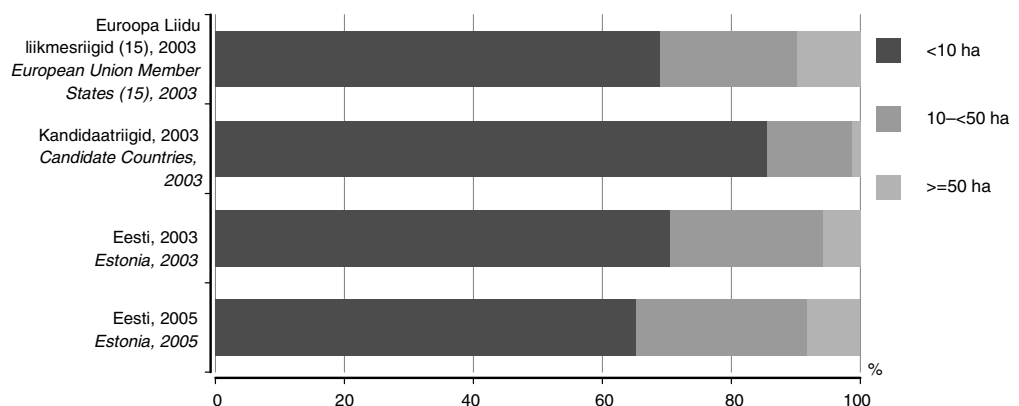
Uute riikide ühinemisel Euroopa Liiduga 2004. aastal suurenes põllumajanduslike majapidamiste arv 58,2%, põllumajandusmaa 23,8%, standardkogutulu 9,9% ja põllumajanduses hõivatute tööaeg 55,9% võrra.

Tabel 14 **Majapidamised Euroopa Liidu liikmesriikides, kandidaatriikides ja Eestis**
 Table 14 *Holdings in the European Union Member States, Candidate Countries and Estonia*

	Euroopa Liidu liikmesriigid (15), 2003 <i>European Union Member States (15), 2003</i>	Kandidaatriigid (10), 2003 <i>Candidate Countries (10), 2003</i>	Eesti, 2003 <i>Estonia, 2003</i>	Eesti, 2005 <i>Estonia, 2005</i>	
Majapidamiste arv	6 238 580	3 632 020	36 859	27 747	<i>Number of holdings</i>
põllumajandusmaaga <10 ha, %	68,9	85,5	70,5	65,3	<i>with agricultural area <10 ha, %</i>
põllumajandusmaaga 10–<50 ha, %	21,2	13,1	23,7	26,5	<i>with agricultural area 10–<50 ha, %</i>
põllumajandusmaaga >=50 ha, %	9,9	1,3	5,8	8,2	<i>with agricultural area >=50 ha, %</i>
Põllumajandusmaa, ha	126 055 390	29 977 330	795 640	828 926	<i>Agricultural area, ha</i>
Standardkogutulu, ESÜ	129 186 990	12 814 280	134 713	135 381	<i>Standard gross margin, ESU</i>
Tööaeg, ATÜ	6 326 720	3 534 290	37 522	36 897	<i>Working time, AWU</i>
Keskmine põllumajandusmaa suurus majapidamise kohta, ha	20,2	8,3	21,6	29,9	<i>Average agricultural area per holding, ha</i>
Majapidamise keskmise standardkogutulu, ESÜ	20,7	3,5	3,7	4,9	<i>Average standard gross margin per holding, ESU</i>
Standardkogutulu 100 ha põllumajandusmaa kohta, ESÜ	102,5	42,7	16,9	16,3	<i>Standard gross margin per 100 ha of agricultural area, ESU</i>
Keskmine tööaeg majapidamise kohta, ATÜ	1,0	1,0	1,0	1,3	<i>Average working time per holding, AWU</i>
Tööaeg 100 ha põllumajandusmaa kohta, ATÜ	5,0	11,8	4,7	4,5	<i>Working time per 100 ha of agricultural area, AWU</i>
Standardkogutulu aasta tööühiku kohta, ESÜ	20,4	3,6	3,6	3,7	<i>Standard gross margin per annual work unit, ESU</i>

Eesti põllumajandus moodustab väga väikese osa Euroopa Liidu põllumajandusest. Kuigi Euroopa Liidu majapidamiste keskmised pihinäitajad on liikmesriigiti väga erinevad, on need siiski Eestiga võrreldavad. Euroopa Liidu majapidamiste keskmisi näitajaid mõjutavad kõige rohkem Vahemere maad, kus on palju majapidamisi, palju hõivatuid ja vähe põllumajandusmaad majapidamise kohta. Endiste kandidaatriikide majapidamiste keskmisi näitajaid mõjutavad kõige rohkem suure majapidamiste arvuga riigid Poola ja Ungari.

Diagramm 34 **Majapidamised põllumajandusmaa suuruse järgi, 2003, 2005**
 Diagram 34 *Holdings by agricultural area, 2003, 2005*

Majapidamiste jagunemine põllumajandusmaa suuruse järgi Euroopa Liidu liikmesriikides 2003. aastal erines tunduvalt majapidamiste jagunemisest kandidaatriikides. Kandidaatriikides oli väga vähe suuri majapidamisi (1,3%) ja põhiosa moodustasid väikesed majapidamised (85,5%). Euroopa Liidu liikmesriikides oli suuri majapidamisi 9,9% ja väikesi 68,9%. Ka keskmiste majapidamiste osatähtsus oli kandidaatriikides peaaegu poole väiksem (vastavalt 13,1% ja 21,2%). Majapidamiste jagunemine põllumajandusmaa suuruse järgi Eestis 2003. aastal erines vähe majapidamiste jagunemisest Euroopa Liidus. Vaid suurte, üle 50-hektariliste majapidamiste osatähtsus oli Euroopa Liidus ligikaudu 3%

võrra suurem kui Eestis, samavõrra oli Euroopa Liidus väiksem keskmiste majapidamiste osatähtsus. 2005. aastaks tõusis suurte ja keskmiste majapidamiste osatähtsus Eestis tunduvalt.

Majapidamiste keskmine suurus Euroopa Liidus ja Eestis

Diagramm 35 **Keskmine majapidamine, 2003, 2005**
Diagram 35 **Average holding, 2003, 2005**

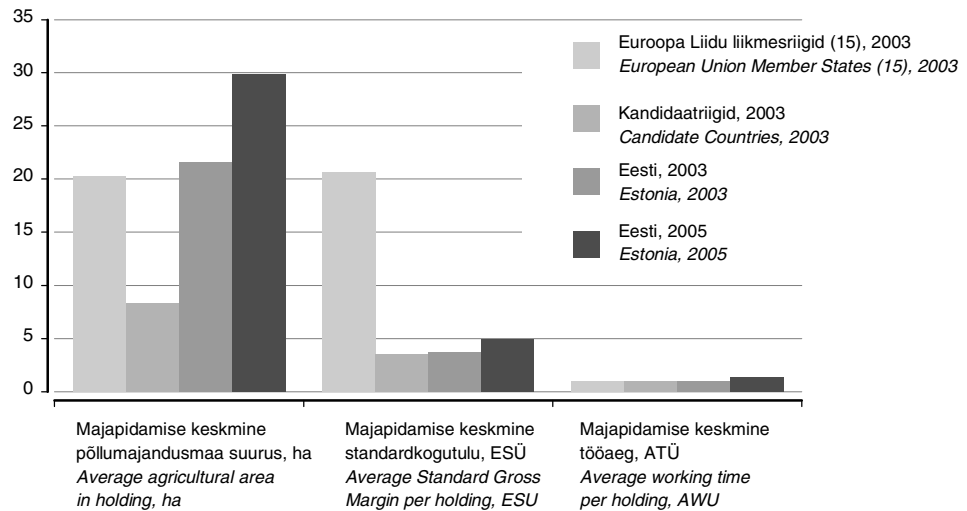
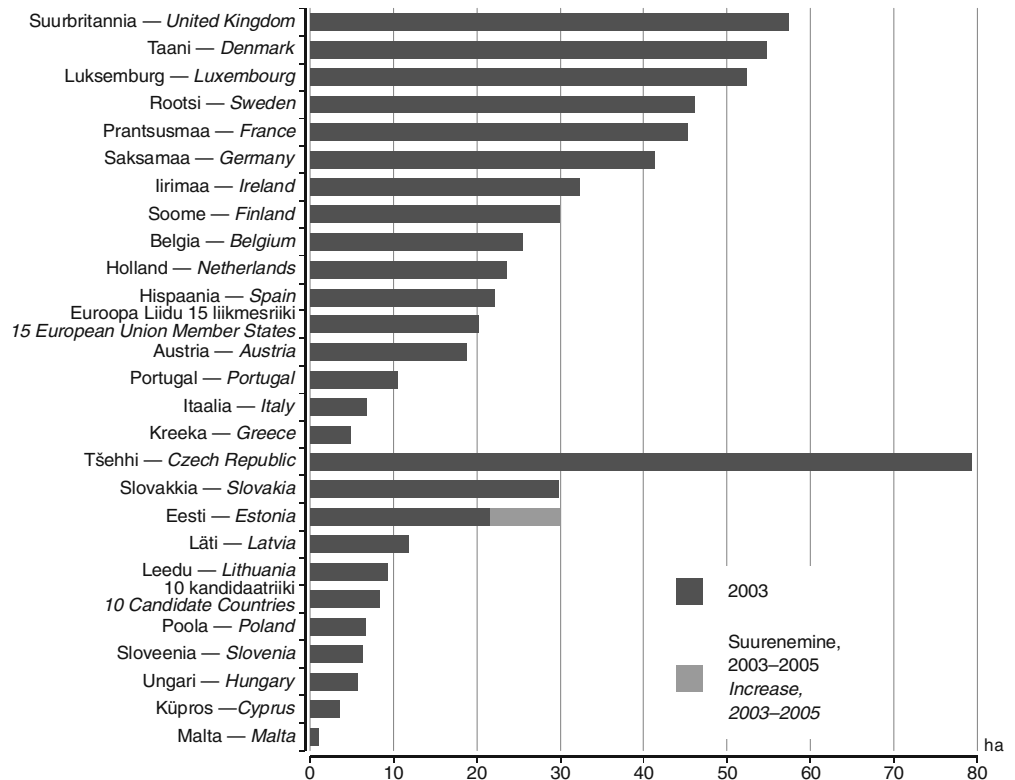
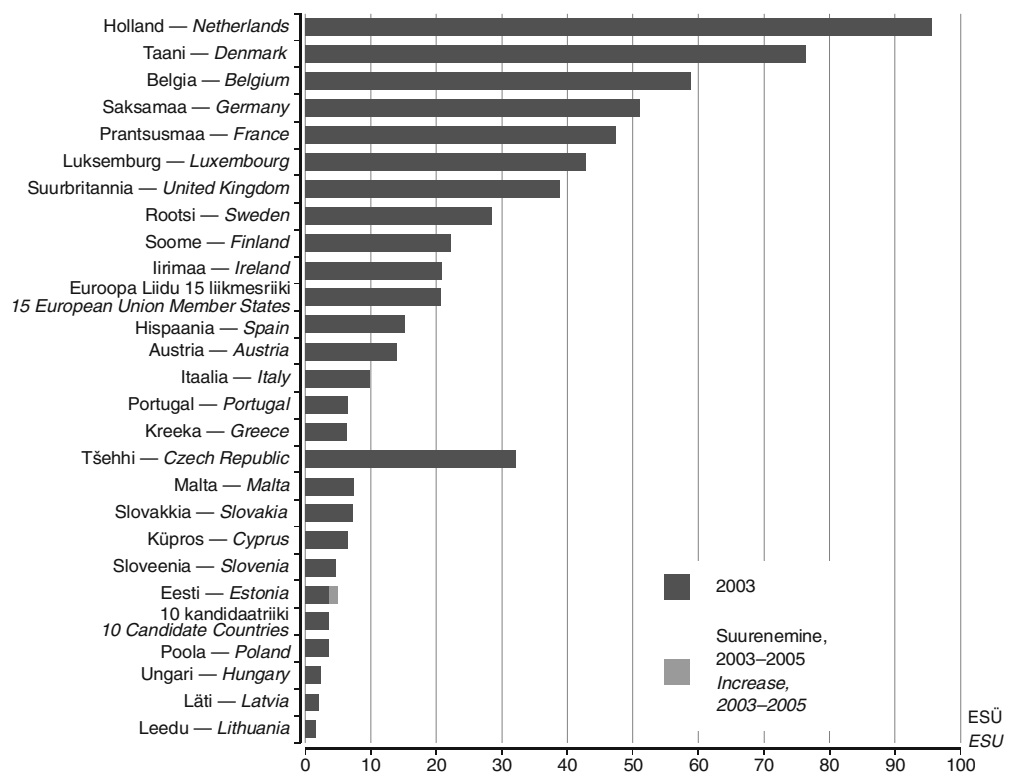

Diagramm 36 **Keskmine põllumajandusmaa suurus majapidamise kohta (Euroopa Liit — 2003, kandidaatriigid — 2003, Eesti — 2003, 2005)**
Diagram 36 **Average agricultural area per holding (European Union — 2003, Candidate Countries — 2003, Estonia — 2003, 2005)**

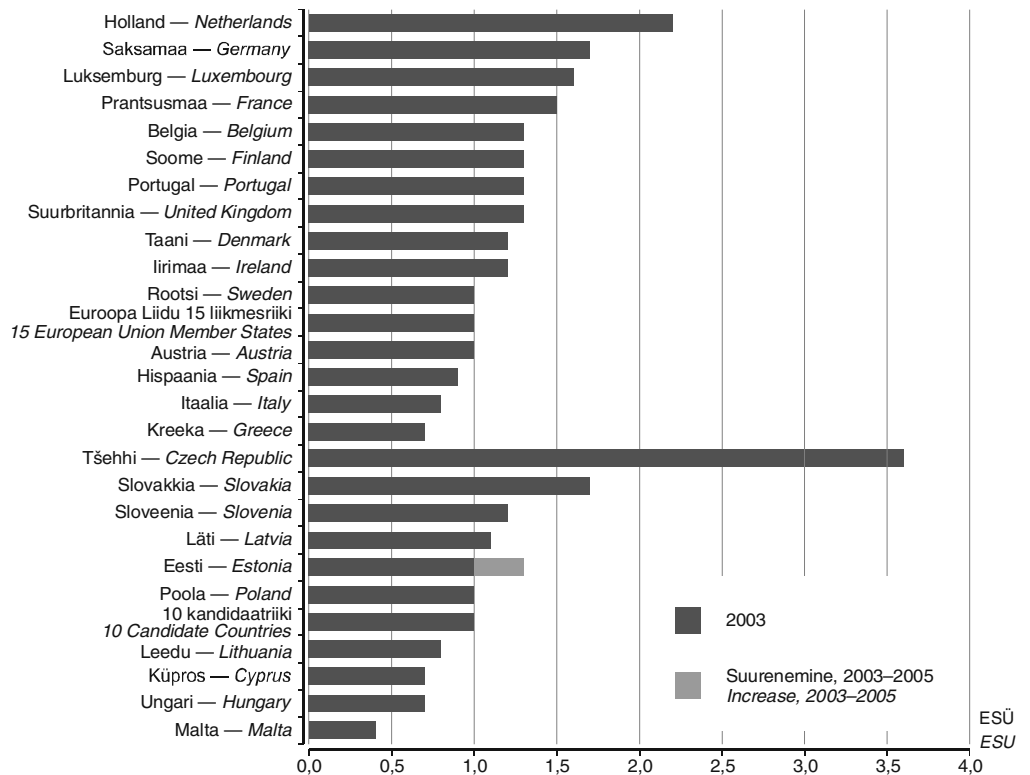
Keskmine põllumajandusmaa suurus majapidamise kohta erines 2003. aastal Euroopa Liidu piires peaaegu 12 korda — Suurbritannias 54,7 hektarit, Kreekas 4,8 hektarit ja Euroopa Liidu majapidamises keskmiselt 20,2 hektarit põllumajandusmaad. Kandidaatriikides oli põllumajandusmaad majapidamise kohta 2,4 korda vähem kui Euroopa Liidus, kuid erinevus riikide vahel oli veel suurem — ligi 80-kordne (79,3 hektarit Tšehhi Vabariigis ja 1 hektar Maltal). Keskmine põllumajandusmaa suurus Eesti majapidamises, 21,6 hektarit, ületas kandidaatriikide keskmise 2,6 korda ja oli veidi (6,9%) suurem Euroopa Liidu keskmisest. Aastatel 2003–2005 suurenes Eesti majapidamiste keskmine põllumajandusmaa 1,4 korda.

Diagramm 37 **Majapidamiste keskmine majanduslik suurus (Euroopa Liit — 2003, kandidaatriigid — 2003, Eesti — 2003, 2005)**
 Diagram 37 *Average economic size of holdings (European Union — 2003, Candidate Countries — 2003, Estonia — 2003, 2005)*

Majapidamise keskmine majanduslik suurus (standardkogutulu majapidamise kohta) erines 2003. aastal Euroopa Liidu piires ligikaudu 15 korda — Hollandis oli see 95,6 ESÜ, Kreekas 6,3 ESÜ ja Euroopa Liidu majapidamise keskmiselt 20,7 ESÜ. Euroopa Liidu ja kandidaatriikide majapidamise keskmine majanduslik suurus erines veel rohkem kui keskmine põllumajandusmaa suurus — ligi 6 korda. Erinevus kandidaatriikide vahel oli veel suurem — 20-kordne (32,1 ESÜ Tšehhi Vabariigis ja 1,6 ESÜ Leedus). Eesti majapidamise keskmine majanduslik suurus, 3,7 ESÜ, ületas veidi kandidaatriikide keskmist (3,5 ESÜ), kuid jäi alla ka Kreekale, Euroopa Liidu kõige väiksemate majapidamistega riigile. Aastatel 2003–2005 kasvas Eesti majapidamiste keskmine majanduslik suurus 34%.

Diagramm 38 **Keskmine tööaeg majapidamise kohta (Euroopa Liit — 2003, kandidaatriigid— 2003, Eesti — 2003, 2005)**
 Diagram 38 **Average working time per holding (European Union — 2003, Candidate Countries— 2003, Estonia — 2003, 2005)**

Keskmine tööaeg majapidamise kohta erines 2003. aastal Euroopa Liidu piires 2,9 korda — Hollandis oli see 2,2 ATÜ-d, Kreekas 0,7 ATÜ-d ja Euroopa Liidu majapidamises keskmiselt 1 ATÜ. Kandidaatriikides oli keskmine tööaeg majapidamise kohta peaaegu sama mis Euroopa Liidus, kuid erinevus riikide vahel oli tunduvalt suurem — ligi 9-kordne (3,6 ATÜ-d Tšehhi Vabariigis ja 0,4 ATÜ-d Maltal). Keskmine tööaeg Eesti majapidamises, 1 ATÜ-d, oli võrdne kõigi riikide keskmise tööajaga, kuid suurenes aastatel 2003–2005 31,8%, veidi vähem kui majapidamise keskmine suurus.

Põllumajandusliku tootmise efektiivsus Euroopa Liidus ja Eestis

Diagramm 39 **Põllumajandusliku tootmise efektiivsus, 2003, 2005**
 Diagram 39 **Efficiency of agricultural production, 2003, 2005**

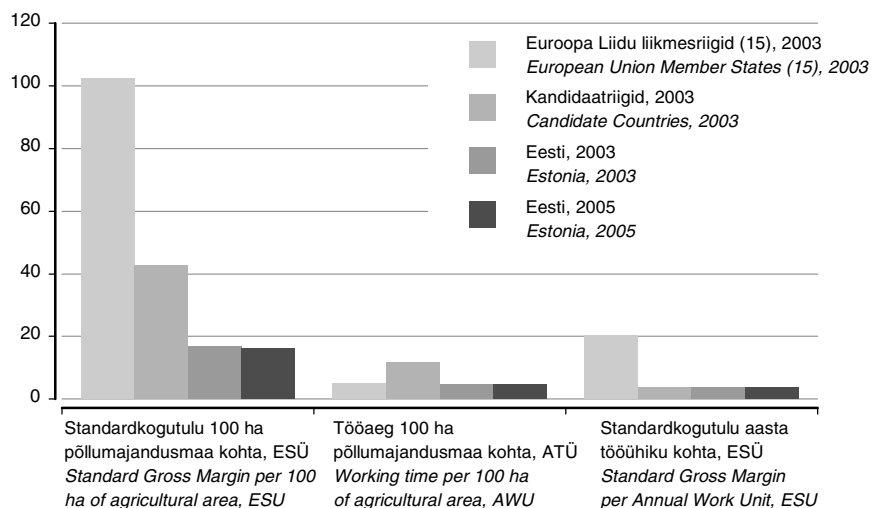
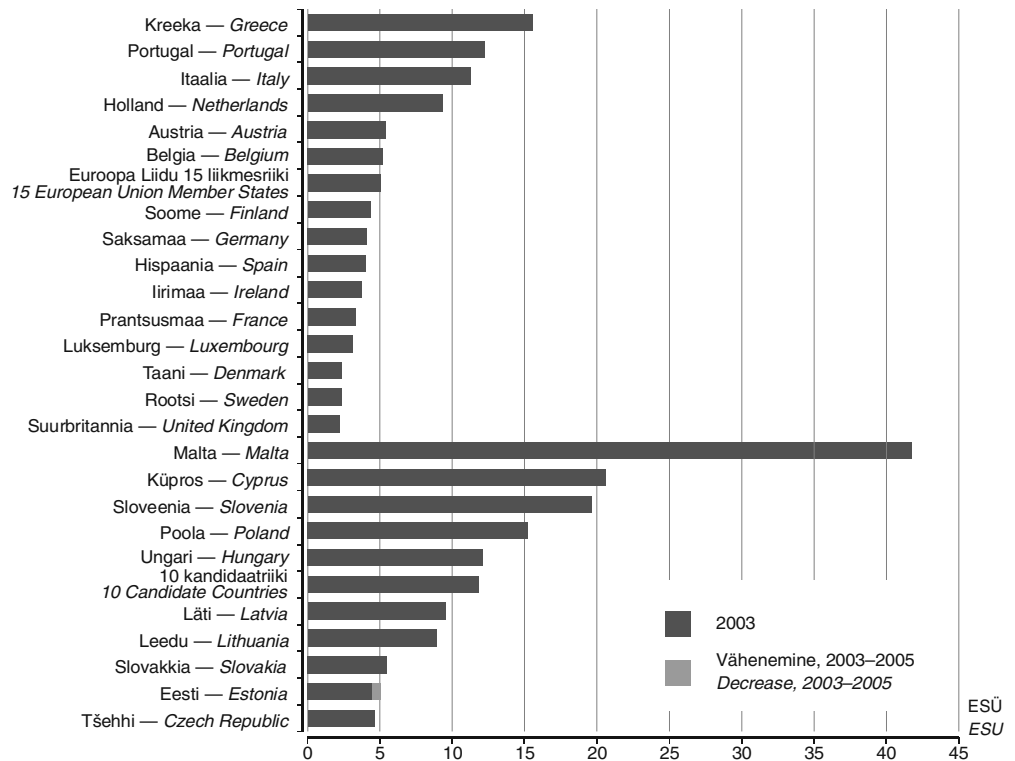
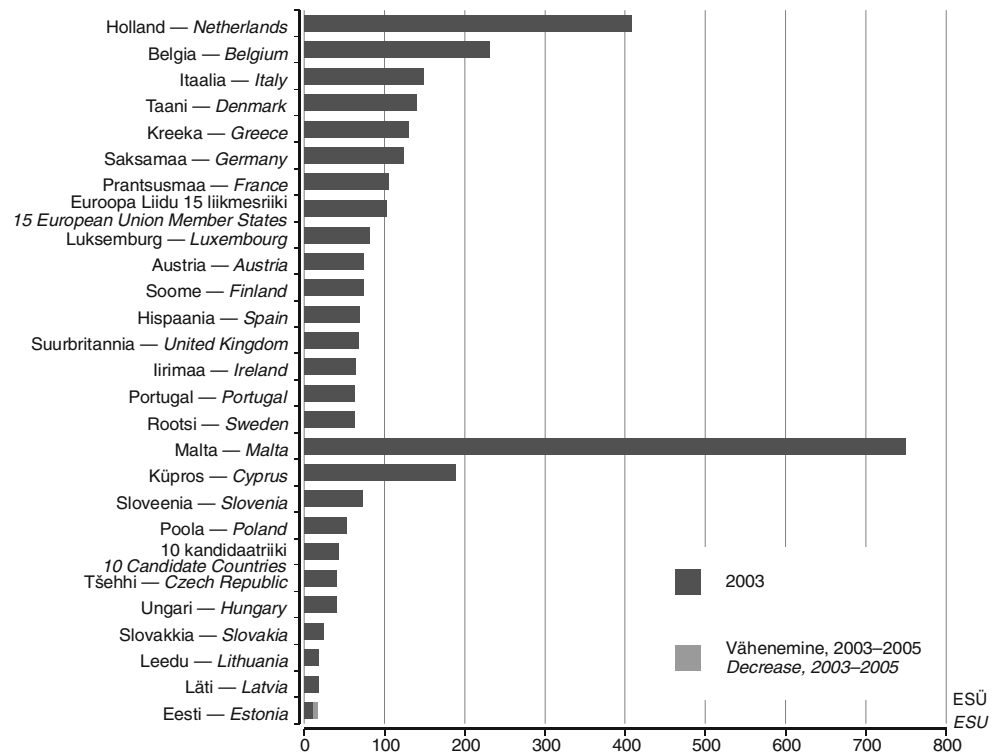

Diagramm 40 **Tööaeg 100 hektari põllumajandusmaa kohta (Euroopa Liit — 2003, kandidaatriigid — 2003, Eesti — 2003, 2005)**
 Diagram 40 *Working time per 100 hectares of agricultural area (European Union — 2003, Candidate Countries — 2003, Estonia — 2003, 2005)*

Tööaja kulu 100 hektari põllumajandusmaa kohta oli 2003. aastal tunduvalt suurem Euroopa Liidu Vahemere äärsetes riikides ja Hollandis (15,5 ATÜ-d Kreekas, 12,2 ATÜ-d Portugalis, 11,3 ATÜ-d Itaalias ja 9,3 ATÜ-d Hollandis). Kõige vähem kulutati tööaega 100 hektari põllumajandusmaa kohta Suurbritannias (2,2 ATÜ-d). Tööaeg 100 hektari põllumajandusmaa kohta oli Kreekas üle 7 korra suurem kui Suurbritannias, Euroopa Liidus oli see keskmiselt 5 ATÜ-d. Kandidaatriikides oli tööaja kulu 100 hektari põllumajandusmaa kohta keskmiselt 11,8 ATÜ-d, 2,5 korda suurem kui Euroopa Liidus. Väga suur oli tööaja kulu 100 hektari põllumajandusmaa kohta Maltal — 41,7 ATÜ-d, see ületas Tšehhi Vabariigi näitaja (4,6 ATÜ-d) rohkem kui 9 korda ja Kreeka, Euroopa Liidu kõige suurema tööaja kuluga riigi näitaja 2,7 korda. Eesti majapidamiste tööaja kulu 100 hektari põllumajandusmaa kohta (4,7 ATÜ-d) oli üks väiksemaid kandidaatriikide hulgas, olles suurem vaid Tšehhi Vabariigi tööaja kulust ja 6,4% väiksem ka Euroopa Liidu keskmisest.

Diagramm 41 **Standardkogutulu 100 hektari põllumajandusmaa kohta (Euroopa Liit — 2003, kandidaatriigid — 2003, Eesti — 2003, 2005)**
 Diagram 41 *Standard gross margin per 100 hectares of agricultural area (European Union — 2003, Candidate Countries — 2003, Estonia — 2003, 2005)*

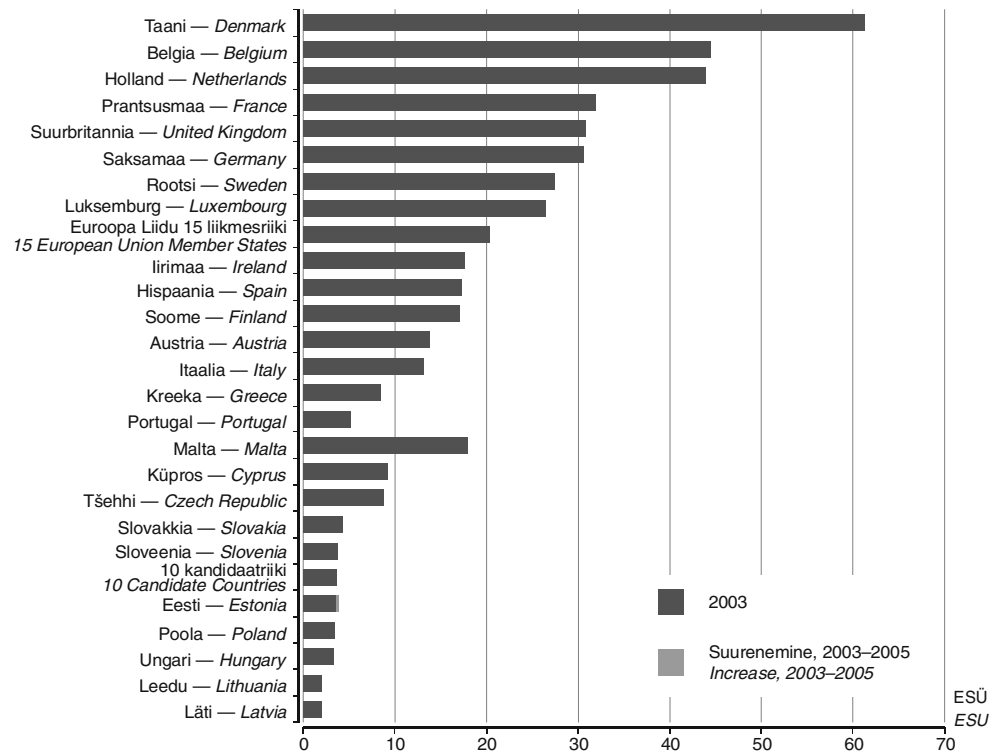
Standardkogutulu 100 hektari põllumajandusmaa kohta oli 2003. aastal Euroopa Liidus kõige suurem Hollandis (407,2 ESÜ) — tunduvat suurem kui teistes liikmesriikides ja neli korda suurem kui Euroopa Liidus keskmiselt. Kõige väiksem standardkogutulu 100 hektari põllumajandusmaa kohta oli Rootsis (61,9 ESÜ), 6,6 korda väiksem kui Hollandis. Kandidaatriikides keskmiselt oli standardkogutulu 100 hektari põllumajandusmaa kohta (42,7 ESÜ) 2,4 korda väiksem kui Euroopa Liidus. Väga suur, nagu ka tööaja kulu, oli standardkogutulu 100 hektari põllumajandusmaa kohta Maltal — 748,4 ESÜ, see ületas Hollandi, Euroopa Liidu kõige suurema standardkogutuluga riigi näitaja 1,8 korda. Eesti majapidamiste standardkogutulu 100 hektari põllumajandusmaa kohta (16,9 ESÜ) oli väiksem kandidaatriikide hulgas.

Euroopa Liidu kõige suurem standardkogutulu aasta tööühiku kohta oli 2003. aastal Taanis (61,2 ESÜ) ning kõige väiksem Vahemere maades ja Austrias (5,1 ESÜ Portugalis, 8,4 ESÜ Kreekas, 13,1 ESÜ Itaalias ja 13,8 ESÜ Austrias). Standardkogutulu aasta tööühiku kohta oli Taanis 12 korda suurem kui Portugalis, Euroopa Liidus keskmiselt oli see 20,4 ESÜ. Kandidaatriikides oli standardkogutulu aasta tööühiku kohta keskmiselt 3,6 ESÜ — 5,6 korda väiksem kui Euroopa Liidus. Kandidaatriikidest oli kõige suurem standardkogutulu aasta tööühiku kohta Maltal (17,9 ESÜ), mis ületas tunduvalt teiste kandidaatriikide näitajad, Läti vastava näitaja (1,9 ESÜ) isegi ligi 10 korda. Standardkogutulu aasta tööühiku kohta Eestis oli 3,6 ESÜ-d, see oli võrdne kandidaatriikide keskmisega, kuid väga väike Euroopa Liidu tollaste liikmesriikidega võrreldes — 70,2% selle näitaja poolest Euroopa Liidus viimasel kohal olnud Portugali majapidamiste standardkogutulust aasta tööühiku kohta. Aastatel 2003–2005 suurenes standardkogutulu aasta tööühiku kohta Eestis 2,2%.

Diagramm 42 **Standardkogutulu aasta tööühiku kohta (Euroopa Liit — 2003, kandidaat-riigid — 2003, Eesti — 2003, 2005)**

Diagram 42 **Standard gross margin per annual work unit (European Union — 2003, Candidate Countries — 2003, Estonia — 2003, 2005)**

Keskmine põllumajandusmaa suurus ja tööaeg majapidamise kohta ning tööaja kulu 100 hektari põllumajandusmaa kohta on Eestis ligilähedased Euroopa Liidu majapidamiste keskmisele. Samal ajal jäävad standardkogutulu majapidamise kohta (majapidamise keskmine majanduslik suurus) ja standardkogutulu aasta tööühiku kohta alla Euroopa Liidu majapidamistele. Põhiliselt tuleneb see madalatest kokkuostuhindadest Eestis ja siinsetest väikestest toetustest põllumajanduslikule tootmisele.

Vaatamata sellele, et Euroopa erinevates piirkondades on küllalt erinev kliima, erinev põllukultuuride osatähtsus ja lõunapoolsetes riikides saadakse mitu saaki aastas, on siiski selgesti näha erinevusi Euroopa Liidu vanemate liikmesriikide ja 2004. aastal ühinenud riikide vahel. Uute riikide majapidamised on tunduvalt väiksemad, kulutavad rohkem tööaega 100 hektari põllumajandusmaa kohta ning saavad tunduvalt vähem standardkogutulu nii 100 hektari põllumajandusmaa kui ka aasta tööühiku kohta.

Uute liikmesriikide hulgas võib Eesti majapidamiste positsiooni hinnata keskmiseks. Eesti põllumajanduslik majapidamine oli 2003. aastal suurem kui kandidaatriikides keskmiselt, kulutas teiste kandidaatriikidega võrreldes peaaegu kõige vähem tööaega 100 hektari põllumajandusmaa kohta ja sai keskmist standardkogutulu aasta tööühiku kohta. Kuid standardkogutulu 100 hektari põllumajandusmaa kohta on Eestis madal.

TAIMEKASVATUS

Põllumajandusmaa kasutus

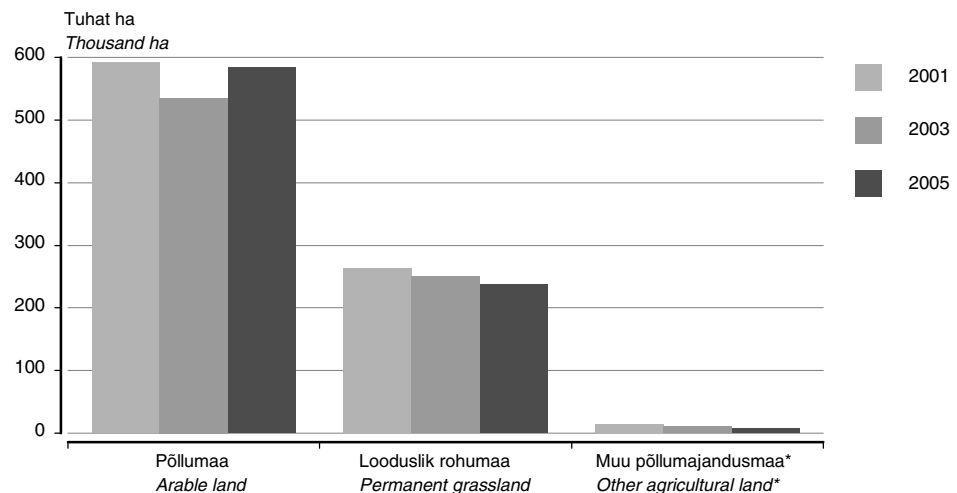
Tabel 1 Põllumajandusmaa kasutus, 2001, 2003, 2005

Table 1 Use of agricultural land, 2001, 2003, 2005

	Majapidamiste arv <i>Number of holdings</i>	Põllumajandusmaa, ha				
		kokku <i>Agricultural land, ha total</i>	põllumaa <i>arable land</i>	looduslik rohumaa <i>natural grassland</i>	muu põllumajandusmaa* <i>other agricultural land*</i>	
2001	55 702	871 213	591 910	264 068	15 235	2001
2003	36 792	795 640	535 554	250 396	9 689	2003
2005	27 688	828 926	584 412	237 077	7 437	2005
füüsilised isikud	26 856	461 538	291 429	163 690	6 422	natural persons
juriidilised isikud	832	367 388	292 982	73 387	1 019	legal persons

Diagramm 1 Põllumajandusmaa kasutus, 2001, 2003, 2005

Diagram 1 Use of agricultural land, 2001, 2003, 2005

* Viljapuu- ja marjaaiad, puukoolid, koduaiad.

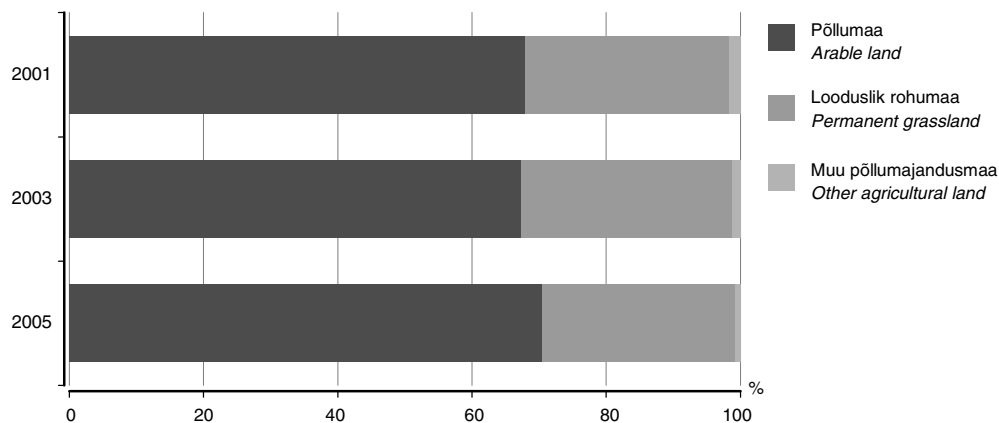
* Fruit and berry plantations, nurseries, kitchen gardens.

2005. aastal oli majapidamiste valduses 828 926 hektarit põllumajandusmaad, millest põllumaad oli 584 412 hektarit (70,5%). Looduslikku rohumaad oli 237 077 hektarit (28,6%) ja muud põllumajandusmaad (viljapuu- ja marjaaiad, puukoolid, koduaiad) 7437 hektarit (0,9%). Põllumaad oli 79,1%-l majapidamistest, looduslikku rohumaad 77,8%-l ja muud põllumajandusmaad 83,3%-l majapidamistest.

Võrreldes 2003. aastaga suurenes põllumajandusmaa 2005. aastal 33 286 hektarit ehk 4,2%, kuid oli siiski 42 287 hektarit ehk 4,9% väiksem kui 2001. aastal. Põllumaa suurenes võrreldes 2003. aastaga 48 858 hektarit ehk 9,1%, aga oli 7498 hektarit ehk 1,3% väiksem kui 2001. aastal. Looduslik rohumaa ja muu põllumajandusmaa on aasta-aastalt vähenenud. Võrreldes 2001. aastaga vähenes looduslik rohumaa 2005. aastaks 26 991 hektarit ehk 10,2% ja muu põllumajandusmaa 7798 hektarit ehk 51,2%.

Kui 2001. aastal oli põllumaad ühe majapidamise kohta keskmiselt 13,1 ja 2003. aastal 18,3 hektarit, siis 2005. aastal oli ühe majapidamise valduses juba keskmiselt 26,7 hektarit põllumaad (füüsilistel isikutel 13,7 hektarit ja juriidilistel isikutel 418,5 hektarit).

Diagramm 2 **Põllumajandusmaa liigiti, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 2 *Agricultural land by type, 2001, 2003, 2005*

2005. aastal kuulus füüsiliste isikute majapidamistele 55,7% ja juriidiliste isikute majapidamistele 44,3% põllumajandusmaast. Füüsiliste isikute majapidamiste põllumajandusmaast hõlmas põllumaa 63,1%, looduslik rohumaa 35,5% ja muu põllumajanduslik maa 1,4%. Juriidiliste isikute majapidamistes oli suurem osa põllumajandusmaast põllumaa (79,7%), looduslik rohumaa hõlmas 20% ja muu põllumajandusmaa 0,3%.

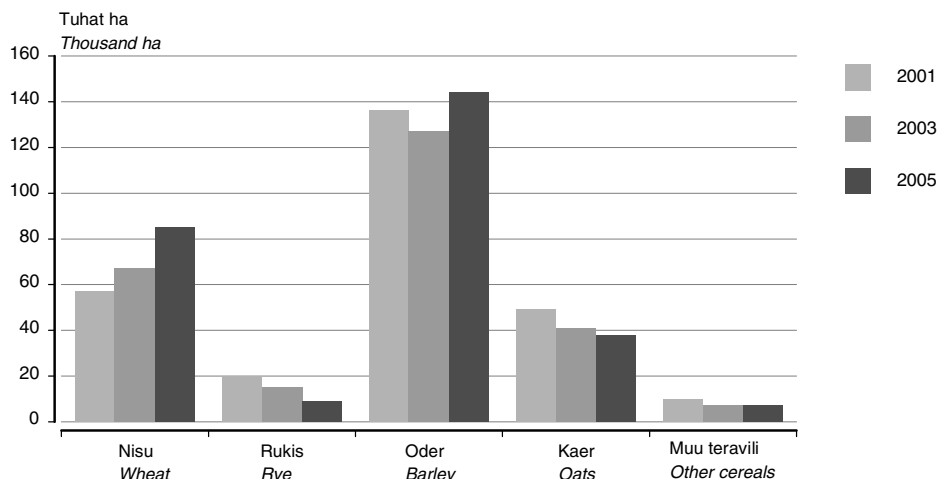
Põhilise osa põllumaast võtsid 2005. aastal enda alla teravili (48,6%) ja söödakultuurid (35,3%). Teravilja osatähtsus on aastatega tõusnud, kartuli osatähtsus aga langenud.

Teravili

Tabel 2 **Teravilja kasvupind, 2001, 2003, 2005**
 Table 2 *Area under cereals, 2001, 2003, 2005*

	Majapidamiste arv <i>Number of holdings</i>	Teravili, ha <i>Cereals, ha</i>						
		kokku <i>total</i>	nisu <i>wheat</i>	rukis <i>rye</i>	oder <i>barley</i>	kaer <i>oats</i>	muu teravili <i>other cereals</i>	
		2001	20 542	273 334	57 074	20 369	136 231	
2003	14 122	258 207	67 154	15 233	127 377	41 205	7 239	2003
2005	10 417	283 857	85 472	9 222	144 005	38 315	6 842	2005
füüsilised isikud	9 936	142 131	42 306	4 104	69 838	21 661	4 222	natural persons
juriidilised isikud	481	141 726	43 167	5 118	74 168	16 654	2 619	legal persons

Diagramm 3 **Teraviljakultuuride kasvupind, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 3 *Area under cereals, 2001, 2003, 2005*

2005. aastal kasvas teravilja 10 417 majapidamist, sh 9936 füüsilise isiku majapidamist ja 481 juriidilise isiku majapidamist, kuid teravilja kasvupind jagunes nende vahel enam-vähem võrdselt. Võrreldes eelmiste aastatega on teravilja kasvatavate majapidamiste arv pidevalt vähenenud, kuid teravilja pind ühe majapidamise kohta suureneb, 2001. aastal oli see 13,3 hektarit, 2003. aastal 18,3 hektarit ja 2005. aastal 27,2 hektarit, sh füüsiliste isikute majapidamistes 14,3 hektarit ja juriidiliste isikute majapidamistes 294,6 hektarit.

Teraviljakultuuridest kasvatatakse kõige rohkem otra (50,7%) ja nisu (30,1%). Aastatel 2001–2005 suurenes nisu kasvupind ja vähenes rukki kasvupind.

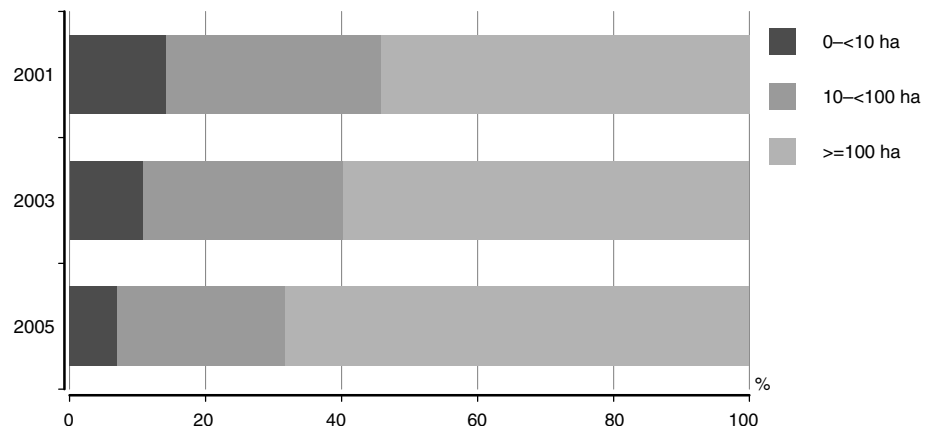
Tabel 3 **Teravilja kasvatavad majapidamised kasvupinna suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**

Table 3 *Holdings growing cereals by size of growing area, 2001, 2003, 2005*

	Kokku <i>Total</i>	0–<10 ha <i>0–<10 ha</i>	10–<100 ha <i>10–<100 ha</i>	>=100 ha <i>>=100 ha</i>
Majapidamiste arv <i>Number of holdings</i>				
2001	20 542	16 653	3 423	466
2003	14 122	10 916	2 713	493
2005	10 417	7 422	2 392	603
Kasvupind, ha <i>Growing area, ha</i>				
2001	273 334	39 043	86 166	148 125
2003	258 207	27 806	76 241	154 161
2005	283 857	20 189	70 134	193 533

Diagramm 4 **Teravilja kasvupinna suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**

Diagram 4 *Cereals by size of growing area, 2001, 2003, 2005*

Enamiku teraviljast (68,2%) kasvasid 2005. aastal majapidamised, kus teravilja kasvupind oli 100 hektarit või rohkem. Võrreldes 2001. ja 2003. aastaga on nende osatähtsus tõusnud.

Kaunvili

Tabel 4 **Kaunvilja kasvupind, 2001, 2003, 2005**

Table 4 *Area under legume crops, 2001, 2003, 2005*

	Majapidamiste arv <i>Number of holdings</i>	Kaunvili, ha <i>Legumes, ha</i>			
		kokku <i>total</i>	hernes, põlduba, lupiin <i>peas, field beans, lupin</i>	muu kaunvili <i>other legumes</i>	
		2001	931	3 643	
2003	862	4 233	4 018	216	2003
2005	622	4 439	4 331	109	2005
füüsilised isikud	555	2 586	2 479	107	natural persons
juriidilised isikud	67	1 853	1 852	2	legal persons

2005. aastal kasvatati kaunvilja 622 majapidamist 4439 hektaril (keskmiselt 7,1 hektarit majapidamise kohta). Põhilise osa kasvupinnast (97,6%) hõlmasid hernes, põlduba ja lupiin. Võrreldes eelmiste aastatega on kaunvilja kasvatavate majapidamiste arv vähenenud, kuid kaunvilja kasvupind on suurenenud. 58,3% kaunviljast kasvatati 2005. aastal füüsiliste isikute majapidamistes ja 41,7% juriidiliste isikute majapidamistes.

Tabel 5 **Kaunvilja kasvatavad majapidamised kasvupinna suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**

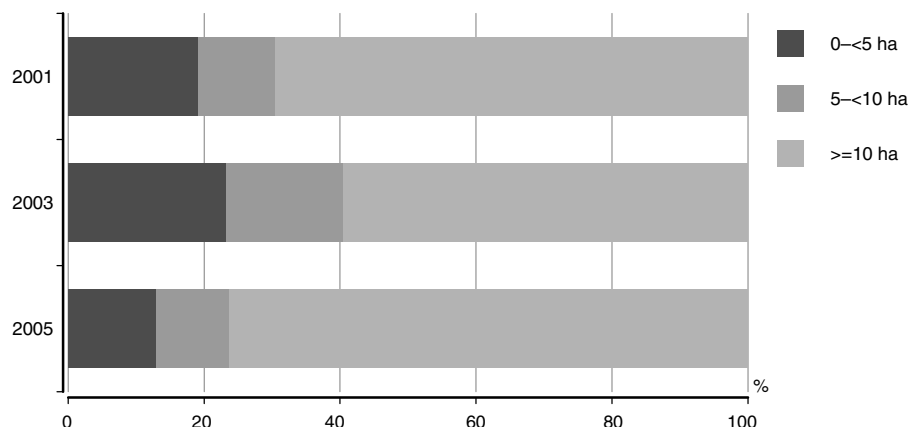
Table 5 *Holdings growing legumes by size of growing area, 2001, 2003, 2005*

	Kokku <i>Total</i>	0–<5 ha <i>0–<5 ha</i>	5–<10 ha <i>5–<10 ha</i>	>=10 ha <i>>=10 ha</i>
Majapidamiste arv <i>Number of holdings</i>				
2001	931	761	64	106
2003	862	648	113	101
2005	622	451	67	105
Kasvupind, ha <i>Growing area, ha</i>				
2001	3 643	697	414	2 532
2003	4 233	983	731	2 519
2005	4 439	575	481	3 383

Diagramm 5 **Kaunvili kasvupinna suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**

Diagram 5

Legumes by size of growing area, 2001, 2003, 2005

Enamiku kaunviljast (76,2%) kasvatati 2005. aastal majapidamistes, kus kaunvilja kasvupind oli 10 hektarit või rohkem. Võrreldes eelmiste aastatega on nende osatähtsus tõusnud.

Kartul

Tabel 6 **Kartuli kasvupind, 2001, 2003, 2005**

Table 6 *Area under potatoes, 2001, 2003, 2005*

	Majapidamiste arv <i>Number of holdings</i>	Kasvupind, ha <i>Growing area, ha</i>	
2001	38 401	16 281	2001
2003	24 961	12 554	2003
2005	16 430	9 675	2005
füüsilised isikud	16 312	8 649	natural persons
juriidilised isikud	118	1 026	legal persons

2005. aastal kasvatati kartulit 16 430 majapidamist 9675 hektaril. Kartulit kasvatavate majapidamiste arv moodustas 65,8% 2003. aastal kartulit kasvatanud majapidamiste arvust ning kartuli kasvupind 77,1% 2003. aasta kasvupinnast. Võrreldes 2001. aastaga oli vähenemine 2005. aastal veelgi suurem — majapidamisi oli järel 42,7% ja kasvupind

hõlmas 59,4% 2001. aasta kasvupinnast. Peamised kartulikasvatajad on füüsilised isikud, neile kuulus 2005. aastal kartuli all olevast pinnast 89,4%, ühe majapidamise kohta kasvatati kartulit keskmiselt 0,6 hektaril. Juriidilise isiku majapidamises kasvatati kartulit tunduvalt suuremal pinnal — 8,7 hektaril.

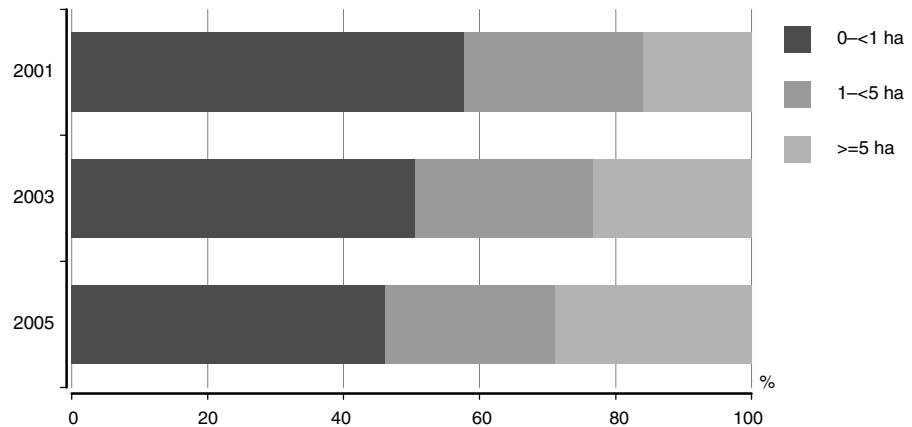
Tabel 7 **Kartulit kasvatavad majapidamised kasvupinna suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**

Table 7 *Holdings growing potatoes by size of growing area, 2001, 2003, 2005*

	Kokku <i>Total</i>	0–<1 ha <i>0–<1 ha</i>	1–<5 ha <i>1–<5 ha</i>	>=5 ha <i>>=5 ha</i>
Majapidamiste arv <i>Number of holdings</i>				
2001	38 401	35 266	2 947	188
2003	24 961	22 454	2 295	213
2005	16 430	14 803	1 434	193
Kasvupind, ha <i>Growing area, ha</i>				
2001	16 281	9 395	4 293	2 592
2003	12 554	6 338	3 295	2 921
2005	9 675	4 455	2 425	2 795

Diagramm 6 **Kartulikasvatus kasvupinna suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**

Diagram 6 *Potatoes by size of growing area, 2001, 2003, 2005*

Kui 2001. aastal kasvasid 57,7% kartulist majapidamised, kus kartuli kasvupind oli kuni üks hektar, siis 2003. aastal oli see näitaja 50,5% ja 2005. aastal 46,0%.

Majapidamistes, kus kartuli kasvupind on 1–<5 hektarit, on kasvatatava kartuli osatähtsus jäänud praktiliselt muutumatuks. Majapidamistes, kus kartuli kasvupind on üle 5 hektari, on kasvatatava kartuli osatähtsus aastatega kasvanud (2001. aastal oli see 15,9%, 2003. aastal 23,3%, 2005. aastal 28,9%).

Tehnilised kultuurid

Tabel 8 **Tehniliste kultuuride kasvupind, 2001, 2003, 2005**

Table 8 *Area under industrial crops, 2001, 2003, 2005*

	Majapidamiste arv <i>Number of holdings</i>	Kasvupind, ha <i>Growing area, ha</i>			
		kokku <i>total</i>	raps ja rüps <i>rape and turnip rape</i>	muud tehnilised kultuurid <i>other industrial crops</i>	
2001	1 005	28 305	27 559	746	2001
2003	973	46 733	46 326	407	2003
2005	1 039	47 112	46 647	464	2005
füüsilised isikud	777	20 182	19 841	341	natural persons
juriidilised isikud	262	26 930	26 806	124	legal persons

2005. aastal kasvatas tehnilisi kultuure 1039 majapidamist 47 112 hektaril. Raps ja rüps hõlmasid sellest põhiosa. Võrreldes eelmiste aastatega on pindala suurenenud. Kõige rohkem tehnilisi kultuure majapidamise kohta kasvatati 2003. aastal — keskmiselt 48 hektaril. 2005. aastal kasvatati neid 45,3 hektaril majapidamise kohta, sh füüsiliste isikute majapidamistes 26 hektaril ja juriidiliste isikute majapidamistes 102,8 hektaril.

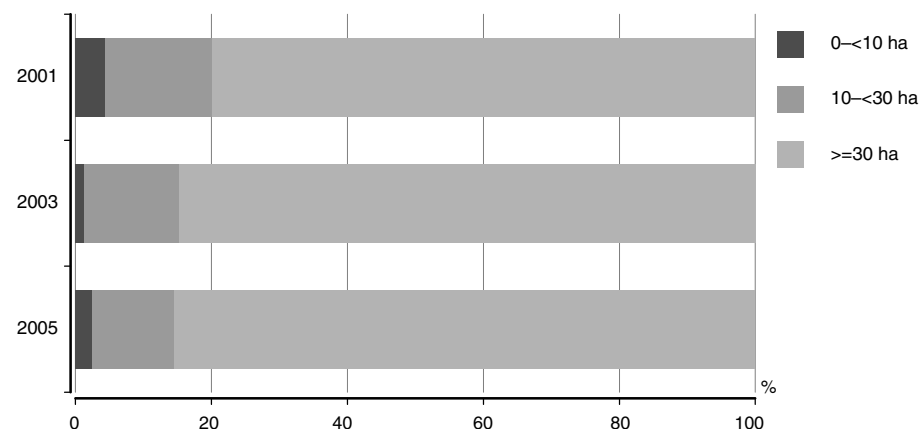
Tabel 9 Tehnilisi kultuure kasvatavad majapidamised kasvupinna suuruse järgi, 2001, 2003, 2005

Table 9 Holdings growing industrial crops by size of growing area, 2001, 2003, 2005

	Kokku Total	0–<10 ha 0–<10 ha	10–<30 ha 10–<30 ha	>=30 ha >=30 ha
Majapidamiste arv Number of holdings				
2001	1 005	477	258	270
2003	973	234	367	373
2005	1 039	309	322	408
Kasvupind, ha Growing area, ha				
2001	28 305	1 227	4 420	22 658
2003	46 733	634	6 486	39 612
2005	47 112	1 158	5 699	40 254

Diagramm 7 Tehnilised kultuurid kasvupinna suuruse järgi, 2001, 2003, 2005

Diagram 7

Enamiku tehnilistest kultuuridest kasvatasid nii 2001, 2003 kui ka 2005. aastal majapidamised, kus nende kultuuride kasvupind oli 30 hektarit või rohkem. Selliste majapidamiste valduses oli 2001. aastal 80%, 2003. aastal 84,7% ja 2005. aastal 85,4% kogu tehniliste kultuuride kasvupinnast. Kõigil nendel aastatel kasvatasid tehnilisi kultuure suurematel pindadel juriidilised isikud.

Köögivilja ja maasikad

Tabel 10 Köögivilja ja maasikate kasvupind, 2001, 2003, 2005

Table 10

Area under vegetables and strawberries, 2001, 2003, 2005

	Majapidamiste arv Number of holdings	Kasvupind, ha Growing area, ha			
		kokku total	avamaal ja madala katte all kasvatatav köögivilja ning maasikad outdoor vegetables and strawberries	katmik-köögivilja greenhouse vegetables	
2001	7 087	2 351	2 255	95	2001
2003	3 536	2 595	2 541	54	2003
2005	2 623	1 924	1 876	48	2005
füüsilised isikud	2 541	1 592	1 558	34	natural persons
juriidilised isikud	82	332	318	14	legal persons

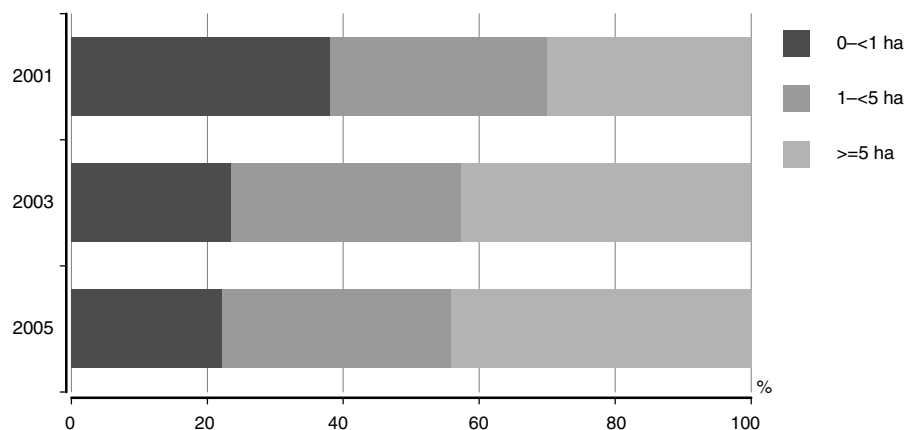
2005. aastal kasvasid köögivilja ja maasikaid kokku 2623 majapidamist 1924 hektaril, sellest 97,5% oli avamaal ja 2,5% katmikalal. Võrreldes eelmiste aastatega on köögivilja- ja maasikakasvatavate arv pidevalt vähenenud, põhiliselt kasvatavad köögivilja ja maasikaid füüsilised isikud (82,7% kasvupinnast), keskmiselt 0,6 hektaril majapidamise kohta. Köögivilja ja maasikate keskmine kasvupind juriidilise isiku majapidamises oli 2005. aastal 4 hektarit.

Tabel 11 **Köögivilja avamaal ja madala katte all ning maasikaid kasvatavad majapidamised kasvupinna suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**

Table 11 *Holdings growing outdoor vegetables and strawberries by size of growing area, 2001, 2003, 2005*

	Kokku Total	0–<1 ha 0–<1 ha	1–<5 ha 1–<5 ha	>=5 ha >=5 ha
Majapidamiste arv Number of holdings				
2001	6 700	6 254	407	39
2003	3 370	2 807	496	67
2005	2 173	1 790	347	36
Kasvupind, ha Growing area, ha				
2001	2 255	858	721	677
2003	2 541	596	861	1 084
2005	1 876	418	630	828

Diagramm 8 **Avamaaköögivilja ja maasikad kasvupinna suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**
Diagram 8 *Outdoor vegetables and strawberries by size of growing area, 2001, 2003, 2005*

Kui 2001. aastal kasvasid 38% avamaaköögiviljast ja maasikatest majapidamised, kus köögivilja ja maasikate kasvupind oli alla ühe hektari, siis 2005. aastaks langes nende osatähtsus 22,3%-le. Suurenenud on köögivilja ja maasikate kasvatamine suurematel kasvupindadel.

Lilled ja ehistaimed

Tabel 12 **Avamaal, madala katte all ja katmikalal kasvatatavad lilled ja ehistaimed, 2001, 2003, 2005**

Table 12 *Outdoor flowers and ornamental plants and flowers grown in greenhouses, 2001, 2003, 2005*

	Majapidamiste arv Number of holdings	Pind, ha Area, ha	
2001	314	71	2001
2003	109	45	2003
2005	96	24	2005
füüsilised isikud	68	14	natural persons
juriidilised isikud	28	11	legal persons

2005. aastal kasvatas lilli ja ehistaimi 96 majapidamist 24 hektaril. Võrreldes 2001. ja 2003. aastaga vähenes majapidamiste arv ning taimede all olev pind. Kuigi lilli kasvatatakse rohkem füüsiliste isikute majapidamistes, on kasvupind füüsiliste isikute majapidamistes vaid veidi suurem kui juriidiliste isikute majapidamistes.

Söödakultuurid ja söödajuurvili

Tabel 13 **Söödakultuurid ja söödajuurvili, 2001, 2003, 2005**
 Table 13 *Forage crops and fodder roots, 2001, 2003, 2005*

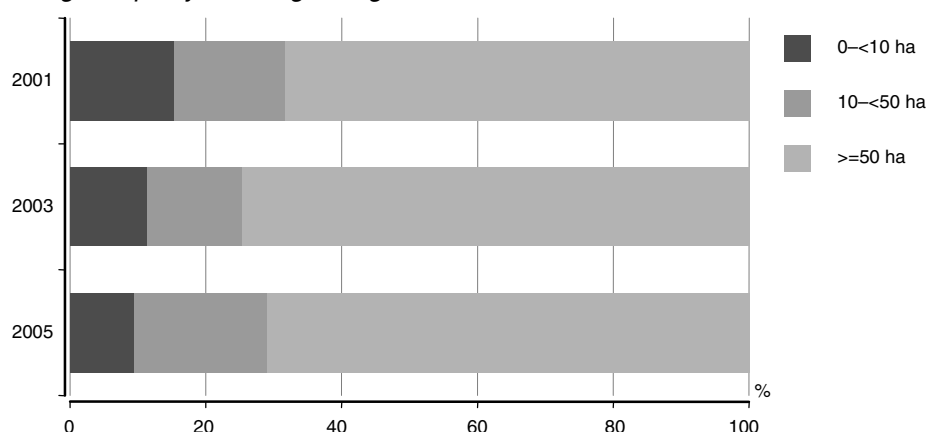
	Söödajuurvili		Söödakultuurid			
	majapidamiste arv	pind, ha	majapidamiste arv	pind, ha	sh mitmeaastased heintaimed, ha	
	<i>Fodder roots</i>		<i>Forage crops</i>			
	<i>number of holdings</i>	<i>area, ha</i>	<i>number of holdings</i>	<i>area, ha</i>	<i>of which temporary grass, ha</i>	
2001	3 678	1 397	15 273	231 527	221 969	2001
2003	1 077	229	8 956	182 817	174 719	2003
2005	806	160	8 503	206 426	201 686	2005
füüsilised isikud	800	124	8 074	94 719	93 494	<i>natural persons</i>
juriidilised isikud	6	36	429	111 707	108 192	<i>legal persons</i>

2005. aastal kasvatas söödajuurvilja 806 majapidamist 160 hektaril. Söödakultuure kasvatas 8503 majapidamist 206 426 hektaril, põhiosa pinnast (97,7%) hõlmasid mitmeaastased heintaimed. Võrreldes 2001. aastaga vähenes söödajuurvilja kasvatavate majapidamiste arv rohkem kui neli korda ja söödajuurvilja pind kaheksa korda, 2003. aastaga võrreldes oli vähenemine väiksem (majapidamiste arv vähenes 1,3 korda ja pind 1,4 korda). Söödakultuure kasvatavate majapidamiste arv vähenes 2005. aastaks võrreldes 2001. aastaga peaaegu poole võrra, 2003. aastaga võrreldes oli vähenemine väiksem.

Tabel 14 **Söödakultuure kasvatavad majapidamised kasvupinna suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**
 Table 14 *Holdings growing forage crops by size of growing area, 2001, 2003, 2005*

	Kokku	0–<10 ha	10–<50 ha	>=50 ha
	<i>Total</i>	<i>0–<10 ha</i>	<i>10–<50 ha</i>	<i>>=50 ha</i>
		Majapidamiste arv		
		<i>Number of holdings</i>		
2001	15 273	12 730	2 039	504
2003	8 956	7 199	1 302	454
2005	8 503	5 924	1 940	639
		Kasvupind, ha		
		<i>Growing area, ha</i>		
2001	231 527	35 489	37 876	158 162
2003	182 817	20 780	25 545	136 491
2005	206 426	19 495	40 538	146 394

Diagramm 9 **Söödakultuurid kasvupinna suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 9 *Forage crops by size of growing area, 2001, 2003, 2005*

Enamiku söödakultuuridest kasvatasid kõigil vaadeldud aastatel majapidamised, kus kasvupind oli üle 50 hektari, nende osatähtsus oli kõige suurem 2003. aastal — 74,7% kasvupinnast.

Seemnekasvatus

Tabel 15 **Seemnekasvatus, 2001, 2003, 2005**
Table 15 *Seed growing, 2001, 2003, 2005*

	Majapidamiste arv <i>Number of holdings</i>	Kasvupind, ha <i>Growing area, ha</i>	
2001	246	1 816	<i>2001</i>
2003	68	1 541	<i>2003</i>
2005	157	3 050	<i>2005</i>
füüsilised isikud	99	959	<i>natural persons</i>
juriidilised isikud	58	2 091	<i>legal persons</i>

Seemnekasvatusega tegeles 2005. aastal 157 majapidamist 3050 hektaril. Võrreldes 2001. aastaga vähenes 2003. aastal majapidamiste arv rohkem kui kolm korda, kuid 2005. aastal suurenes nii majapidamiste arv kui ka seemnekasvatuse kasvupind.

Kesa

Tabel 16 **Kesa, 2001, 2003, 2005**
Table 16 *Fallow land, 2001, 2003, 2005*

	Majapidamiste arv <i>Number of holdings</i>	Pind, ha <i>Area, ha</i>	
2001	6 196	33 187	<i>2001</i>
2003	3 495	26 599	<i>2003</i>
2005	3 873	27 744	<i>2005</i>
füüsilised isikud	3 658	20 473	<i>natural persons</i>
juriidilised isikud	215	7 271	<i>legal persons</i>

2005. aastal oli 3873 majapidamises 27 744 hektarit kesa. Võrreldes 2001. aastaga on kesaga majapidamiste arv vähenenud, võrreldes 2003. aastaga aga veidi tõusnud. Enamik kesast (73,8%) oli 2005. aastal füüsiliste isikute majapidamistes, keskmiselt 5,6 hektarit majapidamise kohta. Juriidilise isiku majapidamises oli keskmiselt 33,8 hektarit kesa.

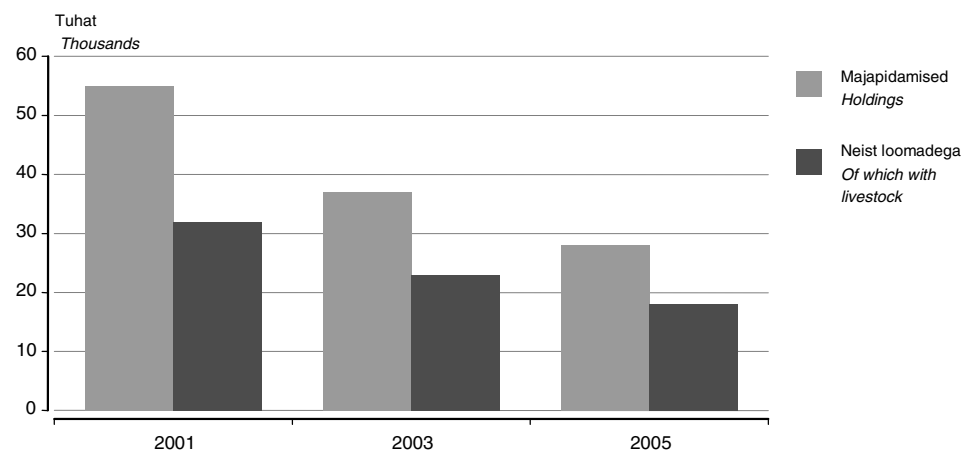
LOOMAKASVATUS

Loomakasvatus majapidamistes

Tabel 1 **Loomakasvatus majapidamistes, 2001, 2003, 2005**
 Table 1 *Livestock farming in holdings, 2001, 2003, 2005*

	Majapidamised <i>Holdings</i>	sealhulgas loomadega <i>of which with livestock</i>	
2001	55 748	32 362	2001
2003	36 859	22 776	2003
2005	27 747	18 417	2005
füüsilised isikud	26 868	17 889	natural persons
juriidilised isikud	879	528	legal persons

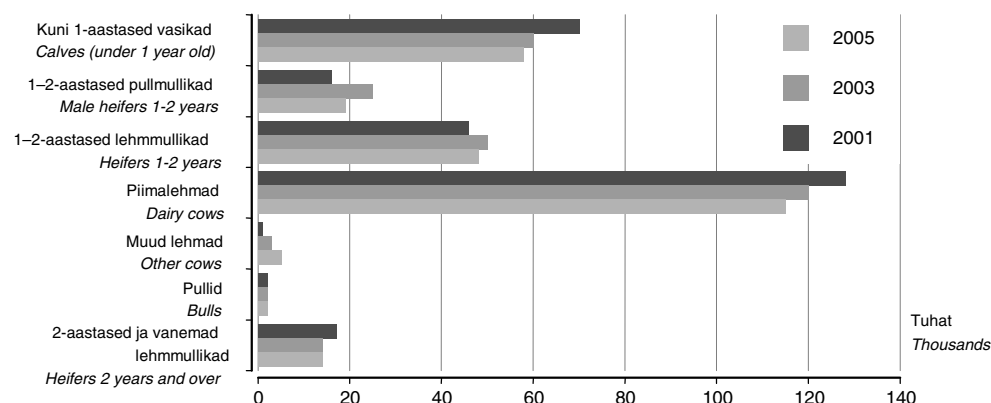
Diagramm 1 **Loomakasvatus majapidamistes, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 1 *Livestock farming in holdings, 2001, 2003, 2005*

2005. aastal oli Eestis 18 417 loomakasvatusega tegelevat majapidamist ehk 66,3% majapidamiste üldarvust. Võrreldes 2001. aastaga on loomakasvatusega tegelevate majapidamiste arv vähenenud 43,1%. Samal ajal on veiste arv vähenenud 6,8% võrra. Sigade arv on suurenenud 8%, lammaste arv 49,8%, kitsede arv 25%. Lindude arv on vähenenud 3,7%. Tunduvalt on suurenenud loomade ja lindude keskmine arv majapidamise kohta ja tõusnud suurte majapidamiste osatähtsus loomakasvatuses. Erandina on mesilasperede arv vähenenud ligi neljandiku võrra.

Veised

Diagramm 2 **Veised, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 2 *Cattle, 2001, 2003, 2005*

Tabel 2 **Veised, 2001, 2003, 2005**
Table 2 **Cattle, 2001, 2003, 2005**

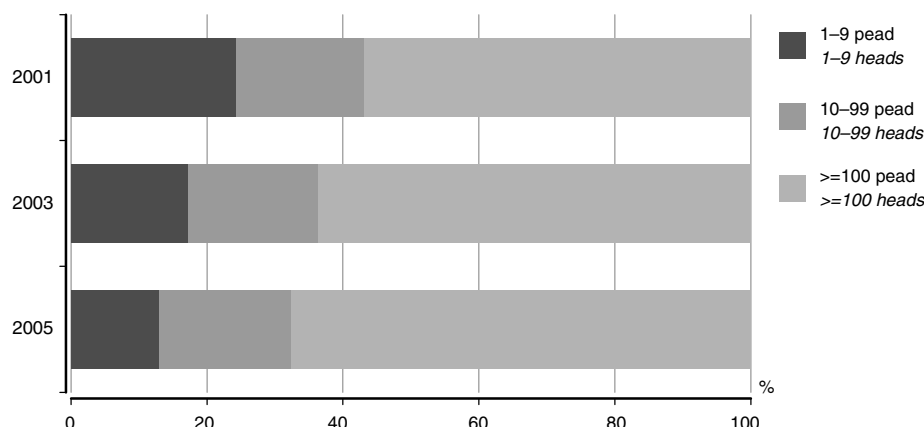
	Kokku	Kuni 1-aastased vasikad	1–2 aastased veised		2-aastased ja vanemad veised				
			pull- mullikad	lehm- mullikad	piimalehmad	muud lehmad	pullid	lehm- mullikad	
	<i>Total</i>	<i>Calves (under 1 year old)</i>	<i>Bovine animals aged between 1 and 2 years</i>		<i>Bovine animals aged 2 years and over</i>				
			<i>male</i>	<i>female</i>	<i>dairy cows</i>	<i>other cows</i>	<i>bulls</i>	<i>heifers</i>	
Majapidamiste arv <i>Number of holdings</i>									
2001	19 960	12 317	4 261	6 767	17 527	337	568	1 268	2001
2003	14 547	8 558	4 500	5 788	12 397	623	494	840	2003
2005	10 779	6 554	3 214	4 267	9 210	664	526	957	2005
füüsilised isikud	10 420	6 239	3 002	3 963	8 914	599	426	725	<i>natural persons</i>
juriidilised isikud	359	315	212	304	296	65	100	232	<i>legal persons</i>
Veiste arv <i>Number of cattle</i>									
2001	280 237	70 271	16 235	46 268	127 969	1 356	1 549	16 589	2001
2003	274 211	59 921	24 717	50 326	119 805	3 323	1 893	14 225	2003
2005	261 226	57 952	19 259	47 884	115 230	5 176	1 731	13 994	2005
füüsilised isikud	95 380	26 617	10 356	14 026	37 447	3 639	923	2 372	<i>natural persons</i>
juriidilised isikud	165 846	31 335	8 903	33 858	77 783	1 537	808	11 622	<i>legal persons</i>

Veiseid peeti 2005. aastal 10 779 majapidamises, keskmiselt oli ühes majapidamises 24 veist. Füüsiliste isikute majapidamistes oli 36,5% veistest (keskmiselt 9 veist majapidamises), juriidiliste isikute majapidamistes 63,5% veistest (keskmiselt 462 veist majapidamises). Võrreldes 2001. aastaga on veiste koguarv vähenenud 19 011 võrra ehk 6,8%. Olulisem muutus on piimakarja vähenemine 12 739 piimalehma võrra ehk 10%. Piimalehmade osatähtsus veiste hulgas on langenud 45,7%-st 44,1%-ni.

Tabel 3 **Piimalehmadega majapidamised piimakarja suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**
Table 3 **Holdings with dairy cows by size of dairy cattle, 2001, 2003, 2005**

	Kokku	1–9 pead	10–99 pead	>=100 pead
	<i>Total</i>	<i>1–9 heads</i>	<i>10–99 heads</i>	<i>>=100 heads</i>
Majapidamiste arv <i>Number of holdings</i>				
2001	17 527	16 254	1 024	249
2003	12 397	11 220	931	247
2005	9 210	8 082	883	245
Piimalehmade arv <i>Number of dairy cows</i>				
2001	127 969	31 042	24 186	72 741
2003	119 805	20 646	23 075	76 084
2005	115 230	14 876	22 502	77 851

Diagramm 3 Piimalehmad piimakarja suuruse järgi, 2001, 2003, 2005
Diagramm 3 Dairy cows by size of dairy cattle, 2001, 2003, 2005

Piimakarja peeti 2005. aastal 9210 majapidamises, keskmiselt 13 piimalehma majapidamise kohta. Võrreldes 2001. aastaga on piimalehmi pidavate majapidamiste arv vähenenud 47,5%, keskmine piimalehmade arv majapidamise kohta suurenes kuue võrra.

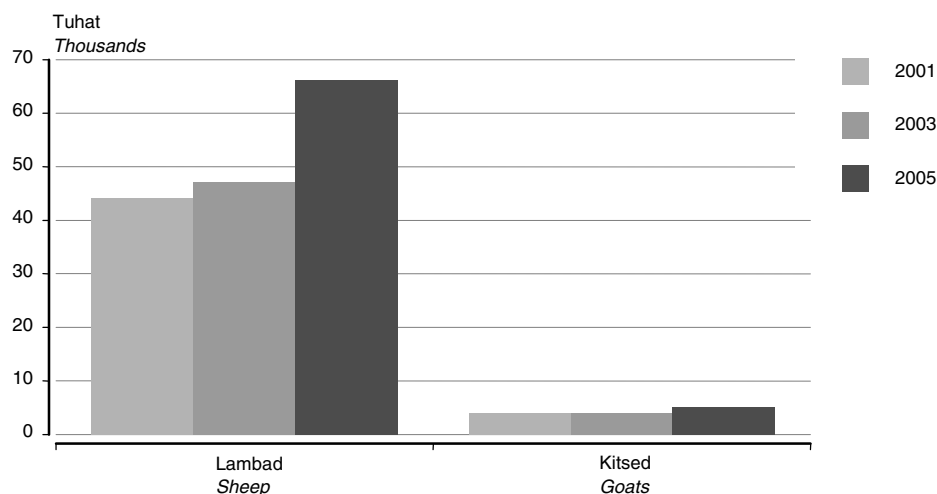
Peaaegu kaks kolmandikku piimakarjast peeti 2005. aastal majapidamistes, kus oli 100 või rohkem piimalehma. Nende majapidamiste osatähtsus on võrreldes 2001. aastaga tõusnud 56,8%-st 67,6%-ni. See on toimunud väikeste, 1-9 piimalehmaga majapidamiste arvel, mille osatähtsus on langenud 24,3%-st 12,9%-ni.

Lambad ja kitsed

Tabel 4 Lambad ja kitsed, 2001, 2003, 2005
Table 4 Sheep and goats, 2001, 2003, 2005

	Lambad		Kitsed		
	kokku	uted	kokku	emakitsed	
	<i>Sheep</i>		<i>Goats</i>		
	<i>total</i>	<i>ewes</i>	<i>total</i>	<i>female goats</i>	
2001	43 775	26 292	4 107	2 367	2001
2003	46 892	25 115	4 396	2 611	2003
2005	65 592	37 403	5 132	2 936	2005
füüsilised isikud	56 101	31 344	5 061	2 902	natural persons
juriidilised isikud	9 491	6 059	71	34	legal persons

Diagramm 4 Lambad ja kitsed, 2001, 2003, 2005
Diagram 4 Sheep and goats, 2001, 2003, 2005

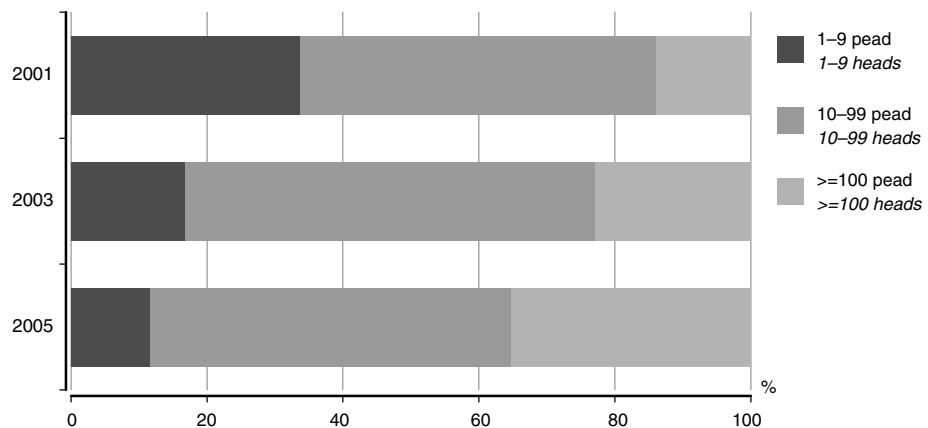
Lambaid peeti 2005. aastal 3185 majapidamises, keskmiselt oli neis 21 lammast. Põhiosa lammastest (85,5%) oli füüsiliste isikute majapidamistes, juriidiliste isikute majapidamistes oli 14,5% lammastest. Võrreldes 2001. aastaga on lambaid pidavate majapidamiste arv vähenenud 34,4%, kuid lammaste arv on suurenenud 21 817 võrra ehk 49,8%. Keskmine lammaste arv majapidamise kohta on suurenenud 12 võrra.

Kitsi peeti 2005. aastal 1164 majapidamises, keskmiselt oli neis neli kitse (2001. aastal kolm kitse). Peaaegu kogu kitsekasvatus on koondunud füüsiliste isikute majapidamistesse, kus 2005. aastal oli 98,6% kitsedest. Juriidiliste isikute majapidamistes oli vaid 1,4% kitsedest. Võrreldes 2001. aastaga on kitsi pidavate majapidamiste arv vähenenud 1,9%, kuid kitsede arv on suurenenud 1025 võrra ehk 25%.

Tabel 5 **Lambaid pidavad majapidamised karja suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**
 Table 5 *Holdings keeping sheep by size of herd, 2001, 2003, 2005*

	Kokku <i>Total</i>	1–9 pead <i>1–9 heads</i>	10–99 pead <i>10–99 heads</i>	>=100 pead <i>>=100 heads</i>
Majapidamiste arv <i>Number of holdings</i>				
2001	4 858	3 639	1 184	35
2003	3 242	1 907	1 283	52
2005	3 185	1 739	1 350	96
Lammaste arv <i>Number of sheep</i>				
2001	43 775	14 757	22 938	6 080
2003	46 892	7 893	28 249	10 749
2005	65 592	7 620	34 877	23 094

Diagramm 5 **Lambad karja suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 5 *Sheep by size of herd, 2001, 2003, 2005*

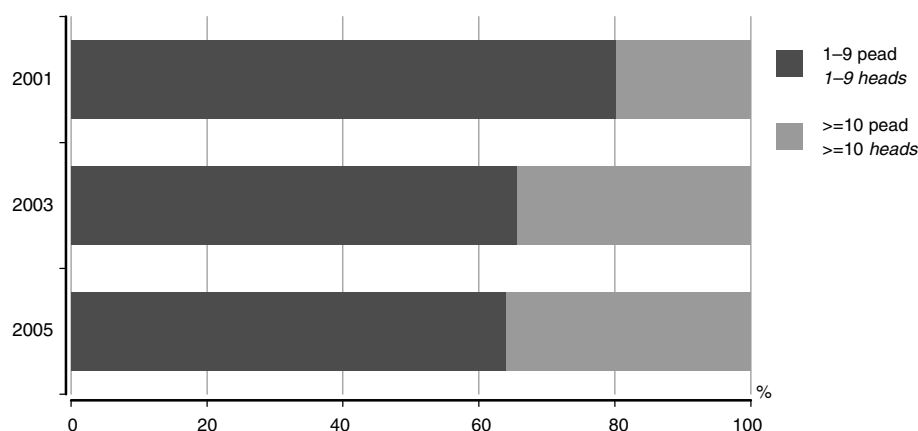
Kõige rohkem lambaid kasvatatakse majapidamistes, kus on 10–99 lammast. Võrreldes 2001. aastaga on kõige enam tõusnud 100 või enama lambaga majapidamistes peetavate lammaste osatähtsus — 13,9%-st 35,2%-ni. 10–99 lambaga majapidamistes olevate lammaste osatähtsus on vähe tõusnud, 52,4%-st 53,2%-ni. Suure ja keskmise lammaste arvuga majapidamised on arenenud väikese lammaste arvuga majapidamiste (karja suurus 1–9 pead) arvel, kus lammaste arv on vähenenud ligi kaks korda ja mille osatähtsus on langenud 33,7%-st 11,6%-ni.

2005. aastal hõlmasid väikese lammaste arvuga majapidamised 54,6% lammastega majapidamiste üldarvust (2001. aastal 75%), 10–99 lambaga majapidamised 42,4% (2001. aastal 24,4%) ja suured majapidamised 3% (2001. aastal 0,7%).

Tabel 6 **Kitsi pidavad majapidamised karja suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**
Table 6 *Holdings keeping goats by size of herd, 2001, 2003, 2005*

	Kokku <i>Total</i>	1–9 pead <i>1–9 heads</i>	>=10 pead <i>>=10 heads</i>
Majapidamiste arv <i>Number of holdings</i>			
2001	1 186	1 138	48
2003	999	932	67
2005	1 164	1 059	105
Kitsede arv <i>Number of goats</i>			
2001	4 107	3 292	815
2003	4 396	2 885	1 511
2005	5 132	3 288	1 844

Diagramm 6 **Kitsed karja suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**
Diagram 6 *Goats by size of herd, 2001, 2003, 2005*

Peaaegu kaks kolmandikku kitsedest kasvatatakse 1–9 kitsega majapidamistes. Võrreldes 2001. aastaga on nendes majapidamistes olevate kitsede osatähtsus aga langenud 80,2%-st 64,1%-ni ja majapidamiste osatähtsus 96%-st 91%-ni.

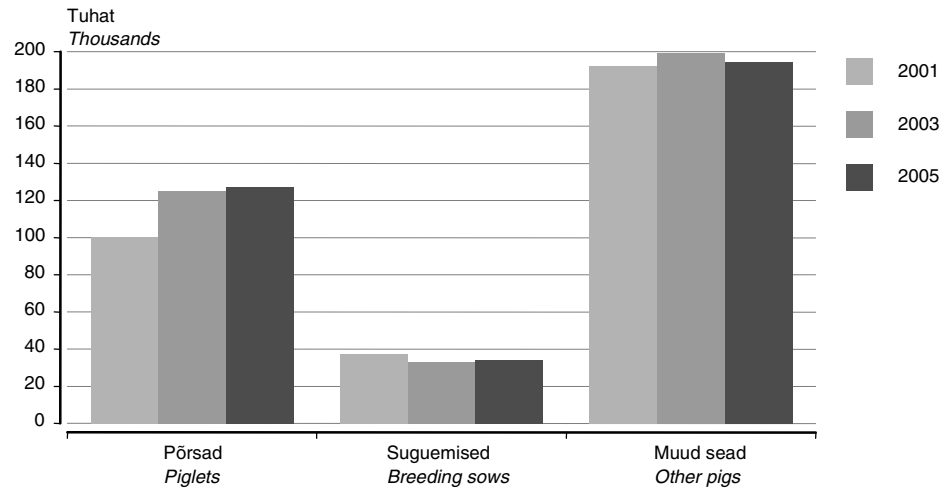
Sead

Tabel 7 **Sead, 2001, 2003, 2005**
Table 7 *Pigs, 2001, 2003, 2005*

	Kokku <i>Total</i>	Põrsad <i>Piglets</i>	Sugumised <i>Breeding sows</i>	Muud sead <i>Other pigs</i>	
2001	328 920	99 760	36 693	192 467	2001
2003	356 899	124 709	33 273	198 917	2003
2005	355 242	127 379	34 208	193 655	2005
füüsilised isikud	44 879	14 256	3 381	27 242	natural persons
juriidilised isikud	310 363	113 123	30 827	166 413	legal persons

Sigu peeti 2005. aastal 4707 majapidamises, keskmiselt oli neis 75 siga. Põhiosa sigadest (87,4%) oli juriidiliste isikute majapidamistes, füüsiliste isikute majapidamistes oli 12,6% sigadest. Võrreldes 2001. aastaga on sigu pidavate majapidamiste arv vähenenud 60,1%, kuid sigade arv on suurenenud 26 322 võrra ehk 8%. Keskmise sigade arv majapidamise kohta on tunduvalt suurenenud — 28 võrra ehk 59,6%. Sigade koguarvust oli 2005. aastal põrsaid 35,9%, sugumiseid 9,6% ja muid sigu 54,5%.

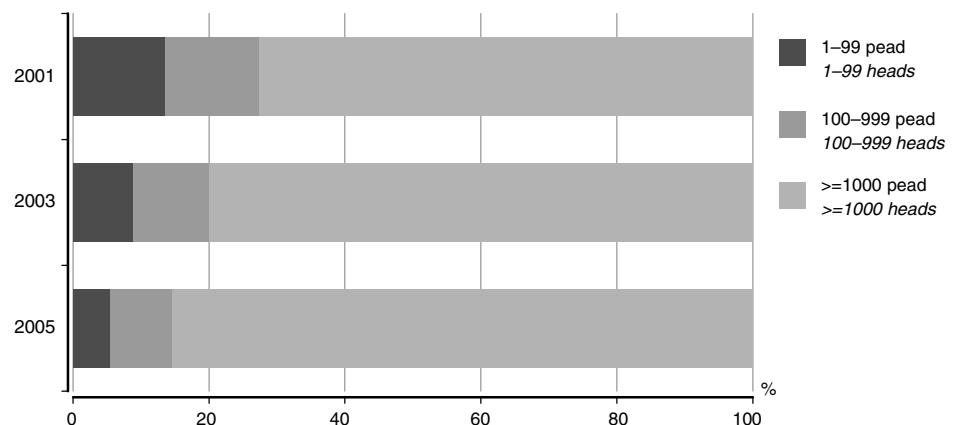
Diagramm 7 **Sead, 2001, 2003, 2005**
Diagram 7 **Pigs, 2001, 2003, 2005**

Tabel 8 **Sigu pidavad majapidamised karja suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**
Table 8 **Holdings keeping pigs by size of herd, 2001, 2003, 2005**

	Kokku Total	1–99 pead 1–99 heads	100–999 pead 100–999 heads	>=1000 pead >=1000 heads
Majapidamiste arv Number of holdings				
2001	11 791	11 614	115	62
2003	7 674	7 500	108	67
2005	4 707	4 564	81	63
Sigade arv Number of pigs				
2001	328 920	44 690	45 458	238 772
2003	356 899	31 585	40 173	285 140
2005	355 242	19 489	32 304	303 448

Diagramm 8 **Sead karja suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**
Diagram 8 **Pigs by size of herd, 2001, 2003, 2005**

Enamik sigadest (2005. aastal 85,4%) kasvatatakse majapidamistes, kus on 1000 või rohkem siga. Võrreldes 2001. aastaga on kõige enam kasvanud just nendes majapidamistes olevate sigade osatähtsus — 72,6%-st 85,4%-ni. See on toimunud väiksema sigade arvuga majapidamiste arvel. 1–99 seaga majapidamistes olevate sigade osatähtsus on kahanenud ligi poolteist korda — 13,5%-st 5,5%-ni, 100–999 seaga majapidamistes olevate sigade osatähtsus 13,8%-st 9,1%-ni.

Majapidamiste osakaal karja suuruse järgi on võrreldes 2001. aastaga vähe muutunud.

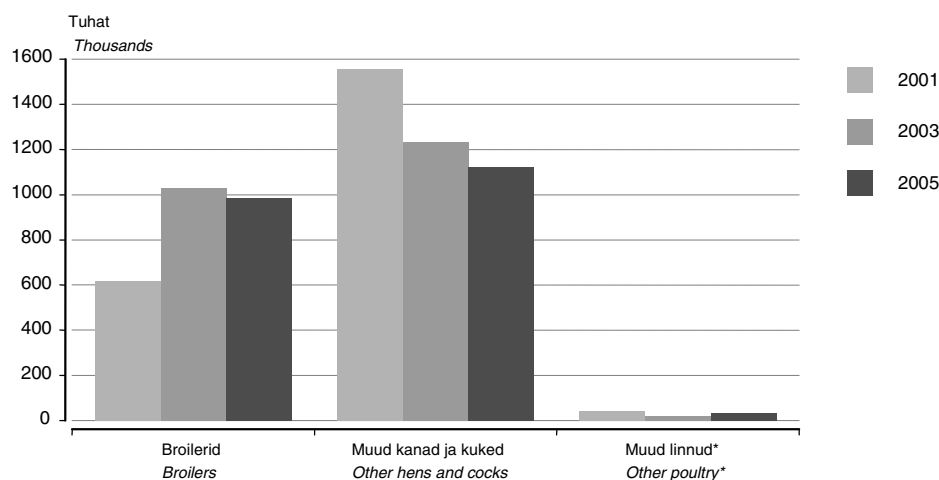

Kodulinnud

Tabel 9 **Kodulinnud, 2001, 2003, 2005**
Table 9 *Poultry, 2001, 2003, 2005*

	Kokku	Broilerid	Muud kanad ja kuked	Muud linnud	
	Total	Broilers	Laying hens	Other poultry	
2001	2 214 000	616 100	1 555 800	42 200	2001
2003	2 275 900	1 025 500	1 230 300	20 200	2003
2005	2 132 000	982 400	1 120 100	29 500	2005
füüsilised isikud	296 300	8 200	258 600	29 400	natural persons
juriidilised isikud	1 835 700	974 200	861 500	100	legal persons

Diagramm 9 **Kodulinnud, 2001, 2003, 2005**
Diagram 9 *Poultry, 2001, 2003, 2005*

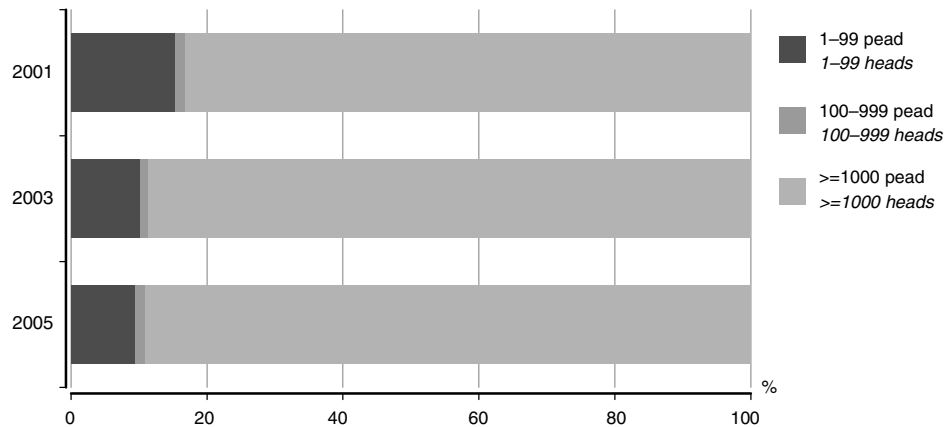
* Kaasa arvatud kalkunid, pardid ja haned.
* Including turkeys, ducks and geese.

Kodulinde kasvatati 2005. aastal 12 511 majapidamises, keskmiselt oli neis 170 lindu. Põhiosa lindudest (86,1%) oli juriidiliste isikute majapidamistes, 13,9% füüsiliste isikute majapidamistes. Võrreldes 2001. aastaga on linde kasvatavate majapidamiste arv vähenenud 47,4%, lindude arv 82 041 võrra ehk 3,7%. Keskmise lindude arv majapidamises on suurenenud rohkem kui poolteist korda — 77 võrra ehk 82,8%. Kodulindude koguarvust oli 2005. aastal kanasid ja kukkesid 98,6%, neist broilereid 46,7% ning muid kanasid ja kukkesid 53,3%. Võrreldes 2001. aastaga on broilerite arv suurenenud 366 284 võrra ehk 59,5%. Muude kanade ja kukkede arv on vähenenud 435 708 võrra ehk 28%, kuid neid on siiski kodulindude hulgas kõige rohkem.

Tabel 10 **Kodulinde pidavad majapidamised lindla suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**
 Table 10 *Holdings keeping poultry by size of poultry-yard, 2001, 2003, 2005*

	Kokku <i>Total</i>	1–99 pead <i>1–99 heads</i>	100–999 pead <i>100–999 heads</i>	>=1000 pead <i>>=1000 heads</i>
Majapidamiste arv <i>Number of holdings</i>				
2001	23 790	23 582	185	23
2003	15 450	15 268	167	16
2005	12 511	12 322	165	24
Lindude arv <i>Number of poultry</i>				
2001	2 214 000	338 100	34 500	1 841 400
2003	2 275 900	229 600	30 200	2 016 200
2005	2 132 000	202 500	31 100	1 898 400

Diagramm 10 **Kodulinnud lindla suuruse järgi, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 10 *Poultry by size of poultry-yard, 2001, 2003, 2005*

Enamik kodulindudest (2005. aastal 89,0%) kasvatatakse majapidamistes, kus on 1000 või rohkem lindu. Võrreldes 2001. aastaga on nendes majapidamistes olevate lindude osatähtsus tõusnud 5,4%. Sama palju on vähenenud väiksemates majapidamistes (lindla suurus alla 100 linnu) olevate lindude osatähtsus — 15,3%-st 9,5%-ni. 100–999 linnuga majapidamistes kasvatatavate lindude osatähtsus oli väike nii 2001. aastal (1,6%) kui ka 2005. aastal (1,5%).

Muud koduloomad

Tabel 11 **Hobused, 2001, 2003, 2005**
 Table 11 *Horses, 2001, 2003, 2005*

	Majapidamiste arv <i>Number of holdings</i>	Hobuste arv <i>Number of horses</i>	
2001	2 002	5 128	2001
2003	1 482	5 093	2003
2005	1 374	5 323	2005
füüsilised isikud	1 319	4 247	natural persons
juriidilised isikud	55	1 076	legal persons

Hobuseid oli 2005. aastal 1374 majapidamises. Põhiosa hobustest (96%) oli füüsiliste isikute majapidamistes, 4% juriidiliste isikute majapidamistes. Võrreldes 2001. aastaga on hobustega majapidamiste arv vähenenud 31,4%, kuid hobuste arv on suurenenud 3,8%.

Tabel 12 **Emaküülikud, 2001, 2003, 2005**
 Table 12 *Doe-rabbits, 2001, 2003, 2005*

	Majapidamiste arv <i>Number of holdings</i>	Emaküülikute arv <i>Number of doe-rabbits</i>	
2001	2 894	9 224	<i>2001</i>
2003	1 674	7 092	<i>2003</i>
2005	1 556	8 601	<i>2005</i>
füüsilised isikud	1 549	8 431	<i>natural persons</i>
juriidilised isikud	7	170	<i>legal persons</i>

Emaküülikuid oli 2005. aastal 1556 majapidamises. Emaküülikute pidamine on koondunud füüsiliste isikute majapidamistesse, kus oli 98% emaküülikutest. Võrreldes 2001. aastaga on emaküülikuid pidavate majapidamiste arv vähenenud tunduvalt — 46,2%. Emaküülikuid on jäänud vaid 6,8% vähemaks.

Tabel 13 **Mesilaspered, 2001, 2003, 2005**
 Table 13 *Swarms of bees, 2001, 2003, 2005*

	Majapidamiste arv <i>Number of holdings</i>	Mesilasperede arv <i>Number of swarms of bees</i>	
2001	4 787	33 358	<i>2001</i>
2003	2 494	20 334	<i>2003</i>
2005	2 730	25 036	<i>2005</i>
füüsilised isikud	2 716	24 258	<i>natural persons</i>
juriidilised isikud	14	778	<i>legal persons</i>

Mesilasi oli 2005. aastal 2730 majapidamises. Mesilaste pidamine on koondunud füüsiliste isikute majapidamistesse, kus oli 96,9% mesilasperedest. Võrreldes 2001. aastaga on toimunud väga suur langus — mesilasi pidavate majapidamiste arv on vähenenud peaaegu poole võrra (43,0%) ja mesilasperede arv neljandiku võrra (24,9%). Võrreldes 2003. aastaga on mesilaste pidamine hakanud uuesti elavnema.

TRAKTORID JA MASINAD

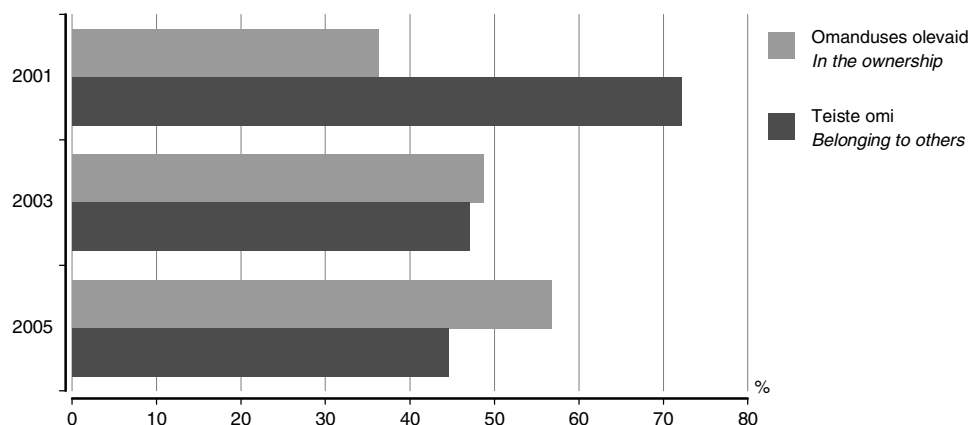
Peaaegu pool majapidamistest kasutas 2005. aastal nende omanduses olevaid traktoreid, veidi vähem majapidamisi teistele kuuluvaid traktoreid. Koristusmasinate puhul oli olukord teistsugune — teistele kuuluvaid teraviljakombaine ja muid koristusmasinaid kasutas rohkem majapidamisi kui omanduses olevaid. Kolmandik majapidamistest kasutas mujalt tellitud teenustööd. Võrreldes 2003. aastaga on vähenenud teistele kuuluvate koristusmasinate kasutamise osatähtsus ja suurenenud omanduses olevate koristusmasinate osatähtsus.

Traktorid

Tabel 1 **Traktorid, 2001, 2003, 2005**
Table 1 *Tractors, 2001, 2003, 2005*

	Traktorite arv <i>Number of tractors</i>	Omanduses traktoreid kasutanud majapidamised <i>Holdings having used tractors owned by them</i>	Teiste traktoreid kasutanud majapidamised <i>Holdings having used tractors belonging to others</i>
2001	32 684	20 263	40 220 <i>2001</i>
2003	31 156	17 967	17 343 <i>2003</i>
2005	29 174	15 730	12 361 <i>2005</i>
füüsilised isikud	24 192	15 073	12 128 <i>natural persons</i>
juriidilised isikud	4 982	657	233 <i>legal persons</i>

Diagramm 1 **Traktoreid kasutanud majapidamised, 2001, 2003, 2005**
Diagram 1 *Holdings having used tractors, 2001, 2003, 2005*

Omanduses traktoreid kasutas 2001. aastal 20 263 majapidamist ehk 36,4% kõigist majapidamistest, keskmiselt oli majapidamises 1,6 traktorit. 100 hektari põllumaa kohta oli keskmiselt 5,5 traktorit.

Teistele kuuluvaid traktoreid kasutas 40 220 majapidamist ehk 72,2% kõigist majapidamistest.

Omanduses traktoreid kasutas 2005. aastal 15 730 majapidamist ehk 56,7% kõigist majapidamistest, keskmiselt oli majapidamises 1,8 traktorit. Füüsiliste isikute majapidamistest oli traktoreid 56,1%-l, neile kuulus 24 192 traktorit (82,9% traktorite üldarvust). Keskmiselt oli füüsilise isiku majapidamises 1,6 traktorit. Juriidiliste isikute majapidamistest oli traktoreid 74,7%-l, neile kuulus 4982 traktorit (17,1%). Keskmiselt oli juriidilise isiku majapidamises 7,6 traktorit.

100 hektari põllumaa kohta oli keskmiselt 5 traktorit, füüsiliste isikute majapidamistes 8,3 ja juriidiliste isikute majapidamistes 1,7 traktorit.

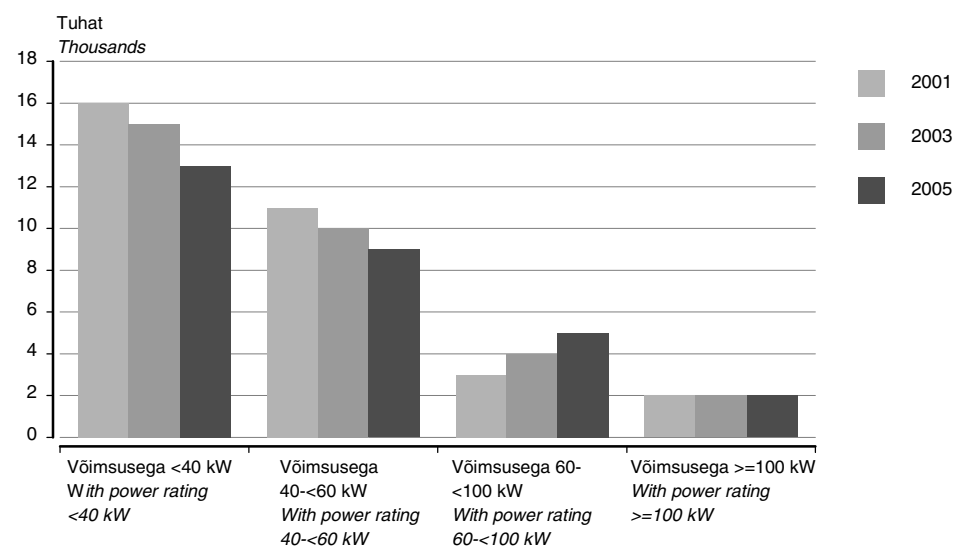
Teistele kuuluvaid traktoreid kasutas 12 361 majapidamist ehk 44,5% kõigist majapidamistest. Füüsiliste isikute majapidamistest kasutas teistele kuuluvaid traktoreid 12 128 (45,1%) ja juriidiliste isikute majapidamistest 233 (26,5%). Võrreldes 2001. aastaga vähenes omanduses olevate traktorite üldarv 10,7%. Võimsusklasside järgi on vähenemine (<40 kW) 17,4%, (40-<100kW) 19,5% ja suurenemine (60-<100kW) 37,2%, (>100 kW) 12,6%. Teiste traktoreid kasutanud majapidamiste arv on võrreldes 2001. aastaga vähenenud 69,3%.

Võrreldes 2001. aastaga on traktorite osatähtsus vähenenud (<40kW) 49,9%-st 46,2%-ni, (40-<60kW) 34%-st 30,7%-ni ja suurenenud (60-<100kW) 10,5%-st 16,1%-ni, (>=100kW) 5,6%-st 7,1%-ni.

Tabel 2 **Traktorid võimsuse järgi, 2001, 2003, 2005**
 Table 2 *Tractors by power rating, 2001, 2003, 2005*

	Kokku Total	Võimsusega With power rating <40 kW	Võimsusega With power rating 40-<60 kW	Võimsusega With power rating 60-<100 kW	Võimsusega With power rating >=100 kW
2001	32 684	16 305	11 125	3 419	1 834
2003	31 156	14 685	10 464	4 311	1 697
2005	29 174	13 469	8 950	4 691	2 065

Diagramm 2 **Traktorid võimsuse järgi, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 2 *Tractors by power rating, 2001 2003, 2005*

Kasutuses olevate traktorite arv on pöördvõrdeline nende võimsusega: mida võimsamad traktorid, seda vähem neid on.

Mootorkultivaatorid, -freesid ja -niidukid

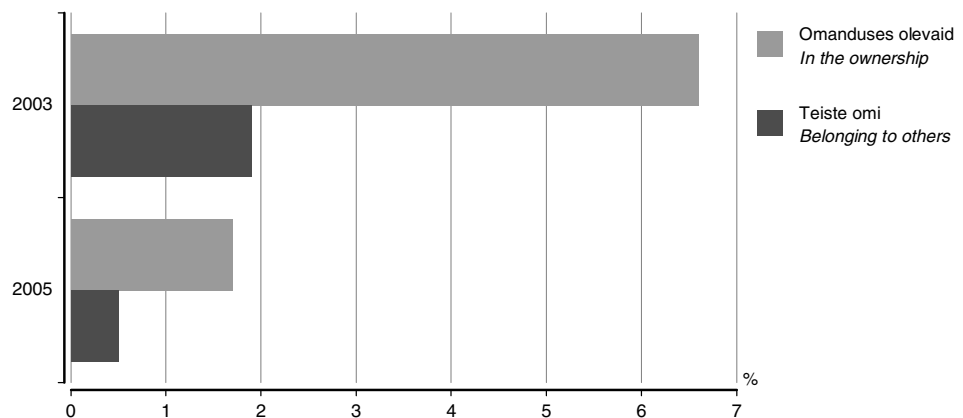
Tabel 3 **Mootorkultivaatorid ja -reavahekultivaatorid, mootorfreesid ja -niidukid, 2003, 2005**

Table 3 *Cultivators, hoeing machines, rotary hoes and motor mowers, 2003, 2005*

	Masinate arv <i>Number of machines</i>	Omanduses masinaid kasutanud majapidamised <i>Holdings having used machines owned by them</i>	Teiste masinaid kasutanud majapidamised <i>Holdings having used machines belonging to others</i>	
2003	2 494	2 439	695	2003
2005	484	470	139	2005
füüsilised isikud	442	430	135	<i>natural persons</i>
juriidilised isikud	42	40	4	<i>legal persons</i>

Diagramm 3 **Mootorkultivaatoreid ja -reavahekultivaatoreid, mootorfreesid ja -niidukeid kasutanud majapidamised, 2003, 2005**

Diagram 3 *Holdings having used cultivators, hoeing machines, rotary hoes and motor mowers, 2003, 2005*

Mootorkultivaatoreid ja -reavahekultivaatoreid, mootorfreesid ja -niidukeid kasutati 2003. aastal põhiliselt aiandusega tegelevates ja väikestes majapidamistes. 2439 majapidamises (6,6% majapidamiste üldarvust) oli 2494 masinat. Teistele kuuluvaid mootorkultivaatoreid ja -reavahekultivaatoreid, mootorfreesid ja -niidukeid kasutati 695 majapidamises (1,9% majapidamiste üldarvust).

Mootorkultivaatoreid ja -reavahekultivaatoreid, mootorfreesid ja -niidukeid kasutati 2005. aastal samuti põhiliselt aiandusega tegelevates ja väikestes majapidamistes. 470 majapidamises (1,7% majapidamiste üldarvust) oli 484 masinat. Põhiosa, 91,3% masinatest kuulus füüsiliste isikute majapidamistele. Teistele kuuluvaid mootorkultivaatoreid ja -reavahekultivaatoreid, mootorfreesid ja -niidukeid kasutati 139 majapidamises (0,5% majapidamiste üldarvust), peamiselt (97,1%) kasutasid neid füüsiliste isikute majapidamised. Võrreldes 2003. aastaga on 2005. aastal ligi 80% vähenenud omanduses masinaid kasutanud majapidamiste arv ja masinate arv.

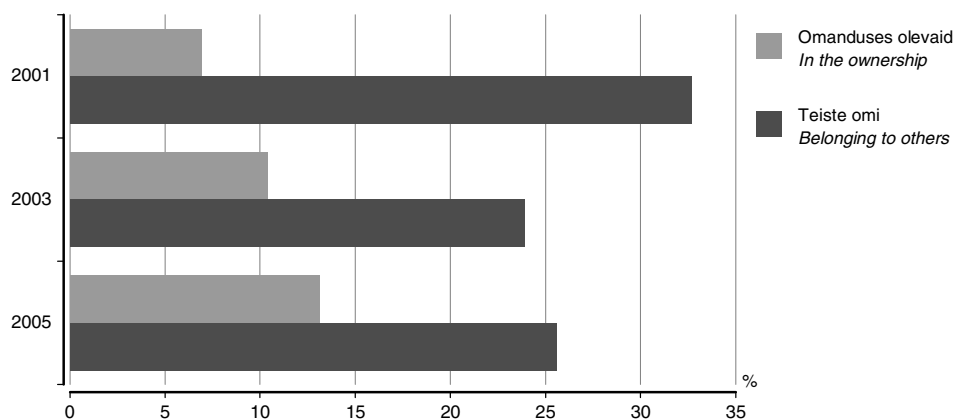
Tera- ja kaunvilja- ning seemnekoristusmasinad

Tabel 4 Tera- ja kaunvilja, õli- ja heinaseemne koristusmasinad, 2001, 2003, 2005
 Table 4 Combine harvesters, 2001, 2003, 2005

	Masinate arv <i>Number of machines</i>	Omanduses masinad kasutanud majapidamised <i>Holdings, having used machines owned by them</i>	Teiste masinad kasutanud majapidamised <i>Holdings having used machines belonging to others</i>	
2001	3 855	3 712	18 234	2001
2003	4 389	3 834	8 814	2003
2005	4 193	3 630	7 105	2005
füüsilised isikud	3 474	3 234	6 957	<i>natural persons</i>
juriidilised isikud	719	396	148	<i>legal persons</i>

Diagramm 4 Tera- ja kaunvilja, õli- ja heinaseemne koristusmasinad kasutanud majapidamised, 2001, 2003, 2005

Diagram 4 Holdings having used combine harvesters, 2001, 2003, 2005

Omanduses tera- ja kaunvilja, õli- ja heinaseemne koristusmasinad (kombaine) kasutas 2001. aastal 3712 majapidamist ehk 6,7% kõigist majapidamistest, keskmiselt oli sellises majapidamises 1 masin. 100 hektari kombainidega koristatavate kultuuride kasvupinna kohta oli keskmiselt 1,3 kombaini. Teistele kuuluvaid kombaine kasutas 18 234 majapidamist (32,7%) kõigist majapidamistest.

2005. aastal kasutas omanduses kombaine 3630 majapidamist ehk 13,1% kõigist majapidamistest, keskmiselt oli sellises majapidamises 1,2 masinat. Füüsiliste isikute majapidamistest oli kombaine 12,9%-l, neile kuulus 3474 kombaini (82,8% kombainide üldarvust). Keskmiselt oli füüsilise isiku majapidamises 1,1 kombaini. Juriidiliste isikute majapidamistest oli kombaine 45,1%-l, neile kuulus 719 kombaini (17,1%). Keskmiselt oli juriidilise isiku majapidamises 1,8 kombaini.

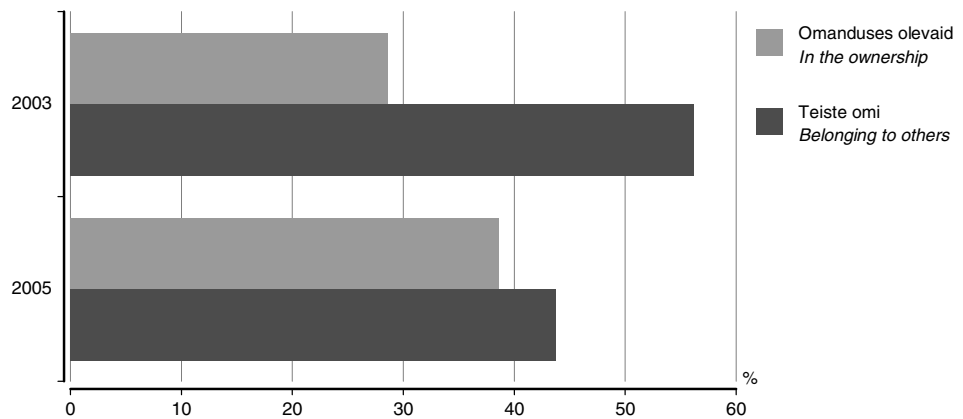
100 hektari kombainidega koristatavate kultuuride kasvupinna kohta oli 2005. aastal keskmiselt 1,3 kombaini, füüsilise isiku majapidamises 2 ja juriidilise isiku majapidamises 0,2 kombaini. Teistele kuuluvaid kombaine kasutas 7105 majapidamist (25,6% kõigist majapidamistest). Füüsiliste isikute majapidamistest kasutas teistele kuuluvaid kombaine 6957 (25,9%), juriidiliste isikute majapidamistest 148 (16,8%).

Muud koristusmasinad

Tabel 5 **Kartuli, suhkrupeedi ja söödakultuuride koristusmasinad, 2003, 2005**
 Table 5 *Other fully mechanised harvesters, 2003, 2005*

	Masinate arv <i>Number of machines</i>	Omanduses masinaid kasutanud majapidamised <i>Holdings having used machines owned by them</i>	Teiste masinaid kasutanud majapidamised <i>Holdings having used machines belonging to others</i>	
2003	14 625	10 527	20 702	2003
2005	19 080	10 708	12 156	2005
füüsilised isikud	18 369	10 427	11 808	<i>natural persons</i>
juriidilised isikud	711	281	348	<i>legal persons</i>

Diagramm 5 **Kartuli, suhkrupeedi ja söödakultuuride koristusmasinaid kasutanud majapidamised, 2003, 2005**
 Diagram 5 *Holdings having used other fully mechanised harvesters, 2003, 2005*

Omanduses olevaid kartuli, suhkrupeedi ja söödakultuuride koristusmasinaid kasutas 2003. aastal 10 527 majapidamist ehk 28,6% kõigist majapidamistest, keskmiselt oli koristusmasinaid omavas majapidamises 1,4 masinat.

100 hektari söödakultuuride ja loodusliku rohumaa kohta oli keskmiselt 3,4 koristusmasinat. Teistele kuuluvaid koristusmasinaid kasutas 20 702 majapidamist ehk 56,2% kõigist majapidamistest.

2005. aastal kasutas koristusmasinaid 10 708 majapidamist ehk 38,6% kõigist majapidamistest, keskmiselt oli sellises majapidamises 1,8 masinat. Füüsiliste isikute majapidamistest oli koristusmasinaid 38,8%-l, neile kuulus 18 369 koristusmasinat (96,3% koristusmasinate üldarvust). Keskmiselt oli füüsilise isiku majapidamises 1,8 koristusmasinat. Juriidiliste isikute majapidamistest oli koristusmasinaid 32%-l, neile kuulus 711 koristusmasinat (3,7%). Keskmiselt oli juriidilise isiku majapidamises 2,5 koristusmasinat.

100 hektari söödakultuuride kasvupinna ja loodusliku rohumaa kohta oli keskmiselt 4,3 koristusmasinat, füüsiliste isikute majapidamistes 7,1 koristusmasinat ja juriidiliste isikute majapidamistes 0,4 koristusmasinat.

Teistele kuuluvaid kartuli, suhkrupeedi ja söödakultuuride koristusmasinaid kasutas 12 156 majapidamist (43,8% kõigist majapidamistest). Füüsiliste isikute majapidamistest kasutas teistele kuuluvaid koristusmasinaid 11 808 (43,9%), juriidiliste isikute majapidamistest 348 (39,6%).

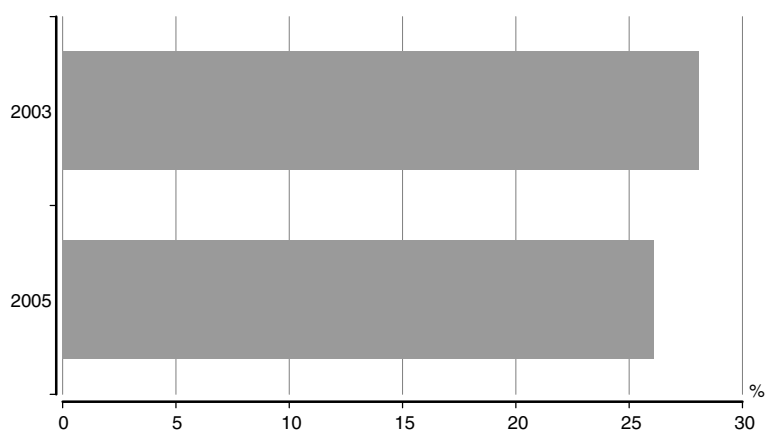

Mujalt tellitud teenustöö

Tabel 6 **Mujalt tellitud teenustöö, 2003, 2005**
 Table 6 *Outsource services, 2003, 2005*

Teenustööd kasutanud majapidamised <i>Holdings having used outsource services</i>		
2003	10 343	2003
2005	7 245	2005
füüsilised isikud	7 135	natural persons
juriidilised isikud	110	legal persons

Diagramm 6 **Mujalt tellitud teenustööd kasutanud majapidamised, 2003, 2005**
 Diagram 6 *Holdings having used outsource services, 2003, 2005*

Mujalt tellitud teenustööd kasutas 2003. aastal 10 343 majapidamist ehk 28,1% kõigist majapidamistest ja 2005. aastal 7245 majapidamist ehk 26,1% kõigist majapidamistest. Füüsiliste isikute majapidamistest kasutas mujalt tellitud teenustööd 7135 (26,6%) ja juriidiliste isikute majapidamistest 110 (12,5%).

Võrreldes 2003. aastaga on mujalt tellitud teenustööd kasutanud majapidamiste arv vähenenud 30%.

TÖÖJÕUD

Majapidamiste arvu järsu vähenemise tõttu aastatel 2001–2005 on oluliselt vähenenud ka põllumajanduses hõivatute arv ja nende tööaeg. Eesti põllumajandust iseloomustab peretööjõu suur osatähtsus, kuid seegi on vähenenud. Hõivatute vanuskoosseis ei ole peaaegu muutunud.

Majapidamiste tööjõud

Tabel 1 **Majapidamiste tööjõud, 2001, 2003, 2005**
Table 1 *Labour force in holdings, 2001, 2003, 2005*

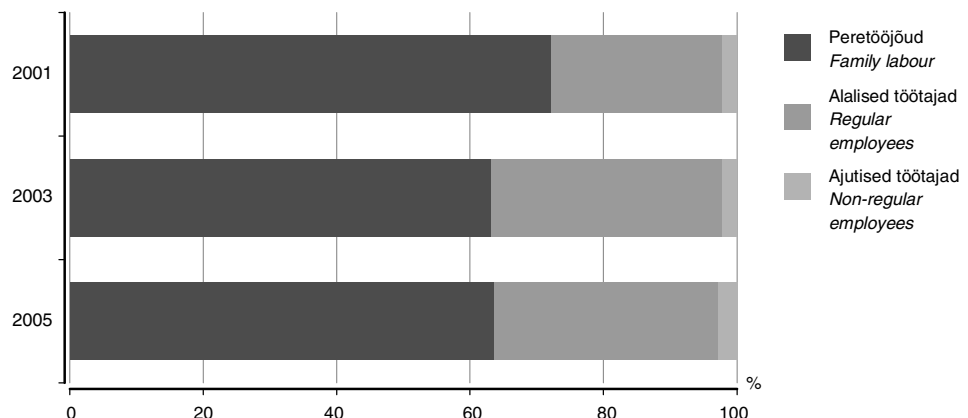
	Kokku <i>Total</i>	Peretööjõud <i>Family labour force</i>	Alalised töötajad <i>Regular employees</i>	Ajutised töötajad <i>Non-regular employees</i>	
Hõivatud					<i>Employed persons</i>
2001	140 643	110 692	17 316	12 635	2001
2003	107 953	81 070	14 935	11 948	2003
2005	90 849	68 781	14 377	7 691	2005
Tööaeg, ATÜ					<i>Working time, AWU</i>
2001	59 722	43 136	15 316	1 270	2001
2003	37 522	23 710	12 997	815	2003
2005	36 897	23 465	12 383	1 050	2005

2005. aastal oli Eestis 27 747 majapidamises 90 849 hõivatut. Põhilise osa (75,7%) hõlmas peretööjõud, alalisi töötajaid oli 15,8% ja ajutisi töötajaid 8,5%. Võrreldes 2001. aastaga oli hõivatuid 35,4% vähem. Peretööjõudu oli 37,9%, alalisi töötajaid 17% ning ajutisi töötajaid 39,1% vähem.

Kõigi hõivatute tööaeg oli 2005. aastal kokku 36 897 aastatööühikut (edaspidi: ATÜ). 2001. aastaga võrreldes vähenes

ATÜ arvestatud tööaeg 38,2%. Peretööjõu, alaliste ning ajutiste töötajate tööaeg vähenes vastavalt 45,6%, 19,1% ja 17,3%.

Diagramm 1 **Tööjõud tööaja järgi (tööaeg ATÜ-des), 2001, 2003, 2005**
Diagram 1 *Labour force by working time (in AWUs), 2001, 2003, 2005*

Hõivatu keskmine tööaeg oli 2005. aastal 0,41 ATÜ-d. Võrreldes 2001. aastaga töötas üks hõivatu keskmiselt 4,7% vähem. Suurem keskmine tööaeg oli 2005. aastal alalistel töötajatel, keskmiselt töötas üks alaline töötaja 0,86 ATÜ-d. Peretööjõu keskmine tööaeg oli 0,34 ATÜ-d.

Füüsiliste isikute majapidamiste töõjõud

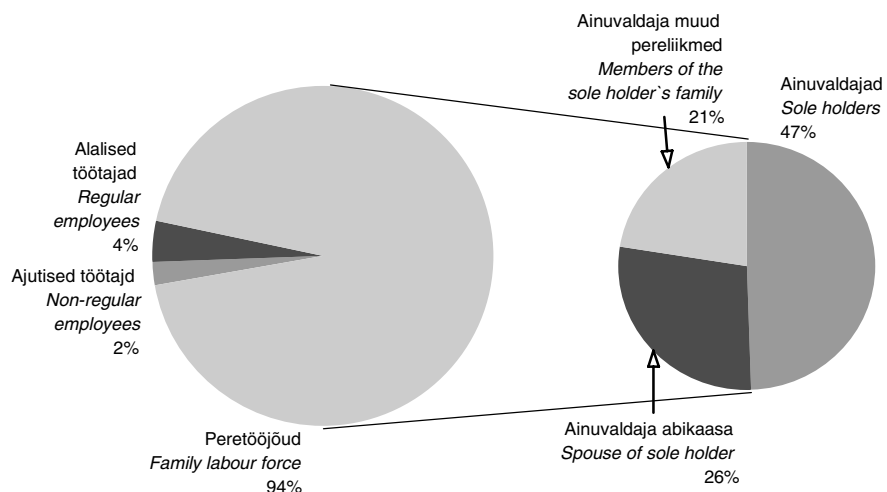
Tabel 2 **Füüsiliste isikute majapidamiste töõjõud, 2001, 2003, 2005**
Table 2 *Labour force in holdings of natural persons, 2001, 2003, 2005*

Kokku	Peretöõjõud			Mitteperetöõjõud			
	ainuvaldajad	ainuvaldajate abikaasad	ainuvaldajate muud pereliikmed	alalised töötajad	ajutised töötajad		
Total	Family labour force			Non-family labour force			
	sole holders	spouses of sole holders	other members of sole holder's family	regular employees	non-regular employees		
Hõivatud							
							<i>Employed persons</i>
2001	121 971	54 895	28 083	27 714	2 061	9 218	2001
2003	93 004	36 076	23 991	21 004	1 644	10 289	2003
2005	75 722	26 868	19 273	22 640	1 320	5 621	2005
Tööaeg, ATÜ							
							<i>Working time, AWU</i>
2001	45 097	22 715	12 178	8 244	1 334	626	2001
2003	25 272	13 028	6 271	4 411	1 069	493	2003
2005	24 983	11 620	6 542	5 302	932	586	2005

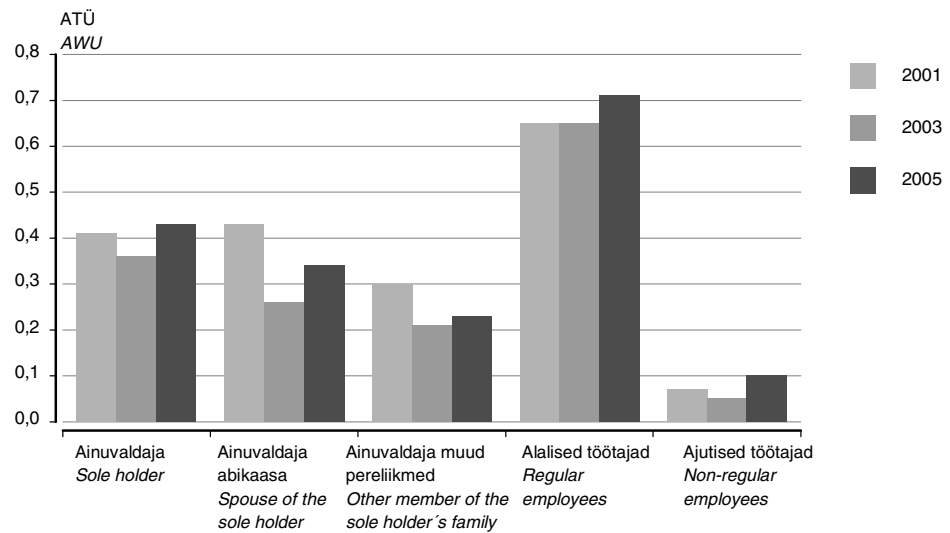
Füüsiliste isikute majapidamistes oli 2005. aastal 75 722 hõivatut ehk 83,3% kogu töõjõust. Nendes majapidamistes oli peretöõjõudu hõivatutest 90,8% (ainuvaldajad, ainuvaldajate abikaasad, ainuvaldajate muud pereliikmed); alalisi ja ajutisi töötajaid vastavalt 1,7% ja 7,4%. Peretöõjõu hulka kuulus 26 868 ainuvaldajat, 19 273 ainuvaldaja abikaasat ja 22 640 ainuvaldaja muud pereliiget.

Võrreldes 2001. aastaga oli 2005. aastal hõivatuid füüsiliste isikute majapidamistes 37,9% vähem. Peretöõjõudu ja alalisi töötajaid oli vastavalt 37,9% ja 36,0% vähem. Ajutisi töötajaid oli 2005. aastal 39,0% vähem kui aastal 2001.

Diagramm 2 **Füüsiliste isikute majapidamiste töõjõud tööaja järgi (tööaeg ATÜ-des), 2005**
Diagram 2 *Labour force in holdings of natural persons by working time (in AWUs), 2005*

Füüsiliste isikute majapidamistes oli tööaeg kokku 24 983 ATÜ-d (67,7% kogu tööajast). Peretöõjõu tööaeg oli füüsiliste isikute majapidamise tööajast 93,9%, alaliste ja ajutiste töötajate tööaeg vastavalt 3,7% ja 2,4%. Võrreldes 2001. aastaga vähenes tööaeg füüsiliste isikute majapidamistes 2005. aastal 44,6%. Peretöõjõu, alaliste ning ajutiste töötajate tööaeg vähenes vastavalt 45,6%, 30,1% ja 6,4%.

Diagramm 3 Hõivatute keskmine tööaeg füüsiliste isikute majapidamistes, 2001, 2003, 2005
Diagram 3 Average working time of employed persons in holdings of natural persons, 2001, 2003, 2005

Hõivatu keskmine tööaeg oli füüsiliste isikute majapidamistes 2005. aastal 0,33 ATÜ-d. Võrreldes 2001. aastaga töötas hõivatu keskmiselt 10,8% vähem. Kõige suurem keskmine tööaeg oli alalistel töötajatel, kes 2005. aastal töötasid keskmiselt 0,71 ATÜ-d. Võrreldes 2001. aastaga suurenes alaliste ja ajutiste töötajate keskmine tööaeg, kõigi pereliikmete keskmine tööaeg vähenes.

Juriidiliste isikute majapidamiste tööjõud

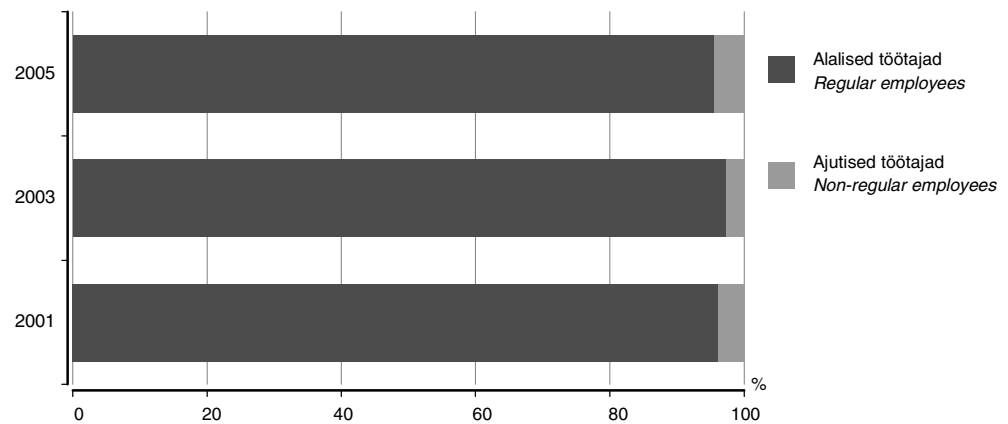
Tabel 3 Juriidiliste isikute majapidamiste tööjõud, 2001, 2003, 2005
Table 3 Labour force in holdings of legal persons, 2001, 2003, 2005

	Kokku <i>Total</i>	Alalised töötajad <i>Regular employees</i>	Ajutised töötajad <i>Non-regular employees</i>	
Hõivatud				<i>Employed persons</i>
2001	18 672	15 255	3 417	<i>2001</i>
2003	14 949	13 290	1 659	<i>2003</i>
2005	15 127	13 057	2 070	<i>2005</i>
Tööaeg, ATÜ				<i>Working time, AWU</i>
2001	14 625	13 982	643	<i>2001</i>
2003	12 250	11 928	321	<i>2003</i>
2005	11 914	11 451	464	<i>2005</i>

Juriidiliste isikute majapidamistes oli 2005. aastal 15 127 hõivatut ehk 16,7% kogu tööjõust. Nendes majapidamistes hõivatutest oli alalisi ja ajutisi töötajaid vastavalt 86,3% ja 13,7%. Võrreldes 2001. aastaga oli hõivatuid juriidiliste isikute majapidamistes 19,0% vähem, alalisi ja ajutisi töötajaid oli vastavalt 14,4% ja 39,4% vähem.

Diagramm 4 **Juriidiliste isikute majapidamiste tööjõud tööaja järgi (tööaeg ATÜ-des), 2001, 2003, 2005**

Diagram 4 *Labour force in holdings of legal persons by working time (in AWUs), 2001, 2003, 2005*

Juriidiliste isikute majapidamistes oli tööaeg kokku 11 914 ATÜ-d ehk 32,3% kogu tööajast. Alaliste ja ajutiste töötajate tööaeg oli juriidiliste isikute majapidamiste tööajast vastavalt 96,1% ja 3,9%. Võrreldes 2001. aastaga vähenes tööaeg juriidiliste isikute majapidamistes 18,5%. Alaliste ja ajutiste töötajate tööaeg vähenes vastavalt 18,1% ja 27,8%.

Püsitööjõud vanuse, tööaja ja soo järgi

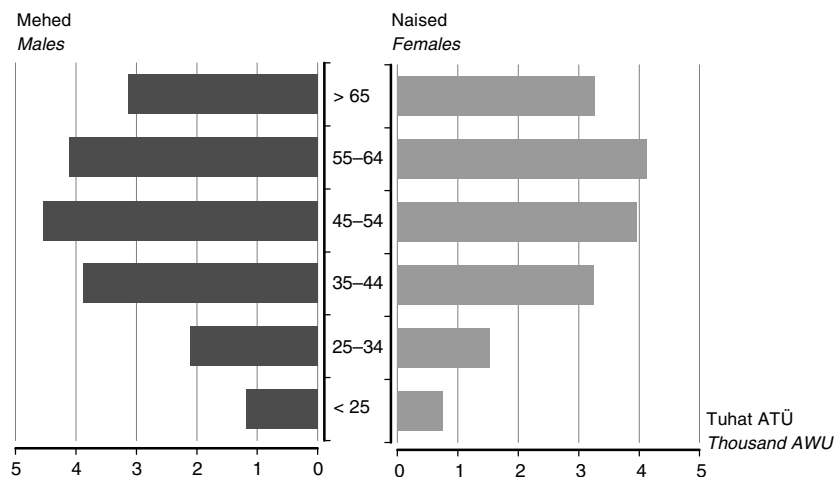
Tabel 4 **Majapidamiste püsitööjõud vanuserühma ja soo järgi, 2001, 2003, 2005**

Table 4 *Permanent labour force in holdings by age group and sex, 2001, 2003, 2005*

	Kokku <i>Total</i>	Vanuserühm <i>Age group</i>						
		< 25	25–34	35–44	45–54	55–64	> 65	
Hõivatud								<i>Employed persons</i>
2001	128 008	10 927	15 920	25 176	26 891	24 497	24 597	2001
2003	96 005	8 637	10 957	18 489	21 278	18 159	18 485	2003
mehed	48 566	5 000	5 799	9 974	10 610	9 077	8 107	males
naised	47 438	3 637	5 158	8 515	10 668	9 082	10 378	females
2005	83 158	8 294	10 126	16 109	17 137	16 092	15 401	2005
mehed	42 522	4 718	5 502	8 404	8 866	7 877	7 155	males
naised	40 636	3 575	4 624	7 705	8 271	8 215	8 246	females
Tööaeg, ATÜ-d								<i>Working time, AWUs</i>
2001	58 452	2 902	6 636	11 610	13 438	12 637	11 227	2001
2003	36 707	1 926	3 917	7 549	9 334	7 743	6 238	2003
mehed	19 568	1 189	2 277	4 218	4 871	4 015	2 998	males
naised	17 139	737	1 639	3 331	4 463	3 728	3 240	females
2005	35 848	1 930	3 654	7 114	8 495	8 240	6 415	2005
mehed	18 978	1 183	2 123	3 879	4 541	4 111	3 141	males
naised	16 870	746	1 532	3 236	3 954	4 129	3 274	females

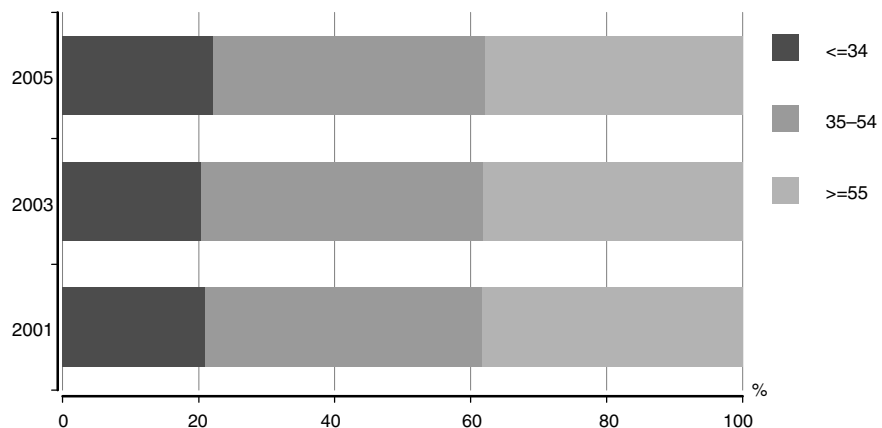
Püsitööjõud koosneb peretööjõust ja alalistest töötajatest. Kokku hõlmas püsitööjõud 2005. aastal 83 158 hõivatut, s.o 35% vähem kui 2001. aastal. Mehi oli püsitööjõust 51,1% ja naisi 48,9%. Kõige rohkem (20,6%) oli 45–54-aastasi hõivatuid.

Diagramm 5 **Püsitööjõu tööaeg vanuserühma ja soo järgi, 2005**
 Diagram 5 *Working time of permanent labour force by age group and sex, 2005*

Püsitööjõu tööaeg kokku oli 35 848 ATÜ-d. Meeste tööaeg hõlmas püsitööajast 52,9% ja naiste tööaeg 47,1%. Kõige suurem tööaeg (23,7% püsitööjõu tööajast) oli 45–54-aastastel töötajatel.

Diagramm 6 **Püsitööjõud vanuserühma järgi, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 6 *Permanent labour force by age group, 2001, 2003, 2005*

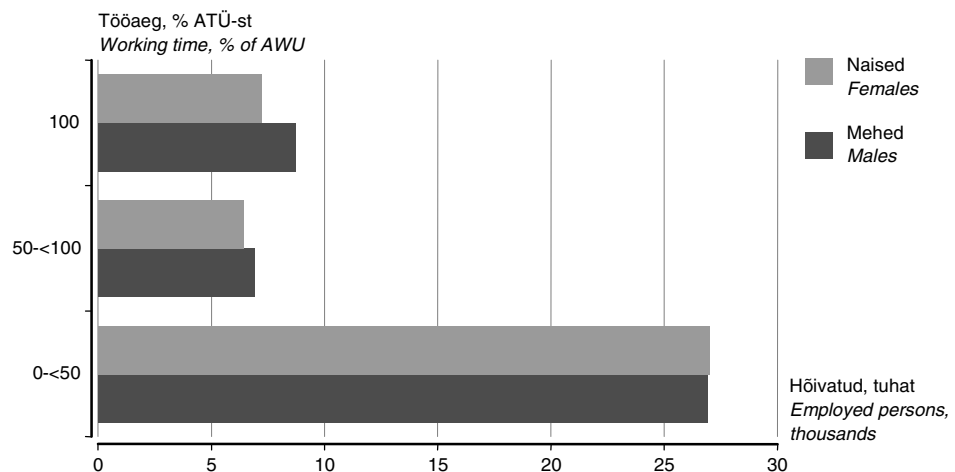

Püsitööjõu tööaeg vähenes 2005. aastal võrreldes 2001. aastaga ligikaudu 39%, kuid vanuskoosseis muutus vähe.

Tabel 5 Püsitööjõud tööaja ja soo järgi, 2001, 2003, 2005
Table 5 Permanent labour force by working time and sex, 2001, 2003, 2005

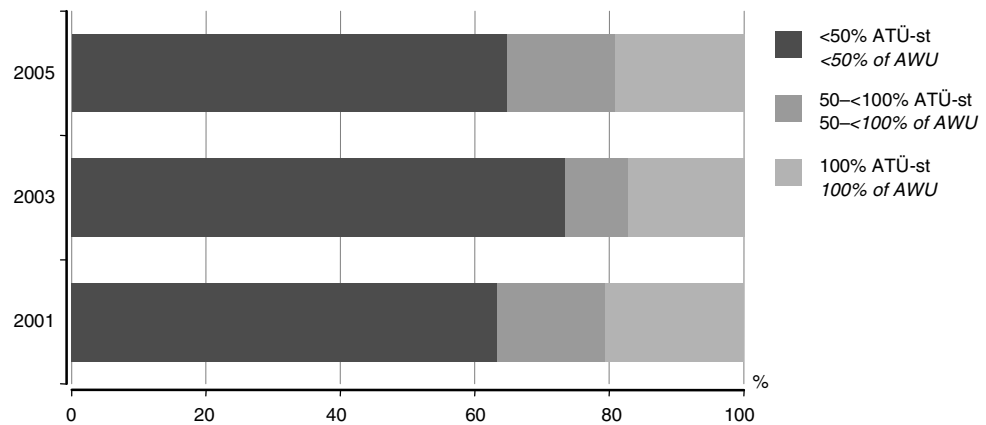
	Kokku Total	Tööaeg majapidamises, % ATÜ-st Working time, % of AWU			100 100	
		<25 <25	25–<50 25–<50	50–<100 50–<100		
Hõivatud						
						<i>Employed persons</i>
2001	128 008	54 798	26 212	20 674	26 324	2001
2003	96 005	49 529	20 921	8 993	16 562	2003
mehed	48 566	23 853	10 805	4 702	9 206	males
naised	47 438	25 676	10 115	4 292	7 356	females
2005	83 158	38 659	15 207	13 337	15 956	2005
mehed	42 522	19 085	7 810	6 878	8 750	males
naised	40 636	19 575	7 397	6 459	7 206	females
Tööaeg, ATÜ						<i>Working time, AWU</i>
2001	58 452	6 793	9 829	15 506	26 324	2001
2003	36 707	5 751	7 845	6 549	16 562	2003
mehed	19 568	2 863	4 052	3 448	9 206	males
naised	17 139	2 889	3 793	3 101	7 356	females
2005	35 848	4 533	5 703	9 656	15 956	2005
mehed	18 978	2 301	2 929	4 999	8 750	males
naised	16 870	2 233	2 774	4 657	7 206	females

Diagramm 7 Püsitööjõud tööaja ja soo järgi, 2005
Diagram 7 Permanent labour force by working time and sex, 2005

Tööajaga kuni 25% ATÜ töötas 2005. aastal kõige rohkem püsitööjõudu — 46,4% püsitööjõuna hõivatutest. Samal ajal oli sellise tööajaga hõivatute tööaeg vaid 12,6% kogu püsitööjõu tööajast. Täistööajaga (100% ATÜ-st) töötas 15 956 hõivatut ehk 19,2% püsitööjõust. Sellise tööajaga hõivatute tööaeg oli 44,5% kogu püsitööjõu tööajast.

Diagramm 8 **Püsitööjõud tööaja järgi, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 8 *Permanent labour force by working time, 2001, 2003, 2005*

Võrreldes 2001. aastaga vähenes täistööajaga töötajate osatähtsus 20,6%-st 19,2%-ni. Osatööajaga töötajate puhul olid muutused erinevad: kuni 50% tööajaga töötajate osatähtsus suurenes, 50–<100% tööajaga töötajate osatähtsus vähenes.

Peretööjõud vanuse, tööaja ja soo järgi

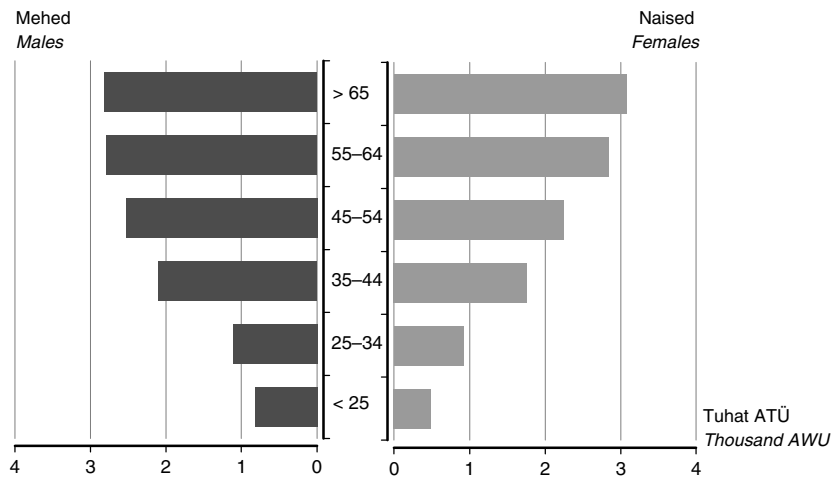
Tabel 6 **Peretööjõud vanuserühma ja soo järgi, 2001, 2003, 2005**
 Table 6 *Family labour force by age group and sex, 2001, 2003, 2005*

	Kokku	Vanuserühm						
		< 25	25–34	35–44	45–54	55–64		> 65
	Total	Age group						
		< 25	25–34	35–44	45–54	55–64		> 65
Hõivatud							<i>Employed persons</i>	
2001	110 692	10 062	13 254	20 422	21 596	21 388	23 970	2001
2003	81 070	7 849	8 867	14 682	16 632	15 289	17 751	2003
mehed	40 375	4 508	4 602	7 833	8 239	7 504	7 689	males
naised	40 696	3 342	4 265	6 849	8 393	7 785	10 062	females
2005	68 781	7 301	8 236	12 419	13 025	13 197	14 603	2005
mehed	34 609	4 194	4 343	6 378	6 651	6 416	6 626	males
naised	34 172	3 107	3 893	6 041	6 374	6 781	7 977	females
Tööaeg, ATÜ							<i>Working time, AWU</i>	
2001	43 136	2 232	4 309	7 332	8 629	9 861	10 772	2001
2003	23 710	1 332	2 093	4 105	5 225	5 254	5 701	2003
mehed	12 446	823	1 214	2 283	2 780	2 662	2 684	males
naised	11 263	509	879	1 822	2 445	2 591	3 017	females
2005	23 465	1 304	2 027	3 862	4 765	5 623	5 884	2005
mehed	12 153	817	1 111	2 104	2 526	2 785	2 811	males
naised	11 311	487	916	1 758	2 239	2 838	3 073	females

Peretööjõud hõlmas 2005. aastal 68 781 hõivatut, 62,1% 2001. aasta tasemest. Mehi oli peretööjõust 50,3% ja naisi 49,7%. Kõige rohkem (21,2%) oli üle 65-aastasi hõivatuid.

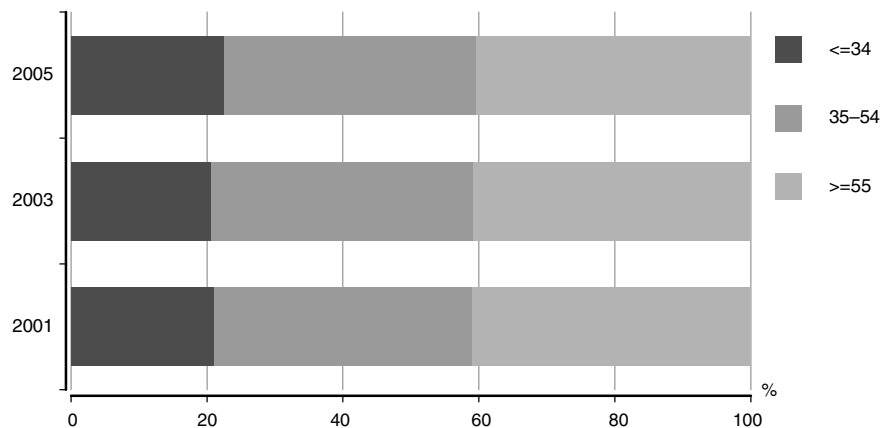

Diagramm 9 **Peretöötajate tööaeg vanuserühma ja soo järgi, 2005**
 Diagram 9 **Working time of family labour force by age group and sex, 2005**

Peretöötajate tööaeg oli kokku 23 465 ATÜ-d. Meeste tööaeg hõlmas peretöötajast 51,8% ja naiste tööaeg 48,2%. Kõige suurem tööaeg (25,1% peretöötajate tööajast) oli üle 65-aastastel töötajatel.

Diagramm 10 **Peretöötajate tööaeg vanuserühma järgi, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 10 **Family labour force by age group, 2001, 2003, 2005**

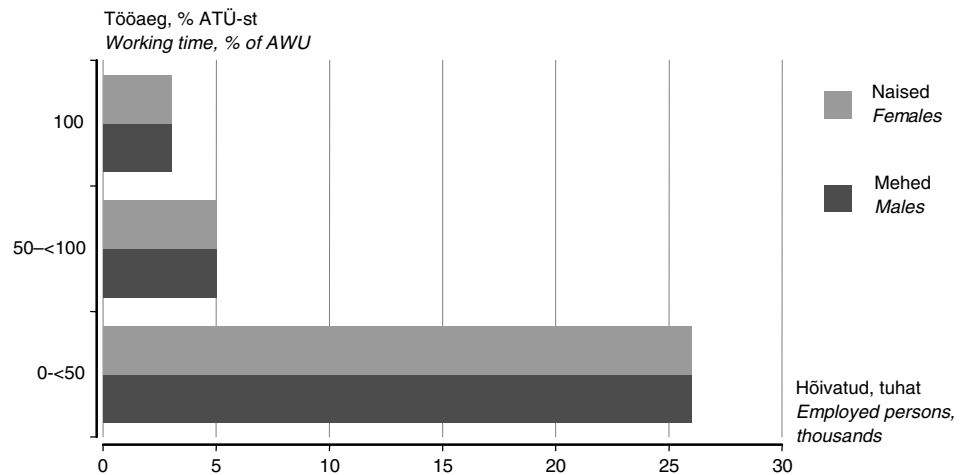

Peretöötajate tööaeg vähenes 2005. aastal võrreldes 2001. aastaga ligikaudu 46%, kuid vanuskoosseis ei muutunud.

Tabel 7 **Peretöötajad tööaja ja soo järgi, 2001, 2003, 2005**
 Table 7 **Family labour force by working time and sex, 2001, 2003, 2005**

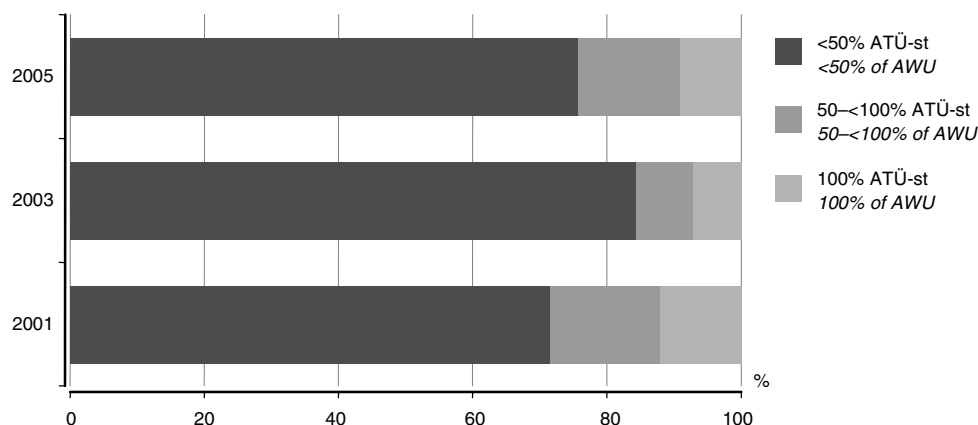
	Kokku	Tööaeg majapidamises, % ATÜ-st				
		<25	25-<50	50-<100	100	
	Total	Working time, % of AWU				
		<25	25-<50	50-<100	100	
Hõivatud						
						<i>Employed persons</i>
2001	110 692	53 917	25 230	18 213	13 332	2001
2003	81 070	48 679	19 721	6 906	5 765	2003
mehed	40 375	23 329	10 207	3 566	3 273	males
naised	40 696	25 350	9 514	3 340	2 492	females
2005	68 781	37 603	14 481	10 481	6 216	2005
mehed	34 609	18 498	7 421	5 335	3 355	males
naised	34 172	19 105	7 060	5 146	2 861	females
Tööaeg, ATÜ						
						<i>Working time, AWU</i>
2001	43 136	6 683	9 461	13 660	13 332	2001
2003	23 710	5 645	7 395	4 904	5 765	2003
mehed	12 446	2 797	3 828	2 548	3 273	males
naised	11 263	2 848	3 568	2 356	2 492	females
2005	23 465	4 401	5 430	7 417	6 216	2005
mehed	12 153	2 227	2 783	3 788	3 355	males
naised	11 311	2 174	2 647	3 629	2 861	females

Diagramm 11 **Peretöötajad tööaja ja soo järgi, 2005**
 Diagram 11 **Family labour force by working time and sex, 2005**

Töötajaga kuni 25% ATÜ töötas 2005. aastal kõige rohkem peretöötajad — 54,7% peretöötajana hõivatutest. Samal ajal oli sellise töötajaga hõivatute töötajate töötajate 18,8% kogu peretöötajate töötajast. Täistöötajaga (100% ATÜ-st) töötas 6216 hõivatut ehk 9% peretöötajast. Sellise töötajaga hõivatute töötajate oli 26,5% kogu peretöötajate töötajast.

Diagramm 12 **Peretöötajad tööaja järgi, 2001, 2003, 2005**
Diagram 12 *Family labour force by working time, 2001, 2003, 2005*

Võrreldes 2001. aastaga suurenes 2005. aastal osatööajaga töötajate tööaja osatähtsus täistööajaga töötajate tööaja arvel. Täistööajaga töötajate osatähtsus vähenes 12%-st 9%-ni. Suurenes kuni 50% tööajaga töötajate osatähtsus (71,5%-st 75,7%-ni) ja vähenes 50–<100% tööajaga töötajate tööaja osatähtsus (16,5%-st 15,2%-ni).

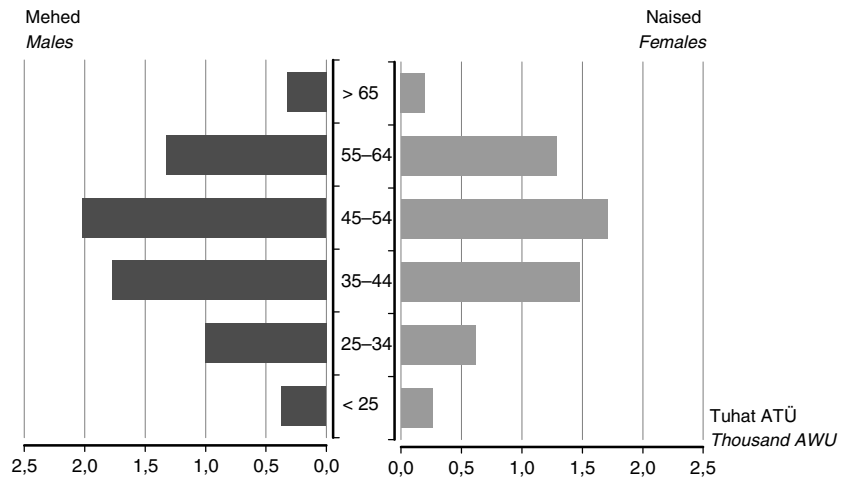
Alalised töötajad vanuse, tööaja ja soo järgi

Tabel 8 **Alalised töötajad vanuserühma ja soo järgi, 2001, 2003, 2005**
Table 8 *Regular employees by age group and sex, 2001, 2003, 2005*

	Kokku <i>Total</i>	Vanuserühm <i>Age group</i>						
		< 25	25–34	35–44	45–54	55–64	> 65	
Hõivatud <i>Employed persons</i>								
2001	17 316	865	2 666	4 754	5 295	3 109	627	2001
2003	14 935	787	2 091	3 807	4 646	2 870	734	2003
mehed	8 192	492	1 197	2 141	2 372	1 573	418	males
naised	6 743	295	894	1 666	2 275	1 297	316	females
2005	14 377	993	1 890	3 689	4 112	2 895	798	2005
mehed	7 913	524	1 159	2 026	2 215	1 461	528	males
naised	6 464	469	731	1 663	1 897	1 434	269	females
Tööaeg, ATÜ <i>Working time, AWU</i>								
2001	15 316	670	2 327	4 278	4 809	2 776	455	2001
2003	12 997	594	1 824	3 444	4 109	2 489	537	2003
mehed	7 121	366	1 063	1 935	2 091	1 353	314	males
naised	5 876	228	760	1 510	2 019	1 137	222	females
2005	12 383	626	1 627	3 252	3 730	2 617	531	2005
mehed	6 825	367	1 011	1 775	2 016	1 326	330	males
naised	5 558	259	616	1 477	1 714	1 291	201	females

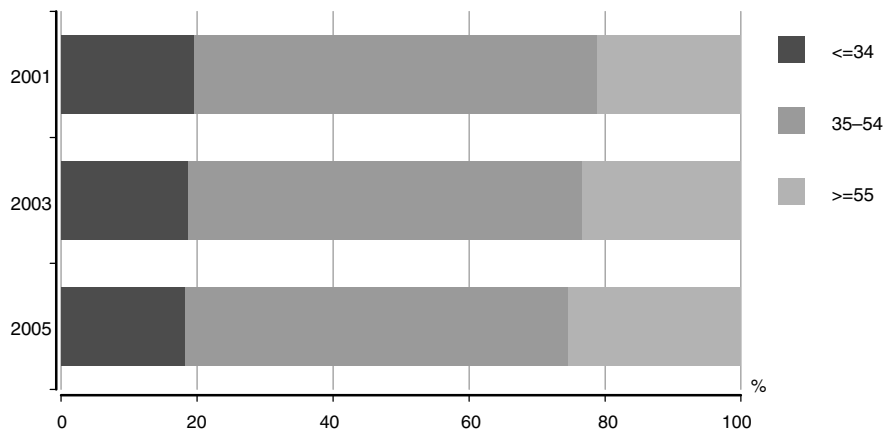
Kõigis majapidamistes töötas 2005. aastal alaliselt 14 377 hõivatut, 83% 2001. aasta tasemest. Mehi oli alalistest töötajatest 55% ja naisi 45%. Kõige rohkem (28,6%) oli 45–54-aastasi hõivatuid.

Diagramm 13 **Alaliste töötajate tööaeg vanuserühma ja soo järgi, 2005**
 Diagram 13 *Working time of regular employees by age group and sex, 2005*

Alaliste töötajate tööaeg kokku oli 12 383 ATÜ-d. Meeste tööaeg hõlmas 55,1% ja naiste tööaeg 44,9% alaliste töötajate tööajast. Kõige suurem tööaeg (30,1% alaliste töötajate tööajast) oli 45–54-aastastel töötajatel.

Diagramm 14 **Alaliste töötajate tööaeg vanuserühma järgi, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 14 *Working time of regular employees by age group, 2001, 2003, 2005*

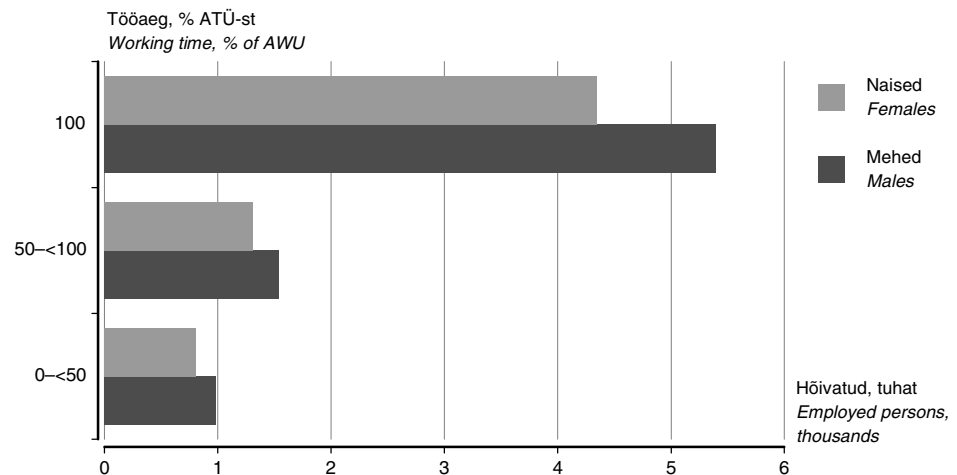

Alaliste töötajate tööaeg vähenes 2005. aastal võrreldes 2001. aastaga 19,1%. Vähemalt 55-aastaste töötajate tööaja osatähtsus suurenes ülejäänud töötajate arvel 4,3%.

Tabel 9 **Alalised töötajad tööaja ja soo järgi, 2001, 2003, 2005**
Table 9 **Regular employees by working time and sex, 2001, 2003, 2005**

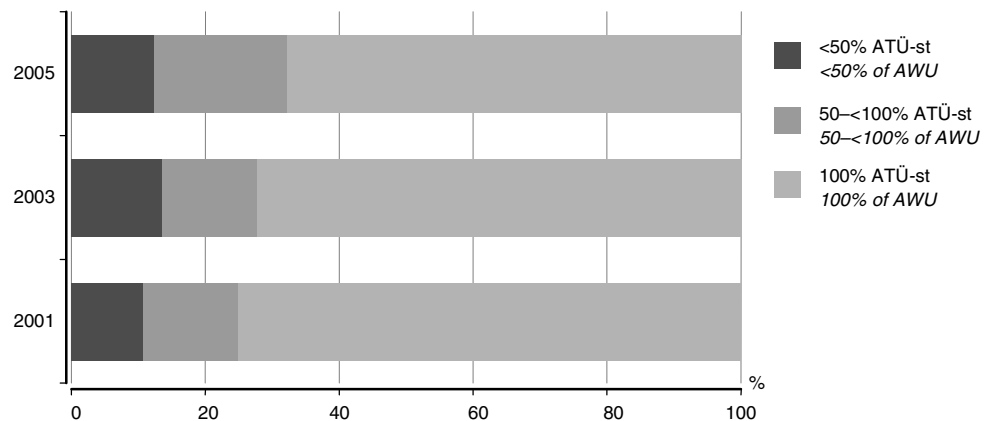
	Kokku	Tööaeg majapidamises, % ATÜ-st				
		<25	25-<50	50-<100	100	
	Total	Working time, % of AWU				
		<25	25-<50	50-<100	100	
Hõivatud						
						<i>Employed persons</i>
2001	17 316	881	982	2 461	12 992	2001
2003	14 935	851	1 200	2 088	10 796	2003
mehed	8 192	525	599	1 136	5 932	males
naised	6 743	326	601	951	4 864	females
2005	14 377	1 056	726	2 855	9 740	2005
mehed	7 913	587	389	1 543	5 394	males
naised	6 464	469	337	1 312	4 345	females
Tööaeg, ATÜ						
						<i>Working time, AWU</i>
2001	15 316	110	368	1 846	12 992	2001
2003	12 997	106	450	1 645	10 796	2003
mehed	7 121	66	224	898	5 932	males
naised	5 876	41	225	745	4 864	females
2005	12 383	132	272	2 239	9 740	2005
mehed	6 825	73	146	1 211	5 394	males
naised	5 558	59	127	1 028	4 345	females

Diagramm 15 **Alalised töötajad tööaja ja soo järgi, 2005**
Diagram 15 **Regular employees by working time and sex, 2005**

2005. aastal töötas alaealistest töötajatest täistööajaga 67,7% ja nende tööaeg hõlmas 78,6% kogu alaliste töötajate tööajast. 50-<100% tööajaga töötajaid oli 2005. aastal 19,9% alalistest töötajatest ja nende tööaeg oli 18,1% kogu alaliste töötajate tööajast.

Diagramm 16 **Alalised töötajad tööaja järgi, 2001, 2003, 2005**
 Diagram 16 *Regular employees by working time, 2001, 2003, 2005*

Võrreldes 2001. aastaga suurenes 2005. aastal osatööajaga töötajate tööaja osatähtsus täistööajaga töötajate tööaja arvel. Täistööajaga töötajate osatähtsus vähenes samal ajavahemikul 75%-st 67,7%-ni, samavõrra suurenes osatööajaga töötajate osatähtsus (25%-st 32,3%-ni).

Ainuvaldajate pere liikmete muu tulutoov tegevus

Muu tulutoov tegevus on majapidamise ainuvaldajast juhi või ainuvaldaja pereliikme mittepõllumajanduslik tegevus oma majapidamises (majutusteenused jm) või teises majapidamises, samuti töötamine äriühingus (ka talutöö), millest saadakse tulu (palka, kasumit, tasu natuuras vms). Muu tulutoov tegevus võib olla muu põhi- või muu kõrvaltegevus.

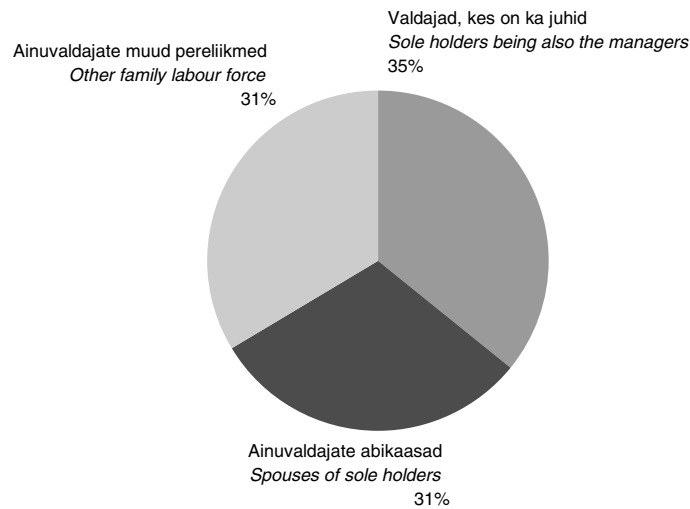
Muu põhitegevus on majapidamise ainuvaldajast juhi või ainuvaldaja pereliikme tegevus, mis võtab rohkem aega kui talutöö oma majapidamises. Kui ainuvaldaja abikaasa ei tööta majapidamises, on tema muu tulutoov tegevus alati põhitegevus.

Muu kõrvaltegevus on majapidamise ainuvaldajast juhi või ainuvaldaja pereliikme tegevus, mis võtab vähem aega kui talutöö oma majapidamises. Kui ainuvaldajast juht või tema pereliige töötab peamiselt majapidamises, on muu tulutoov tegevus alati kõrvaltegevus.

Tabel 10 **Ainuvaldaja pere liikmete muu tulutoov tegevus, 2003, 2005**
 Table 10 *Other gainful activity of sole holder's family members, 2003, 2005*

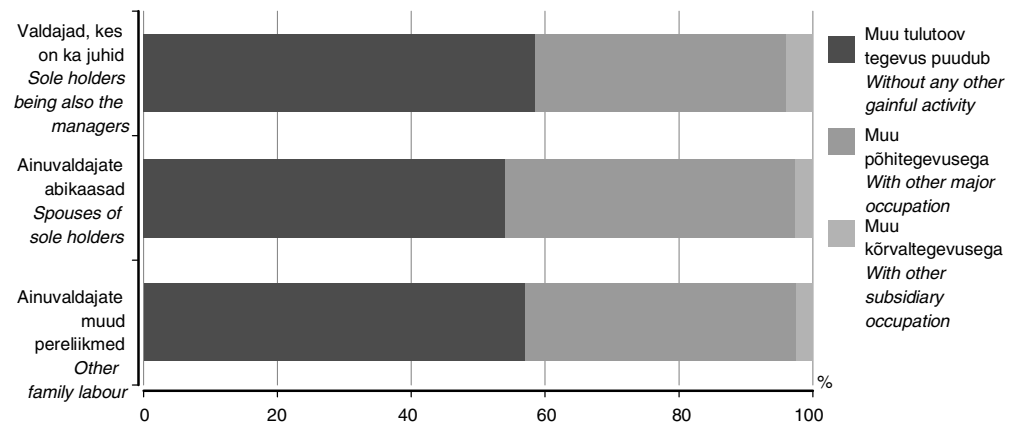
	Muu tulutoov tegevus puudub <i>Without any other gainful activity</i>	Muu põhitegevus <i>With other major occupation</i>	Muu kõrvaltegevus <i>With other subsidiary occupation</i>	
2003				
Juhina tegutsevad ainuvaldajad	19 776	13 445	2 367	<i>Sole holders being also the managers</i>
Ainuvaldajate abikaasad	12 462	10 409	1 120	<i>Spouses of sole holders</i>
Ainuvaldajate muud pereliikmed	12 679	7 386	939	<i>Other family labour force</i>
2005				
Juhina tegutsevad ainuvaldajad	14 765	9 453	984	<i>Sole holders being also the managers</i>
Ainuvaldajate abikaasad	10 419	8 360	495	<i>Spouses of sole holders</i>
Ainuvaldajate muud pereliikmed	12 915	9 173	552	<i>Other family labour force</i>

Diagramm 17 **Muu tulutoova tegevusega ainuvaldaja pere liikmed, 2005**
Diagram 17 **Sole holder's family members with other gainful activity, 2005**

2005. aastal oli muu tulutoova tegevusega hõivatuid pereliikmeid 29 017 ehk 18,6% vähem kui 2003. aastal. Neist valdava enamiku (93%) jaoks oli see põhitegevus ja ainult 7% jaoks kõrvaltegevus. Võrreldes 2003. aastaga oli suurenenud muu põhitegevusega hõivatud pereliikmete osatähtsus ja niisama palju on vähenenud muu kõrvaltegevusega hõivatud pereliikmete osatähtsus. Muu tulutoova tegevusega pereliikmete hulgas oli 2005. aastal ainuvaldajast juhte 35%, ainuvaldajate abikaasasid 31% ja ainuvaldajate muid pereliikmeid 34%.

Diagramm 18 **Ainuvaldajate pere liikmed muu tulutoova tegevuse järgi, 2005**
Diagram 18 **Sole holder's family members by other gainful activity, 2005**

Andmeid muu tulutoova tegevuse (põhi- või kõrvaltegevuse) kohta küsiti 2005. aasta uuringu ajal ainult neilt majapidamiste ainuvaldajatelt, kes olid samal ajal ka juhid. Nendest 59%-l puudus üldse muu tulutoov tegevus, 37%-l oli mõni muu põhitegevus ja 4%-l muu kõrvaltegevus. Võrreldes 2003. aastaga suurenes 2005. aastal nende ainuvaldajast juhtide osakaal, kellel puudus üldse muu tulutoov tegevus. Samal ajal vähenes muu kõrvaltegevusega ainuvaldajatest juhtide osakaal.

Ainuvaldajate abikaasadest 54%-l ei olnud muud tulutoovat tegevust, 43%-l oli muu põhitegevus ja 3%-l muu kõrvaltegevus. Võrreldes 2003. aastaga suurenes 2005. aastal nende ainuvaldajatest juhtide abikaasade osakaal, kellel puudus üldse muu tulutoov tegevus. Samal ajal vähenes muu kõrvaltegevusega abikaasade osakaal.

Ainuvaldajate muudest pereliikmetest 57%-l puudus muu tulutoov tegevus, 41%-l oli muu põhitegevus ja 2%-l muu kõrvaltegevus. Võrreldes 2003. aastaga vähenes 2005. aastal nende muude pereliikmete osakaal, kellel puudus muu tulutoov tegevus. Samal ajal vähenes muu kõrvaltegevusega muude pereliikmete osakaal ja suurenes muu põhitegevusega muude pereliikmete osakaal.

METOODIKA

Põllumajanduslike majapidamiste struktuuri uuringuga (edaspidi struktuuriuuring) uuritakse põllumajanduse struktuuri ja selle muutusi. Erinevalt teistest põllumajandusstatistilistest vaatlustest uuritakse struktuuriuuringuga põllumajanduslike majapidamiste tegevust komplekselt, s.t peale majapidamiste struktuuri saadakse infot veel põllumajandusmaa omandivormi, taime- ja loomakasvatuse, mahepõllumajanduse, majapidamiste juhtide põllumajandusliku ettevalmistuse, tootmistüüpide, muu tulutoova tegevuse, traktorite ja masinate ning tööjõu kohta. Struktuuriuuringut on Euroopa Liidu riikides ühtse metoodika järgi korraldatud alates 1966. aastast, iga kümne aasta järel kõiki põllumajanduslikke majapidamisi hõlmava põllumajandusloendusena, põllumajandusloenduste vahelistel aastatel enamasti valikuuringutena.

Statistikaamet korraldas esimese põllumajanduse struktuuri uuringu 2001. aastal juulis põllumajandusloendusena. Et kindlaks määrata Eesti põllumajanduslik tootmispotentsiaal, hõlmati põllumajandusloendusega nii tegutsevad põllumajanduslikud majapidamised, mittetegutsevad majapidamised kui ka põllumajanduslikud kodumajapidamised. Lisaks Eesti andmekasutajate vajadustele peeti silmas Euroopa Liidu struktuuriuuringule esitatavaid nõudmisi. 2003. ja 2005. aasta struktuuriuuringud korraldati Vabariigi Valitsuse kinnitatud riiklike statistiliste vaatluste kava alusel valikvaatlustena.

Euroopa Liidu õigusaktid

Mõlema valikvaatluse korraldamisel on järgitud Euroopa Liidu statistikaameti (Eurostat) metoodikat (alusregulatsioon EÜ 571/88 parandustega). 2003. aasta struktuuriuuringu näitajad on kehtestatud EÜ 143/2002-ga ja näitajate selgitused EÜ 1444/2002-ga. 2005. aasta struktuuriuuringu näitajad ja uute näitajate selgitused on kehtestatud EÜ 2139/2004-ga. 2005. aasta administratiivandmete kasutus on määratud 2005/124/EÜ-ga. Tüpoloogia ja majandusliku suuruse arvutamise metoodika lähtub 85/377/EÜ-st ja selle parandustest.

Statistiline üksus

Statistiline üksus oli **põllumajanduslik majapidamine** (edaspidi: majapidamine).

Erinevalt põllumajandusloendusest ei hõlmanud 2003. ja 2005. aasta struktuuriuuring mittetegutsevaid ja väikesi tootmisüksusi. Et tagada andmete võrreldavus 2001. aasta põllumajandusloenduse tulemustega, on võrreldavad põllumajandusloenduse andmed ümber arvutatud 2003. ja 2005. aasta struktuuriuuringu majapidamise definitsioonist lähtudes.

Üldkogum ja valim

Üldkogum koosneb majapidamistest, mis vastavad vaatluse statistilise üksuse definitsioonile. Põllumajanduslike majapidamiste valim (20 108 majapidamist) võeti 2001. aasta põllumajandusloenduse andmete alusel koostatud põllumajanduslike majapidamiste uuendatud andmekogust, mida kasutati valimi freimina. Juriidiliste isikute majapidamisi, mahepõllumajanduslikke majapidamisi ja majapidamisi majandusliku suurusega alates 2 ESÜ-st uuriti kõikselt. Samuti uuriti kõikselt suhteliselt väikese majapidamiste arvuga tootmistüüpidesse (kõögivilja, aiasaaduste kasvatus, puuvilja- ja marjakasvatus ning sea- ja kodulinnukasvatus) kuuluvaid majapidamisi. Et samal ajal struktuuriuuringuga korraldati põllumajanduskultuuride kasvupinna uuring, hõlmas struktuuriuuring kõikselt ka kõiki põllumajanduskultuuride kasvupinna uuringus osalevaid majapidamisi (ühitatud ja sõltumatu valim). Ülejäänud majapidamistest võeti lihtne juhuslik valik. Iga maakonna majapidamised jaotati majandusliku suuruse (<2 ESÜ) ning viie tootmis

tüübi järgi (põllukultuuride kasvatus, karjakasvatus, segataimekasvatus, segaloomakasvatus ja segapõllumajandus) viieks kihiks. Seega moodustati 75 kihti ja üks kõikse uuringu kiht. Valim võeti juhusliku kihtvalikuga. Kihitides kasutati erinevaid kaasamistõenäosusi.

Näitaja	Majapidamised üldkogumis	Majapidamised valimis	Osatähtsus, %
Kõikselts uuritud majapidamised	11 307	11 307	100,0
Valikuliselt uuritud majapidamised	35 465	8 801	24,8
KOKKU	46 772	20 108	43,0

Küsitlusleht ja administratiivandmete kasutus

2005. aasta struktuuriuuringu küsimustik oli koostatud kahe küsitluslehenä, eraldi füüsilistele ja juriidilistele isikutele, mis sisaldasid vastavalt 216 ja 145 küsimust järgmistel teemadel:

- üldandmed (majapidamise asukoht, maavalduse suurus, juhi põllumajanduslik ettevalmistus, majapidamise muu tulutoov tegevus, füüsilistel isikutel ka juhi liik);
- taimekasvatus;
- loomakasvatus;
- traktorid ja masinad;
- tööjõud, füüsilistel isikutel ka pereliikmete muu tulutoov tegevus.

Küsitlusmoment oli 1. juuni 2005. Masinate kasutamise ning tööjõu andmeid küsiti küsitlusmomendile eelnenud 12 kuu kohta (1.06.2004–31.05.2005).

Küsitlusleht ei sisaldanud mahepõllumajanduse ja toetuste andmeid, mis vastavalt Euroopa Komisjoni otsusele 2005/124/EÜ koguti otse vastavatest registritest.

Andmete töötlemine

Küsitlusandmed koguti:

- juriidilistelt isikutelt posti teel,
- füüsilistelt isikutelt ja posti teel mittevastanud juriidilistelt isikutelt individuaalse intervjuuna, mille käigus Statistikaameti küsitleja täitis küsitluslehe.

Välitöödel osales 88 küsitlejat, kes läbisid eelnevalt spetsiaalse ankeedikeskse õppe ja said juhendmaterjali. Kõigile küsitletavatele teatati kirja teel nende küsitleja andmed ja küsimused. Välitööd toimusid 1. juunist 10. augustini 2005.

Mittevastanud juriidiliste ja füüsiliste isikute majapidamisi oli 1474 ehk 7,3% valimist, neist 333 puhul (1,6%) keeldusid küsitletavast vastamast ja 1141 korral (5,7%) ei saadud valdajaga kontakti.

Küsitlusandmed sisestati Statistikaametis andmebaasi ja kontrolliti selleks koostatud eritarkvara abil. Tehti aritmeetilist ja loogilist kontrolli. Vajadusel kontakteeruti andmetöötluste perioodil uuesti küsitletava isikuga telefoni teel. Valimi kõiksele ossa kuuluvate mittevastanud majapidamiste puhul kasutati nende kohta varasemate riiklike statistiliste vaatlustega kogutud andmeid ja/või administratiivandmeid. Teiste mittevastanud majapidamiste puhul suurendati vastavate kihitide kaalusid.

Arvutati koondandmete kvaliteedinäitajad — suhtelised vead ehk variatsioonikordajad. Põhinäitajate suhtelised vead on järgnevas tabelis.

Näitaja	Suhteline viga, %
Põllumajandusmaa	0,4
Teravili	0,5
Kartul	1,0
Köögivilid	1,9
Puuvilja- ja marjakasvatus	2,3
Looduslik rohumaa	0,8
Veised	0,5
Sead	0,4
Lambad	2,2
Broilerid	0,1
Muud kanad ja kuked	3,2

Andmete kontroll

Eesti taime- ja loomakasvatuse põhinäitajate suhteline viga ei ületa 3,2%. Andmeid, mille suhteline viga ületab 30%, ei ole avaldatud.

Koondandmed agregeeriti järgmistes lõigetes:

- maakond,
- majapidamise valdaja liik (juriidiline isik, füüsiline isik),
- juhi liik (ainult üldandmed),
- juhi põllumajanduslik ettevalmistus (ainult üldandmed),
- tootmisviis (ainult üldandmed),
- näitajate suurusklass.

Kogutud andmete ja standardkogutulu koefitsientide alusel arvutati majapidamiste majanduslik suurus ja leiti majapidamiste tootmistüüp. Üldandmed agregeeriti majapidamise majandusliku suuruse, tootmistüübi, põllumajandusmaa suuruse ja omandivormi järgi.

Taimekasvatuse näitajad agregeeriti põllumajandusmaa suurusklassi ja kasvupinna suurusklassi järgi, loomakasvatuse näitajad karja ja lindra suurusklassi järgi. Tööjõu näitajad agregeeriti soo, vanuse ja tööaja järgi grupeerituna peretööjõuks, alalisteks töötajateks ja ajutisteks töötajateks.

Vaatluse tulemuste avaldamine

Vaatluse tulemused avaldatakse kogumikus viie peatükina (üldandmed, taimekasvatus, loomakasvatus, traktorid ja masinad ning tööjõud) ja detailsemalt Statistikaameti andmebaasis.

Andmete võrreldavus

Kogumikus on toodud võrdlused 2001. aasta põllumajandusloenduse tulemustega. Selleks on põllumajandusloenduse tulemused ümber arvutatud 2003. ja 2005. aasta struktuuriuuringu majapidamise definitsioonist lähtudes. 2001. aasta andmed on võrreldes varasemaga täpsustatud. 2003. aasta standardkogutulu on vastavalt Euroopa Liidu statistikaameti metoodikale ümber arvutatud 2000. aasta standardkogutulukoefitsiente kasutades.

Kui käsitletavaid andmeid 2001. aasta põllumajandusloendusel ei kogutud või definitsioon erines oluliselt 2003. ja 2005. aasta struktuuriuuringul kasutatust, siis võrdlust ei ole esitatud. Näiteks ei kogutud 2001. aasta põllumajandusloendusel andmeid mahepõllumajandusmaa ja ainuvaldaja pereliikmete muu tulutoova tegevuse kohta. Andmeid ühisomanduses olevate traktorite ja masinate kasutuse kohta koguti 2001. aasta põllumajandusloendusel murdarvudena (traktor või masin näidati omanduse osana). 2003. ja 2005. aasta struktuuriuuringul arvestati need traktorid ja masinad kui teistele kuuluvad. Näitajate erineva definitsiooni tõttu ei ole kõik traktorite ja masinate kohta kogutud näitajad täielikult võrreldavad 2001. aasta põllumajandusloenduse tulemustega. Definitsiooni erinevuse tõttu ei ole 2001. aastaga võrreldud ka majapidamiste muud tulutoovat tegevust.

Et teha võrreldavaks köögivilja ja viljapuude ning marjaaedade kasvupinnad, on 2001. aasta põllumajandusloenduse andmetes maasikate kasvupind üle viidud marjaaedade juurest köögivilja juurde.

Konfidentsiaalsete andmete käsitlus

Avaldatakse ainult koodandmeid, mis välistab majapidamise identifitseerimise. Konfidentsiaalsed andmed on kaetud Eurostatis kasutatava metoodika järgi (tabelis on arvu asemel x). Et konfidentsiaalseid andmeid ei saaks välja arvutada, on lisaks kaetud ka lahtreid mittekonfidentsiaalsete andmetega.

Tulemuste ümardamise vahed

Väljundtabelites. Väljundtabelites on iga arv, kaasa arvatud "kokku", ümardatud eraldi. Sellisel juhul ei erine iga avaldatud väärtus tegelikust väärtusest rohkem kui poole mõõtühiku võrra, kuid nende summa võib erineda "kokku" väärtusest. Vahe absoluutväärtus sõltub sellest, mitmeks alamhulgaks koondarv on jagatud.

Mõisted ja selgitused peatükkide kaupa

Üldosa

Põllumajanduslik majapidamine	<p>Ühtse majandusliku ja tehnilise juhtimisega tootmisüksus, kus toodetakse põllumajandussaadusi ja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kus on vähemalt üks hektar kasutatavat põllumajandusmaad või 2) kus on vähem kui üks hektar kasutatavat põllumajandusmaad ja kus toodetakse põllumajandussaadusi peamiselt müügiks või mille majanduslik suurus on üks Euroopa suurusühik (ESÜ) või rohkem. <p>Ühte majapidamist võivad juhtida ka mitu isikut (nt pereliikmed) ühiselt. Majapidamise põhitunnused on kasumi ja kahjumi jagamine ning tööjõu ja masinate ühine kasutamine.</p>
Põllumajandus-saadused	<p>Teravili, kaunvili, kartul, söödajuurvili, linaseeme, linakiud, maitse- ja ravimtaimed, köögivilid, köögiviljataimed, lilled, ehistaimed, rohusöödad, puuvili, aiamarjad, puu- ja põõsastikud (v.a metsamaal kasvatatavad metsapuustikud), elusloomad ja -linnud, piim, munad, vill, mesi ja vaha.</p>
Majapidamise asukoht	<p>Majapidamise keskuse asukoht. Majapidamise keskus on valdaja elukoht majapidamise maal või majapidamise hoonete (mida valdaja peab keskuseks) asukoht. Kõik majapidamise maad ja loomad näidatakse keskuse asukohas, mis võib erineda maade ja loomade tegelikust asukohast.</p>
Majapidamise valdaja	<p>Isik, kelle tegeliku võimu all majapidamine on. Majapidamiste valdajad jagunevad füüsilisteks ja juriidilisteks isikuteks.</p>
Majapidamise juht	<p>Isik, kes vastutab majapidamise igapäevase majandustegevuse ja tootmise juhtimise eest. Füüsilise isiku majapidamise juht on tavaliselt (kuid mitte alati) valdaja.</p> <p>Majapidamise juhi põllumajanduslik ettevalmistus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • praktilised kogemused — põllumajandusliku hariduseta; • põllumajanduslik põhiettevalmistus — põllumajanduslik kutseharidus kutsekoolist, kutsekeskkoolist vms; • täielik põllumajanduslik ettevalmistus — põllumajanduslik keskeri-, kutsekõrg- ja/või kõrgharidus.
Majapidamise maavaldus	<p>Omanduses olev maa, rendile võetud maa ja muu valdus. Rendile antud maa ei ole omaniku valduses. Maavaldus jaguneb järgmiselt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutatav põllumajandusmaa (edaspidi: põllumajandusmaa), • metsamaa, • kasutamata põllumajandusmaa, • muu maa.
Põllumajandusmaa	<p>Vaatlusaastal kasutatav põllumajandusmaa, s.t kasvatatavate-koristatavate kultuuride all olev maa.</p> <p>Põllumajandusmaa jaguneb omandivormi järgi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • maaomand — kinnistusraamatusse kantud maa, • rendile võetud maa — kokkuleppe või rendilepingu alusel rendile võetud maa, • muu valdus — kasutatav maa, millele maaomand on senini vormistamata.
Metsamaa	<p>Metsaga kaetud metsamaa ja metsata metsamaa.</p>
Kasutamata põllumajandusmaa	<p>Maa, mida ajutiselt ei kasutata majanduslikel, sotsiaalsetel või muudel põhjustel; põllumaa on söötis (aastaid harimata), rohumaal ei niideta ega karjatata. Seda maad saab vajaduse korral kasutusele võtta tavaliste majapidamistes kasutatavate meetoditega.</p>
Muu maa	<p>Hoonete, iluaedade, teede, karjäärade, veekogude all olev maa, viljatu maa (nõmm, raba).</p>
Mahepõllumajandusliikud majapidamised	<p>Tegelevad keskkonda säästva ja looduslikku tasakaalu säilitava põllumajandussaaduste tootmisega ning põllumajandussaaduste ja -toodete käitlemisega, mis vastab mahepõllumajanduse seaduse jt õigusaktide nõuetele. Mahepõllumajanduslik tootmine</p>

Majapidamise muu tulutoov tegevus	eeldab Taimetoodangu Inspeksiooni tunnustust (mahemärgi kasutusluba või registreeritud üleminekuageg mahepõllumajanduslikule tootmisele).
Majapidamise majanduslik suurus	Majapidamise mittepõllumajanduslik tegevus, mis on majapidamisega otseselt seotud — kasutatakse majapidamise varasid (maa, hooned, masinad jm) või tooteid. Majapidamiste võrdlemisel kasutatakse Euroopa Liidus rakendatavat majapidamiste klassifitseerimist sarnastesse rühmadesse majandusliku suuruse ja tootmistüübi järgi. Seda iseloomustab standardkogutulu. Standardkogutulu on majapidamises toodetud põllumajandustoodangu väärtuse ja selle tootmiseks tehtud erikulutuste vahe. Standardkogutulu arvutamisel taimekasvatases lahutatakse kogutoodangu väärtusest seemne, väetise, taimekaitsevahendite maksumus, toodangu kuivatuskulud ja muud muutuvkulud. Loomakasvatases lahutatakse standardkogutulu arvutamisel kogutoodangu väärtusest sööda maksumus ja muud muutuvkulud. Toodangu väärtuse hulka kuuluvad ka toodanguliigile makstavad otsetoetused. Standardkogutulu arvutatakse põllumajanduskultuuride kasvupinnast, loomade arvust ja nn standardkogutulu koefitsientidest lähtudes. Standardkogutulu koefitsiendid arvutatakse toodanguliikide kaupa, keskmisena ühiku kohta — taimekasvatases ühe hektari ja loomakasvatases ühe looma kohta. Koefitsiendid arvutatakse kolme aasta keskmisena ja neid korrigeeritakse periooditi. 2003. aasta struktuuriuuringu puhul kasutatakse vastavalt Euroopa Liidu metoodikale 2000. aasta ja 2005. aasta struktuuriuuringul 2002. aasta standardkogutulu koefitsiente, mis on arvutatud Maamajanduse Infokeskuses põllumajandusliku raamatupidamise andmebaasi andmete, statistiliste andmete ja eksperthinnangute alusel ning mis on määratud vastavalt aastate 1999–2001 ja 2001–2003 keskmisena. Põllumajandusliku majapidamise standardkogutulu leidmiseks korrutatakse loomade arv ja hektarite hulk vastavate standardkogutulu koefitsientidega ja summeeritakse tegevusharude standardkogutulud. Majapidamise standardkogutulu hulka ei arvestata oma rohusööjate loomade ülalpidamiseks kasvatavaid söödakultuure. Teiste riikide andmetega võrreldavuse saavutamiseks esitatakse majanduslik suurus Euroopa suurusühikutes — ESÜ-des. Üks ESÜ võrdub 1200 euroga (18 768 krooniga).
Majapidamise tootmistüüp	Määratakse toodanguliigi standardkogutulu osatähtsuse järgi majapidamise summaarses standardkogutulul. Tootmistüübid jagunevad neljaks tasemeks: üldtüübid (9 tüüpi), peamised tüübid (17 tüüpi), eritüübid (50 tüüpi) ja eritüüpide alajaotised (70 tüüpi). Kasutatakse ka üldtaseme agregeeritud grupe: taimekasvatus, loomakasvatus, segapõllumajandus. Selles kogumikus on kasutatud üldtüüpe ja üldtaseme agregeeritud grupe.

Taimekasvatus

Põllumajandusmaa	Jaguneb kasutuse järgi: <ul style="list-style-type: none"> • põllumaa, • koduaiad oma tarbeks, • looduslik rohumaa, • puuvilja- ja marjakasvatuse all olev maa, • puukoolid.
Põllumaa	Regulaarselt vastavalt külvikordadele töödeldav maa. Põllumaa jaguneb järgmiselt: <ul style="list-style-type: none"> • teravilja (nisu, rukis, oder, kaer, muu teravili) kasvupind tera saamiseks; • kaunvilja (hernes, põlduba ja lupiin, muu kaunvili, sh tera- ja kaunvilja segu) kasvupind tera saamiseks; • kartuli kasvupind; • söödajuurvilja (v.a seemnekasvatus müügiks) kasvupind;

- tehniliste kultuuride (raps ja rüps, õli- ja kiulina, ravim- ja maitsetaimed, muud tehnilised kultuurid) kasvupind;
- kõõgivilja ja maasikate kasvupind avamaal ja madala katte all;
- lillede ja ehistaimede kasvupind avamaal ja madala katte all;
- katmikkõõgivilja (kogu kasvuperioodi või enamiku sellest klaasi, elastse või jäiga plastiga kaetud statsionaarsetes kasvuhoonetes asuv kõõgivilja) kasvupind;
- katmiklillede ja -ehistaimede (kogu kasvuperioodi või enamiku sellest klaasi, elastse või jäiga plastiga kaetud statsionaarsetes kasvuhoonetes asuvad lilled ja ehistaimed) kasvupind;
- söödakultuuride (külvikordade süsteemis kuni viie aasta kestel karjatamiseks, heinaks või siloks kasvatatavad rohhtaimed) — mitmeaastaste heintaimede (lühiajaline rohumaa), maisi ja muu roheline sööda (k.a teravili ja kaunvili haljasmassiks) kasvupind;
- müügiks kasvatatava seemne (v.a tera- ja kaunviljaseeme, kartuli- ja õliseeme) alune pind;
- kesa, haljasväetistaimede kasvupind (tavaliselt terveks koristusaastaks taastuma jäetud maa) — must ja roheline kesa.

Koduaed

Majapidamise muust maast eraldi käsitletav maa, kus aiasaadusi kasvatatakse oma pere tarbeks (saadusi müüakse ainult siis, kui neid jääb üle). Koduaedade hulka ei kuulu iluaiad (pargid, muruplatsid).

Looduslik rohumaa

Külvikordade süsteemis mitteolev maa, mida kasutatakse haljasmassi või heina tootmiseks või karjatamiseks (taimestik kasvab külvatuna või isekülvina). Loodusliku rohumaa hulka kuulub ka mitmeaastaste heintaimede pind, mida on kasutatud viis aastat või kauem.

Puuvilja- ja marjakasvatus

Viljapuude ja aiamarjakultuuride (v.a maasikad, oma tarbeks koduaias kasvatatavad viljapuud ja marjapõõsad) kasvatus.

Puukool

Pind, kus avamaal kasvatatakse puu-, viljapuu-, marjapõõsa- või ehistaimestikuid aeda, parki jm istutamiseks (v.a metsamaal oma tarbeks kasvatatavad puustikud).

Loomakasvatus

Majapidamiste loomad on registreeritud 2005. aasta 1. juuni seisuga.

Traktorid ja masinad**Traktorid ja masinad**

12 kuu jooksul põllumajanduses kasutatud, valdajale kuuluvad traktorid ja masinad ning teistele kuuluvad traktorid ja masinad. Teistele kuuluvateks loetakse ka kahe või enama majapidamise ühisomanduses olevad traktorid ja masinad.

Traktorid

Kõik vähemalt kaheteljelised traktorid. Traktorid jagunevad võimsusklassi järgi: <40 kW, 40–<60 kW, 60–<100 kW ja ≥100 kW.

Mootorkultivaatorid ja -reavahekultivaatorid, mootorfreesid ja -niidukid

Üheteljelised mootorseadmed või nendega sarnased telgedeta seadmed (peamiselt aiandusega tegelevates ja väikestes majapidamistes kasutatavad masinad).

Kombainid

Tera- ja kaunvilja, õli- ja heinaseemne koristusmasinad.

Muud koristusmasinad

Iseliikuvad või traktoriga järeleveetavad masinad kartuli, suhkrupeedi ja söödakultuuride (sh heina) koristamiseks. Kui koristusel kasutatakse järjestikku mitmeid erinevaid mehhanisme, märgitakse need ühe koristusmasinana.

Töõjõud

Töö majapidamises ehk talutöö

Iga töö, mis on seotud põllumajandussaaduste tootmise, säilitamise või nende tootmist puudutavate tegevustega.

Talutöö on: organiseerimine ja juhtimine (ost, müük, arvestus jms), põllutöö, loomakasvatus, põllumajandussaaduste ladustamise, töötlemise ja turustamise ettevalmistamine (pakkimine jms), majapidamise tööjõuga tehtud transporttöö, põllumajandusliku tootmisega seotud ja sellest eraldamatud tegevusalad.

Talutööna ei arvestata töid, mis ei ole seotud majapidamise põllumajandusliku tootmisega (nt kodutööd), põllumajanduslikust tootmisest eraldatavaid tegevusalasid ja mujalt tellitud teenustöid (kolmanda poole palgatud töötajate lepingulisi tööd) ning vastastikuse abistamise korras tehtud töid.

Töõjõud

12 kuu jooksul talutööd teinud vähemalt 17-aastased valdaja pere liikmed, alalised ja ajutised töötajad.

Peretöõjõud

Ainuvaldaja, ainuvaldaja abikaasa ja ainuvaldaja muud pereliikmed.

Alaline töötaja

Majapidamises töötav ja selle eest tasu saav isik, kes ei ole ainuvaldaja või tema pereliige ja kes on töötanud viimase 12 kuu jooksul iga nädal olenemata töönädala pikkusest.

Püsitöõjõud

Peretöõjõud ja alalised töötajad.

Ajutine töötaja

Majapidamises lühiajaliselt töötav isik, kes saab selle eest tasu ja kes ei ole töötanud majapidamises viimase 12 kuu jooksul iga nädal.

Tööaeg

Majapidamises tegelikult töötatud aeg.

Täistööaeg

Töötamine majapidamises 12 kuu jooksul 1800 tundi (225 tööpäeva, igas 8 tundi). **Aastatööühik** (ATÜ) on 1800 töötundi.

Ainuvaldaja pereliikmete muu tulutoov tegevus

Pereliikmete mittepõllumajanduslik tegevus oma majapidamises (majutusteenused jm) või teises majapidamises või äriühingus töötamine (ka talutöö), mille eest saadakse tulu (palk, kasum, tasu natuuras vms). Arvesse ei lähe oma majapidamise tegevusest eraldamatud mittepõllumajanduslikud tegevusalad.

Muu põhitegevus

Tegevus, mis võtab rohkem aega kui talutöö vaadeldavas majapidamises. Kui isik ei tööta majapidamises, on igasugune muu tulutoov tegevus põhitegevus.

Muu kõrvaltegevus

Tegevus, mis võtab vähem aega kui talutöö vaadeldavas majapidamises. Kui isik töötab peamiselt majapidamises, on igasugune muu tulutoov tegevus kõrvaltegevus.

FOREWORD

Since 1966 the series of farm structure surveys (hereinafter FSS) are carried out on a Community basis at least every ten years in a form of a census and between the censuses usually in a form of a sample survey.

Statistics Estonia conducted the first Agricultural Census in the re-independent Estonia in July 2001. To determine the agricultural production potential for Estonia, the Agricultural Census covered both operating and non-operating agricultural holdings as well as agricultural small units. Besides the needs of the Estonian users, the requirements established to the European Union FSS were taken into account. On the basis of data of Agricultural Census the Register of Agricultural Holdings was composed. The Register will serve as the frame for all agricultural statistical surveys until next Agricultural Census in 2010.

The 2003 and 2005 FSSs were conducted as sample surveys based on the list of official statistical surveys confirmed by the Government of the Republic. In 2003 the survey covered 9,600 agricultural holdings and in 2005 due to funding from the European Commission already 20,000 agricultural holdings. Larger sample increased the quality of the survey and is especially important for updating the Register of Agricultural Holdings.

Both surveys were conducted according to the methodology developed by the Statistical Office of the European Communities (Eurostat).

Statistical unit was the **agricultural holding** (hereinafter holding), which is a single unit both technically and economically, which has single management and which produces agricultural products, where:

- there is at least one hectare of utilised agricultural land or
- there is less than one hectare of utilised agricultural land but agricultural products are produced mainly for sale or economic size of the holding is at least one European Size Unit (ESU) *.

Different from the Agricultural Census, agricultural small units as well as non-operating holdings were not included in the FSS in 2003 and 2005. Agricultural small units were covered by separate survey conducted with funding from the European Commission in 2004/2005. In order to ensure the comparability of data with the results of the 2001 Agricultural Census, the latter were recalculated on the basis of the above-mentioned definition of a holding. Compared to the last publication on the same subject, the data of 2001 have been adjusted. Due to differences in the definition, the data for tractors and machinery are not completely comparable with those collected in the 2001 Agricultural Census. Standard Gross Margin 2003 is according to the methodology of Eurostat recalculated by using standard gross margin coefficients 2000.

The reference date of the 2005 FSS was 1 June 2005. Two questionnaires were used: one for natural and one for legal persons, including 216 and 145 questions, respectively. Data on organic farming and benefit from public aid were collected directly from the relevant registers.

The results of the survey are published in five chapters: general data, crop production, livestock farming, tractors and machinery, labour force. The general data present information on the structure of holdings by economic size and size of agricultural area, holdings by type of ownership of agricultural land, main indicators of organic farming, agricultural training of managers of holdings, types of farming in holdings and other gainful activities of holdings. Efficiency of agricultural production by economic size of the holding has been analysed and comparisons have been drawn with the EU Member States. As the results of 2005 FSS were not available for all Member States, 2003 data have been used in comparison. The chapter on labour force deals also with the other gainful activity of sole holder's family members.

The 2003 and 2005 FSSs were sample surveys, therefore the data, the relative error of which exceeds 30%, are not published. Aggregated data are published in a way, which precludes the identification of holdings. Data confidentiality issues are dealt with in the

chapter of methodology, where the survey methodology and definitions by chapters have been presented.

More detailed tables of the survey were published in the statistical database of Statistics Estonia in the 2nd quarter of 2006. The database can be found on the web site of Statistics Estonia www.stat.ee under the heading "Statistics".

* The European Size Unit (ESU) is equal to the value of the standard gross margin of 1,200 euros (18,768 kroons). Standard gross margin is the difference of the holding's output and the value of specific costs, calculated on the basis of crop area, number of livestock and SGM coefficients.

GENERAL DATA

Structure and average size of holdings

According to the 2005 Farm Structure Survey (hereinafter FSS) data, in Estonia there are about 28,000 agricultural holdings, which is a half less than in 2001.

Compared to 2001, the number of holdings has decreased by 28,000 or 50.2%, two thirds of that in 2001–2003. The decrease occurred on account of smaller holdings. The number of small holdings (economic size less than 2 ESU) has decreased by 26,427 or 55.7%, but they still account for a very large proportion of holdings — 75.8% (85.1% in 2001). The number of medium-sized holdings (economic size 2–16 ESUs) has fallen by 1,846 or 24.7%, but their proportion increased from 13.5% to 20.2%. The decrease occurred mainly in 2001–2003. The number of large holdings (economic size over 16 ESUs) has grown by 271 and their proportion increased from 1.5% to 4.0%. The majority of holdings (96.8%) belong to natural persons. 77.7% of them are small, 20% medium-sized and only 2.2% large holdings. At the same time 15.2% of holdings of legal persons are small, 25.4% are medium-sized and 58.4% are large.

Different from the great decrease in the number of holdings, the utilized agricultural area (hereinafter agricultural area) and the economic size of holdings have not changed substantially. In 2001–2003 the agricultural area decreased by 8.7% and standard gross margin by 3%, but in 2003–2005 both increased — 4.2% and 0.5%, respectively. These changes together with the great decrease in number of holdings, have contributed to the increase in the average agricultural area per holding and in the average economic size (standard gross margin) per holding by about two times. The average agricultural area per holding is 29.9 hectares (91.2% more than in 2001 and 38.4% more than in 2003). The average economic size per holding is 4.9 ESUs (95.9% more than in 2001 and 33.5% more than in 2003). On the other hand, the standard gross margin per 100 hectares of agricultural area has remained unchanged.

Holdings of natural persons are predominantly (77.7%) small, the situation is the reverse in the case of legal persons. Holdings of legal persons account for 3.2% of the total number of holdings, however, they use 44.3% of the agricultural area and they produce over a half of the standard gross margin of holdings (52.7%). Holdings of legal persons have at their disposal, on an average, 418 hectares of agricultural land and holdings of natural persons have at their disposal 17.2 hectares of agricultural land, the average economic size of holdings was 81.2 ESUs and 2.4 ESUs, respectively.

Land use

In 2005 holdings had at their disposal 1.1 million hectares of land, of which 73.1% was agricultural land, 4% was unutilized agricultural land, 18.4% was wooded land and 4.5% was other land. The total land tenure of holdings has decreased in four years by 210,000 hectares or 15.6%.

More than a half of the decrease of land tenure occurred on account of wooded land. The reason is not the logging, but the change in the structure of holdings. The holdings, which stop the agricultural activity, have little agricultural area and relatively large wooded land, which fall out of the registration. In 2001–2005 wooded land has decreased by 115,664 hectares or 35.7% and its proportion in total land tenure has decreased from 24.1% to 18.4%. Together with the wooded land the unutilized agricultural land and other land has decreased as well, but there were no significant changes in the proportion of these types of land tenure. Unutilized agricultural area has decreased by 28,314 hectares or 38.3% and its proportion has decreased from 5.5% to 4%. Other land has decreased by 23,700 hectares and its proportion has decreased from 5.6% to 4.5%. Regardless of the slight decrease of agricultural area, its proportion in total land tenure has increased — in 2001 it was 64.8%, in 2003 67.7% and in 2005 73.1% already.

The land tenures of holdings of natural and legal persons are different in types. The agricultural area in holdings of natural persons accounts for about two thirds of their land tenure (62.2%), unutilized area makes up 5.1%, wooded land makes up more than a quarter (26.9%) and other land forms 5.9%. The land tenure of legal persons is predominantly that of agricultural area (93.6%). The remaining land tenure of legal persons divides more or less equally between unutilized agricultural area, wooded area and other land.

Holdings of natural persons have at their disposal a total of 65.4% of the land tenure of all holdings: 55.7% of the agricultural area of holdings, 82.5% of unutilized agricultural area, 95.6% of the wooded area and 84.7% of other land.

Agricultural area

According to the 2005 FSS, the agricultural area of almost two thirds of holdings was smaller than 10 hectares.

Compared to 2001, the number of holdings with the area of less than 10 hectares fell by 23,748 and their proportion has decreased from 75.1% to 65.3%. Two thirds of the decrease occurred in 2001–2003. The number of holdings with the agricultural area of 10–<50 hectares has decreased by 4,568 or 38.3%, however, their share has increased from 21.4% to 26.5%. The number of holdings with the agricultural area of over 50 hectares has grown by 301 or 15.3% and their share has increased from 3.5% to 8.2%.

Same as by economic size, holdings of natural and legal persons divide by size of agricultural area very differently. The agricultural area of most of the holdings of natural persons (66.8%) is smaller than 10 hectares. The situation is the opposite in the case of holdings of legal persons — the agricultural area in the majority of these holdings is 50 hectares or more (70.8%).

The agricultural area has decreased in 2001–2005 only a little (42,287 hectares or 4.9%), but remarkable changes of land area have taken place among holdings with different sizes. The agricultural area of holdings with agricultural area less than 10 hectares has decreased by 77,553 hectares or 52.2% and their proportion in total agricultural area has decreased from 17.1% to 8.6%. The average agricultural area per such holding is 3.9 hectares. The agricultural area of holdings with agricultural area of 10–50 hectares has decreased by 80,858 hectares or 34.9% and their proportion in total agricultural area has decreased from 26.61% to 18.2%. The average agricultural area per such holding is 20.5 hectares. The majority of agricultural area belongs to holdings that have over 50 hectares of agricultural area. The agricultural area at their disposal has increased by 116,125 hectares and their proportion in total agricultural area has increased from 56.4% to 73.2%. The average agricultural area per such holding is 268.3 hectares.

The average size of agricultural area of holdings of natural and legal persons is very different. The average size of the agricultural area of holdings of natural persons is 17.2 hectares and in holdings of legal persons 441.6 hectares. 55.7% of total agricultural area belongs to holdings of natural persons and 44.3% to holdings of legal persons.

Type of ownership

In 2005, 45.9% of the total agricultural area belonged to holders and 47.5% was rented. Other agricultural land (mostly land possession definitively not formalised or used without rent) made up only 6.6%.

Compared to 2001, there were no significant changes in the distribution of agricultural area by type of ownership. The rented land has the largest proportion and the land in ownership has almost the same share. Though, the proportions of rented land and land in ownership have slightly increased on account of other land.

Only 22.7% of the agricultural area used by legal persons is in their ownership and 68.3% is rented. At the same time 64.3% of the agricultural area used by natural persons is owned by them and 31% is rented.

Owner-farmed holdings are holdings, the total agricultural land of which is owned by its holder. Tenant-farmed holdings have at their disposal only rented land and share-farmed holdings use both land in ownership and/or rented or other land.

Regardless the great decrease in the number of owner-farmed holdings, they still account for a very large proportion. The number of owner-farmed holdings decreased by 25,907 or 52.8% and their proportion decreased from 88% to 85.5%. The proportion of tenant-farmed holdings decreased from 3.9% to 1.9% and the proportion of share-farmed holdings increased from 8.4% to 14.6%.

The majority of holdings of natural persons are owner-farmed holdings — 85.5%, 1.1% are tenant-farmed holdings and 13.4% are share-farmed holdings. A half of holdings of legal persons are share-farmed holdings — 51.4%, 19.5% are owner-farmed holdings and 29.1% are tenant-farmed holdings.

In 2001–2005 the agricultural area of share-farmed holdings has increased substantially. The agricultural area at their disposal has increased by 210,036 hectares or 55.8% and their proportion in total agricultural area has increased from 41.4% to 67.7%. The agricultural area at the disposal of owner- and tenant-farmed holdings has decreased together with the decrease of the number of holdings. The agricultural area of owner-farmed holdings has decreased by 132,553 hectares or 37.7% and their proportion has decreased from 40.4% to 26.5%. The agricultural area of tenant-farmed holdings has decreased by 110,771 hectares or 69.8% and their proportion has decreased from 18.2% to 5.6%.

About two thirds of agricultural area of share-farmed holdings is rented land and a third is owned land.

The average agricultural area is considerably larger in share- and tenant-farmed holdings than in owner-farmed holdings. In 2005 the agricultural area of an owner-farmed holding was on an average 9.5 hectares, in tenant-farmed holding 89.8 hectares and in share-farmed holdings 139.3 hectares. In 2001–2005 the average size of agricultural area has increased in all types of holdings.

Organic farming

Compared to 2001, the number of holdings practising organic farming has increased by 2.9 times and their agricultural area by 2.3 times. In 2005 holdings with organic farming accounted for 3.6% of the total number of holdings and they had at their disposal 7.4% of the total agricultural area.

Of the agricultural area of holdings practising organic farming, 58% is the agricultural area with an ecolabel, 36.9% is the land in conversion to organic production and 5% is the ordinary agricultural land. In 2001–2005 the agricultural area with an ecolabel has increased

and the ordinary agricultural area has decreased. 55.3% of holdings that practise organic farming are also engaged in organic livestock production.

Managers of holdings

Together with the great decrease in the number of holdings in 2001–2005, the number of managers who have only practical experience or a basic agricultural training has decreased by a half. The number of managers who have only practical experience has decreased by 24,093 or 56.4%. Their proportion has decreased from 76.6% to 67.1%, but they still account for a very large proportion. The holdings with such managers contribute 37.4% to the standard gross margin. The number of managers with a basic agricultural training has decreased by 4,283 or 59.5% and their proportion has decreased from 12.9% to 10.5%. The holdings with such managers contribute 8.6% to the standard gross margin. The number of managers with a full agricultural training has increased by 375 or 6.4% and their proportion has increased from 10.5% to 22.4%. The holdings with such managers produce over half (54%) of the standard gross margin.

The majority of managers of holdings of natural persons (68.1%) have only practical experience. The situation is the opposite in the case of the managers of holdings of legal persons — 52.2% of them have a full agricultural training.

As a rule, large holdings are managed by persons who have received a full agricultural training. The average economic size of these holdings in 2005 exceeded over 4 times that of holdings managed by persons who had only practical experience.

Holdings of natural persons are, as a rule, managed by sole holders (93.8%), less frequently by the spouse (2.3%) or another family member of the sole holder (3.7%) or a person who is not a member of the family (0.3%). Regardless of the great decrease in the number of sole holders acting also as managers (by 27,900 or 52.6%) together with the big decrease in the number of small holdings, there have been no significant changes in the distribution of managers.

Type of farming in holdings

Type of farming of the holding is determined on the basis of contributions of different types of products to the total standard gross margin of the holding.

In 2005, 19.4% of holdings were specialised in crop production and 23.6% were specialised in livestock farming. The majority of holdings (56.9%) were engaged in mixed production.

Different from holdings of natural persons, the holdings of legal persons are mainly specialised in crop or livestock farming, only 14.2% of such holdings are engaged in mixed farming.

In 2001–2005 the number of holdings of all types of farming has decreased. The number of holdings engaged in mixed farming decreased substantially — by 21,614 or 57.8%, but their proportion is still more than a half (decreased from 67.1% to 56.9%). The number of holdings, which are specialised in crop farming, has decreased by 2,418 or 31%, but their proportion increased from 14% to 19.4%. The decrease occurred in 2001–2003. The number of holdings that are specialised in livestock farming has decreased by 3,970 or 37.7% and their proportion has increased from 18.9% to 23.6%.

In 2005 the largest proportion of agricultural area belonged to holdings that are specialised in livestock farming — 305,031 hectares or 36.8% of the total agricultural area. In 2001–2005 there have been no significant changes in the size of their agricultural area. The holdings which are specialised in crop farming and holdings engaged in mixed farming had at their disposal the agricultural areas of almost the same size — 262,286 and 261,608 hectares, respectively or about 31.6%. But remarkable changes of agricultural area have taken place among them in 2001–2005 — the agricultural area of holdings engaged in mixed farming has decreased by 119,613 hectares and agricultural area of holdings which are specialised in crop farming has increased by 75,706 hectares.

The situation with standard gross margin is almost the same as with agricultural area. In 2005, the largest proportion of standard gross margin was produced by holdings that are specialised in livestock farming — 55,265 ESUs or 40.8% of standard gross margin of all holdings. The standard gross margin of holdings which are specialised in crop farming, increased in 2001–2005 by 14,426 ESUs and was 39,804 ESUs or 29.4% of standard gross margin of all holdings. At the same time the standard gross margin of holdings engaged in mixed farming decreased by 18,896 ESUs and was almost equal to standard gross margin of holdings, which are specialised in crop farming — 40,313 ESUs or 29.8% of the total standard gross margin.

The average economic size and the average agricultural area of holdings that are specialised in crop and livestock farming are considerably larger than of holdings engaged in mixed farming. Holdings specialised in crop production produce 29.4% of the standard gross margin and their average economic size is 7.4 ESUs. Holdings specialised in livestock farming produce 40.8% of the standard gross margin and their average economic size is 8.4 ESUs. Holdings with mixed farming contribute 29.8% to the standard gross margin and their average economic size is only 2.9 ESUs. Thus, the average economic size of holdings specialised in crop and livestock farming is, respectively, 2.6 times and 3.3 times larger than of holdings with mixed farming. Also there is almost a threefold difference between the average size of the agricultural area of specialised holdings and holdings with mixed farming.

Other gainful activity of holdings

In 2005, 6.8% of holdings had other gainful activity (tourism, handicraft, processing of own products, wood processing, aquaculture, production of renewable energy and contractual work). Almost a quarter of holdings of legal persons were engaged in other gainful activity.

Efficiency of agricultural production

Standard gross margin per 100 hectares has remained more or less unchanged in 2001–2005 and is about 16 ESUs. At the same time the number of permanent labour force and working time per 100 hectares have decreased considerably, 31.7% and 35.1%, respectively.

Working time per 100 hectares of agricultural area is considerably different in large and small holdings. The working time is more than four times longer in small holdings compared to large ones. Moreover, the difference in the number of permanent labour force per 100 hectares of agricultural area is about 13 times, thus, persons employed in small holdings work mostly part-time. The situation, however, is the opposite in the case of the standard gross margin — in case of large holdings, the standard gross margin per 100 hectares of agricultural area exceeds that of small holdings one and a half times.

Also the standard gross margin per annual work unit is considerably higher in large holdings, giving evidence of the more efficient use of the labour force. In 2005 the standard gross margin per annual work unit in large holdings exceeded that of small holdings over six times. In 2001–2005 the total standard gross margin per annual work unit increased by 57.8%.

Holdings in the European Union and Estonia

In 2004, 10 new Member States joined the European Union, including the Republic of Estonia. The 2003 FSS was conducted in these states (hereinafter Candidate Countries) already according to the methodology of the European Union. Thus the comparable data for 2003 exist both for new and old Member States of the European Union.

The joining of new Member States with the European Union in 2004 increased the number of agricultural holdings by 58.2%, agricultural area by 23.8%, standard gross margin by 9.9% and working time of agricultural labour force by 55.9%.

The agriculture of Estonia forms only a very small proportion of that of the European Union. The average general indicators of holdings of the European Union differ greatly by countries,

however, they are still comparable with those of Estonia. The average indicators of the European Union are most of all influenced by the Mediterranean countries with a large number of holdings, lots of employed persons and small area of agricultural land per holding. The average indicators of Candidate Countries are most of all influenced by Poland and Hungary with their large number of holdings.

The differences between the distribution of holdings by size of utilised agricultural area in the European Union Member States and in the Candidate Countries in 2003 are significant. There are only few large holdings (1.3%) in Candidate Countries, the majority of holdings are small (85.5%). In the European Union Member States the large holdings make up 9.9% and small holdings account for 68.9%. Also the proportion of medium-sized holdings is about a half less in Candidate Countries (13.1% and 21.2%, respectively). The differences between the distribution of holdings by size of utilised agricultural area in Estonia and in the European Union in 2003 are insignificant. Only the proportion of large holdings, the area of which is over 50 hectares, is about 3% larger and the proportion of medium-sized holdings is correspondingly smaller in the European Union. By 2005, the proportion of large and medium-sized holdings in Estonia has increased significantly.

Average size of holdings in the European Union and Estonia

The average agricultural area per holding varies within the borders of the European Union almost 12 times ranging from 4.8 hectares in Greece to 54.7 hectares in the United Kingdom. The average agricultural area per holding in the European Union is 20.2 hectares. The average in the Candidate Countries is 2.4 times less and the differences between countries even larger, about 80 times (79.3 hectares in Czech Republic and one hectare in Malta). The average agricultural area per holding of Estonia at 21.6 hectares exceeds that of the average of the Candidate Countries by 2.6 times and is slightly more than the average of the European Union (6.9%). In 2001–2005 the average agricultural area per holding of Estonia increased by 1.4 times.

The average economic size (standard gross margin) per holding in the European Union varies within the borders of the European Union about 15 times ranging from 6.3 ESUs in Greece to 95.6 ESUs in the Netherlands. The average economic size of holding in the European Union is 20.7 ESUs. It differs in the European Union and Candidate Countries even more than average agricultural area per holding — almost 6 times. The differences between Candidate Countries are also larger — 20 times (32.1 ESUs in Czech Republic and 1.6 ESUs in Lithuania). The average economic size of holding in Estonia at 3.7 ESUs exceeds slightly that of the average of the Candidate Countries (3.5 ESUs), though remaining below the average of Greece which is characterised with the smallest holdings in the European Union. In 2001–2005 the average economic size of a holding in Estonia increased by 34%.

The average working time per holding in the European Union varies within the borders of the European Union about 2.9 times ranging from 0.7 AWUs in Greece to 2.2 AWUs in the Netherlands. The average working time per holding in the European Union is 1 AWU and in the Candidate Countries almost the same. Still the differences between the Candidate Countries are more significant — about 9 times (3.6 AWUs in Czech Republic and 0.4 AWUs in Malta). The average working time of holdings in Estonia (1 AWU) is almost equal with that of the average of all countries, but in 2001–2005 the indicator has increased by 31.8% which is slightly less than the average economic size per holding.

Efficiency of agricultural production in the European Union and Estonia

The working time per 100 hectares of agricultural area is longer in the Mediterranean countries of the European Union and in the Netherlands (15.5 AWUs in Greece, 12.2 AWUs in Portugal, 11.3 AWUs in Italy and 9.3 AWUs in the Netherlands). It is shortest in the United Kingdom — 2.2 AWUs, which is 7 times less than in Greece. An average in the European Union is 5 AWUs, which is 2.5 times less than in the Candidate Countries (11.8 AWUs). The average working time per 100 hectares of agricultural area is very large in Malta — 41.7

AWUs, which exceeds that of Czech Republic (4.6 AWUs) by more than nine times and Greece, which is characterised by the largest working time in the European Union, by 2.7 times. The average working time per 100 hectares of agricultural area in Estonia at 4.7 AWUs is one of the smallest among the Candidate Countries. It is larger only than the working time in Czech Republic and also 6.4% smaller than the average of the European Union.

The standard gross margin per 100 hectares of agricultural area in the European Union is highest in the Netherlands — 407.2 ESUs, which significantly exceeds that of other Member States and also exceeds 4 times the average of the European Union. It is the lowest in Sweden — 61.9 ESUs, which is 6.6 times less than in the Netherlands. The standard gross margin per 100 hectares of agricultural area in the Candidate Countries at 42.7 ESUs is 2.4 times less than that of the European Union. Same as the working time, the standard gross margin per 100 hectares of agricultural area is very large in Malta — 748.4 ESUs, which exceeds the Netherlands, which is characterized in the European Union with the largest standard gross margin per 100 hectares of agricultural area, by 1.8 times. The standard gross margin per 100 hectares of agricultural area in Estonia (16.9 ESUs) is the smallest among the Candidate Countries.

The standard gross margin per annual work unit in the European Union is the highest in Denmark (61.2 ESUs) and the lowest in the Mediterranean countries and Austria (5.1 ESUs in Portugal, 8.4 ESUs in Greece, 13.8 ESUs in Austria and 13.1 ESUs in Italy). The indicator in Denmark is 12 times larger than in Portugal. The average in the European Union is 20.4 ESUs and in the Candidate Countries 5.6 times less — 3.6 ESUs. The largest standard gross margin per annual work unit in the Candidate Countries is in Malta — 17.9 ESUs, which significantly exceeds others (Latvia at 1.9 ESUs almost 10 times). The average indicator in Estonia is 3.6 ESUs, which is equal with that of the Candidate Countries, but is very small when compared to the Member States of the European Union — 70.2% of the same indicator of Portugal, which is characterised by the smallest standard gross margin per annual work unit in the European Union. In 2003–2005 the standard gross margin per annual work unit in Estonia increased by 2.2%.

The average agricultural area and working time per holding, as well as working time per 100 hectares of agricultural area in Estonia are close to the average of the European Union. The standard gross margin per holding (the average economic size of holding) and standard gross margin per annual work unit remain at the same time below the average of the European Union. This is mainly due to low buying-up prices and agricultural subsidies in Estonia.

Regardless of the quite different climatic conditions in Europe, the different proportions of the crops and several yields in southern areas, the differences between the Candidate Countries and the Member States of the European Union are evident. The holdings of the Candidate Countries are significantly smaller, spend more working time per 100 hectares of agricultural area and produce significantly smaller standard gross margin both per 100 hectares of agricultural area and per annual work unit.

The position of holdings of Estonia can be assessed as fair among the Candidate Countries. In 2003 the holding of Estonia was larger than the average of the Candidate Countries, spent almost the least working time per 100 hectares of agricultural area and produced an average standard gross margin per annual work unit. Though the standard gross margin per 100 hectares of agricultural area is low.

CROP PRODUCTION

Use of agricultural land

In 2005 holdings had at their disposal 828,926 hectares of agricultural land, of which the arable land accounted for 584,412 hectares (70.5%). 237,077 hectares (28.6%) was under natural grassland and 7,437 hectares (0.9%) was other agricultural land (fruit and berry plantations, nurseries, kitchen gardens). 79.1% of holdings had arable land, 77.8% had natural grassland and 83.3% had other agricultural land.

Compared to 2003, the area of agricultural land has increased by 33,286 hectares or 4.2% but is still 42,287 hectares or 4.9% less than in 2001. The arable land has increased by 48,858 hectares or 9.1% and is 7,498 hectares or 1.3% less than in 2001. The natural grassland and other agricultural area have decreased year-over-year. Compared to 2001 natural grassland has decreased by 29,991 hectares or 10.2% and the other agricultural area has decreased by 7,798 hectares or 51.2%. The average area of arable land per holding has grown from 13.1 hectares in 2001 to 18.3 hectares in 2003 and 26.7 hectares in 2005 (13.7 hectares per holding of natural persons and 418.5 hectares per holding of legal persons).

In 2005 holdings of natural persons had at their disposal 55.7% and holdings of legal persons had 44.3% of the agricultural land. Of the agricultural land of natural persons, 63.1% was arable land, 35.5% was natural grassland and 1.4% was other agricultural land. In holdings of legal persons, arable land formed the largest proportion (79.7%), natural grassland covered 20.0% and other agricultural land made up 0.3%.

In 2005 the largest proportion of arable land formed cereals (48.6%) and forage crops (35.3%). The proportion of cereals has increased year-over-year, while that of potatoes has decreased.

Cereals

In 2005, 10,417 holdings — 9,936 holdings of natural persons and 481 holdings of legal persons — grew cereals but the sown area of cereals in these holdings was more or less of the same size.

Compared to previous years, the number of holdings growing cereals has decreased, but the sown area of cereals per holding has increased, in 2001 it was 13.3 hectares, in 2003 18.3 hectares and in 2005 27.2 hectares (14.3 hectares in holdings of natural persons and 294.6 hectares in holdings of legal persons). The largest proportion of cereals formed barley (50.7%) and wheat (30.1%). The sown area of wheat has increased and sown area of rye has decreased year-over-year.

In 2005, the largest proportion (68.2%) of cereals was grown in holdings where the sown area of cereals was 100 hectares or more. Compared to 2001 and 2003, the share of such holdings has increased.

Legume crops

In 2005, 622 holdings grew legumes on a total of 4,439 hectares (on an average, 7.1 hectares per holding). Peas, field beans and lupines covered the largest proportion of the growing area (97.6%). Compared to previous years, the number of holdings growing legumes has decreased, however, the growing area of legumes has increased. 58.3% of legumes were grown in holdings of natural persons and 41.7% were grown in holdings of legal persons.

The largest proportion (76.2%) of legumes in 2005 was grown in holdings where the growing area of legumes was 10 hectares or more. Compared to previous years, the share of such holdings has increased.

Potatoes

In 2005, 16,430 holdings grew potatoes on a total of 9,675 hectares. The number of holdings growing potatoes accounted for 65.8% and the area under potatoes 77.1% of that in 2003. Compared to 2001 the decrease is even larger — the number of holdings growing potatoes formed 42.7% and the area under potatoes 59.4% of that in 2001. Natural persons grow the largest proportion of potatoes, in 2005 they used 89.4% of the area under potatoes, the average area under potatoes was 0.6 hectares per holding. The average area under potatoes per holding of a legal person was considerably larger — 8.7 hectares.

In 2001 57.7% of potatoes were produced in holdings where the growing area of potatoes was up to 1 hectare, in 2003 their share was 50.5% and in 2005 46.0%. The indicator had remained practically unchanged in holdings where the growing area of potatoes was 1–<5 hectares. In holdings where the growing area of potatoes was larger than 5 hectares, the growing area has grown year-over-year (in 2001 it accounted for 15.9%, in 2003 23.3% and in 2005 28.9%).

Industrial crops

In 2005, 1,039 holdings grew industrial crops on a total of 47,112 hectares. Rape and turnip rape accounted for the largest proportion of these crops. Compared to previous years, the growing area had increased. In 2003 the average growing area of industrial crops per holding was the largest — 48 hectares, in 2005 it was 45.3 hectares (26 hectares per holding of natural persons and 102.8 hectares per holding of legal persons).

Both in 2001 and 2003 as well as in 2005, the largest proportion of industrial crops was grown in holdings where the growing area of these crops was 30 hectares or more. This size class of growing area formed in 2001 80.0% of the total growing area, in 2003 84.7% and in 2005 85.4%. The larger growing areas belonged in all years to holdings of legal persons.

Vegetables and strawberries

In 2005, 2,623 holdings grew vegetables and strawberries on a total of 1,924 hectares, of which 97.5% were grown outdoors and under low cover and 2.5% were grown in greenhouses. Compared to previous years, the number of holdings growing vegetables and strawberries has decreased. Vegetables and strawberries are mainly grown in holdings of natural persons (82.7% of the growing area), on an average, 0.6 hectares per holding. The average growing area of vegetables and strawberries per holding of legal person was 4 hectares.

In 2001, 38.0% of outdoor vegetables and strawberries were grown in holdings where the growing area of vegetables and strawberries was smaller than one hectare, by 2005 their share had decreased to 22.3%. Growing of vegetables and strawberries on larger areas has increased.

Flowers and ornamental plants

In 2005, 96 holdings grew flowers and ornamental plants on 24 hectares. Compared to 2001 and 2003, the number of such holdings and the area under plants has decreased. Although the number of holdings of natural persons growing flowers is larger, the areas under plants in holdings of natural persons and legal persons were more or less of the same size.

Forage crops and fodder roots

In 2005, 806 holdings grew fodder roots on a total of 160 hectares. Forage crops were grown in 8,503 holdings on a total of 206,426 hectares, of which the largest area (97.7%) was under temporary grass. Compared to 2001, the number of holdings growing fodder roots has decreased more than four times and the area under fodder roots has decreased eight times, compared to 2003, the decrease is smaller (number of holdings has decreased

1.3 times and area under fodder roots 1.4 times). Compared to 2001, the number of holdings growing forage crops has decreased by almost half, compared to 2003 the decrease is smaller.

In all years the largest proportion of forage crops was grown in holdings where the growing area of forage crops was 50 hectares or more. The share of such holdings was the largest in 2003 — 74.7% of the total growing area.

Seed growing

In 2005, 157 holdings were engaged in seed growing on a total of 3,050 hectares. Compared to 2001, the number of such holdings fell over three times in 2003, but in 2005 both the number of holdings and the area under seed growing increased.

Fallow land

In 2005, 3,873 holdings had a total of 27,744 hectares of fallow land. Compared to 2001, the number of holdings with fallow land has decreased, but compared to 2003 increased. The largest part (73.8%) of the fallow land is in holdings of natural persons — on an average 5.6 hectares per holding. Holdings of legal persons have on an average 33.8 hectares of fallow land.

LIVESTOCK FARMING

Livestock farming in holdings

In 2005 there were 18,417 holdings with livestock, which accounted for 66.3% of the total number of holdings. Compared to 2001, the number of holdings with livestock has decreased by 43.1%. At the same time, the number of cattle has fallen by 6.8%. The number of pigs, sheep and goats has grown by 8.0%, 49.8% and 25.0%, respectively. The number of poultry has fallen by 3.7%. There has also been a considerable increase in the average number of livestock and poultry per holding as well as in the proportion of large holdings engaged in livestock farming. As an exception, the number of swarms of bees has decreased by a quarter.

Cattle

In 2005 there were 10,779 holdings with cattle, the average number of cattle per holding was 24. 36.5% of the cattle were in holdings of natural persons (the average number of cattle per holding was 9), 63.5% of the cattle were in holdings of legal persons (the average number of cattle per holding was 462). Compared to 2001, the total number of cattle has decreased by 19,011 or 6.8%. More significant is the decrease in the number of dairy cattle by 12,739 dairy cows or 10%. However, the proportion of dairy cows in the cattle has decreased little — from 45.7% to 44.1%.

In 2005 there were dairy cattle in 9,210 holdings with, on an average, 13 dairy cows per holding. Compared to 2001, the number of holdings with dairy cows has decreased by 47.5% and the average number of dairy cows per holding has increased by six.

Almost two thirds of the dairy cattle were in holdings with 100 or more dairy cows. The proportion of such holdings has grown from 56.8% in 2001 to 67.6% in 2005. The growth has occurred on account of small holdings with 1–9 dairy cows, the proportion of which has decreased from 24.3% to 12.9%.

Sheep and goats

In 2005 there were sheep in 3,185 holdings and the average number of sheep per holding was 21. The majority of sheep (85.5%) were kept in holdings of natural persons, 14.5% of the sheep were in holdings of legal persons. Compared to 2001, the number of holdings keeping sheep has decreased by 34.4%, while the number of sheep has grown by 21,817 or 49.8%. The average number of sheep per holding has grown by 12.

In 2005 goats were kept in 1,164 holdings and the average number of goats per holding was four (three goats in 2001). Almost all the goat farming is performed by holdings of natural persons, which kept 98.6% of goats. Only 1.4% of goats were in holdings of legal persons. Compared to 2001, the number of holdings keeping goats has decreased by 1.9%, while the number of goats has increased by 1.025 or 25.0%.

The majority of sheep were farmed in holdings with on an average of 10–99 sheep. Compared to 2001, the proportion of sheep in holdings with 100 or more sheep has grown most — from 13.9% to 35.2%. The proportion of sheep in holdings with 10–99 sheep has grown from 52.4% to 53.2% of the total number of sheep. The proportion of sheep in holdings with a large or medium-sized herd of sheep has increased on account of holdings with a small number of sheep (size of the herd 1–9 heads) where the number of sheep has fallen almost twice and the proportion of which has decreased from 33.7% to 11.6%.

In 2005 the proportion of holdings with 1–9 sheep was 54.6% (75% in 2001), the proportion of holdings with 10–99 sheep 42.4% (24.4% in 2001) and the proportion of holdings with large herd of sheep was 3% (0.7% in 2001).

Almost two thirds of goats were in holdings with 1–9 goats. Compared to 2001, their share had decreased from 80.2% to 64.1% of the total number of goats and from 96% to 91% of the total number of holdings.

Pigs

In 2005 there were pigs in 4,707 holdings, the average number of pigs per holding was 75. The majority of pigs (87.4%) were in the holdings of legal persons, 12.6% of pigs were in the holdings of natural persons. Compared to 2001, the number of holdings with pigs has decreased by 60.1%, while the number of pigs has increased by 26,322 or 8.0%. The average number of pigs per holding has increased considerably — by 28 or 59.6%. Of the total number of pigs, 35.9% were piglets, 9.6% were breeding sows and 54.5% were other pigs.

The majority of pigs (85.4% in 2005) were in holdings with 1,000 or more pigs. Compared to 2001, the proportion of pigs in such holdings has grown the most — from by 72.6% to 85.4%. This has occurred on account of holdings with a smaller number of pigs. The proportion of pigs in holdings with 1–99 pigs has decreased almost one and a half times — from 13.5% to 5.5%, and the proportion of pigs in holdings with 100–999 pigs has decreased from 13.8% to 9.1%. Compared to 2001, the structure of holdings by size of herd has changed only a little.

Poultry

In 2005 poultry were kept in 12,511 holdings, the average number of birds per holding was 170. The largest proportion of poultry (86.1%) were farmed in holdings of legal persons, 13.9% of poultry were in holdings of natural persons. Compared to 2001, the number of poultry-farming holdings has decreased by 47.4% and the number of poultry has decreased by 82,041 or 3.7%. The average number of poultry per holding has grown by more than one and a half times — by 77 or 82.8%. Of the total number of poultry, 98.6% were hens and cocks, of which 46.7% were broilers and 53.3% were laying hens. Compared to 2001, the number of broilers has increased by 366,284 or 59.5%. The number of laying hens has decreased by 435,708 or 28.0%, however, they still outnumber the other poultry.

The majority of the poultry (89.0% in 2005) was farmed in holdings with 1,000 or more birds. Compared to 2001, the proportion of such holdings has grown by 5.4%. This has taken place on account of smaller holdings (with less than 100 birds), the proportion of which has decreased from 15.3% to 9.5%. The proportion of holdings with 100–999 birds was small both in 2001 (1.6%) and 2005 (1.5%).

Other domestic animals

In 2005 there were horses in 1,374 holdings. The majority (96.0%) of horses were in holdings of natural persons, 4.0% were in holdings of legal persons. Compared to 2001, the number of holdings with horses has decreased by 31.4%, however, the number of horses has grown by 3.8%.

In 2005 there were doe-rabbits in 1,556 holdings. Doe-rabbits are mainly kept in holdings of natural persons (98.0% of the total number). Compared to 2001, the number of holdings keeping doe-rabbits has decreased considerably — by 46.2%. The number of doe-rabbits has fallen only by 6.8%.

In 2005, 2,730 holdings kept bees. Bees are mainly kept in holdings of natural persons (96.9% of swarms of bees). Compared to 2001, there has been a great decrease — the number of bee-keeping holdings has decreased by almost a half (43.0%) and the number of swarms of bees has fallen by a quarter (24.9%). Compared to 2003, the number of bee-keeping holdings as well as the number of swarms of bees has increased.

TRACTORS AND MACHINERY

In 2005 almost half of holdings used tractors owned by them, the other half used tractors belonging to others. The situation was different in the case of harvesting machines — the number of holdings, which had used cereal combine and other harvesters belonging to others, was larger than that of holdings, which had used their own harvesters. A third of holdings used outsource services. Compared to 2003, the proportion of holdings, which have used harvesting machines belonging to others, has decreased and the proportion of holdings, which have used their own harvesters, has increased.

Tractors

In 2001, 20,263 holdings or 36.4% of all holdings used tractors owned by them, the average number of tractors per holding was 1.6. The average number of tractors per 100 hectares of arable land was 5.5. 40,220 holdings or 72.2% of all holdings used tractors belonging to others.

In 2005, 15,730 holdings or 56.7% of all holdings used tractors owned by them, the average number of tractors per holding was 1.85. Of holdings of natural persons, 56.1% had tractors, the total number of tractors in these holdings was 24,192 (82.9% of the total number of tractors) and the average number of tractors per holding was 1.6. Of holdings of legal persons, 74.7% had tractors in their ownership, the total number of such tractors was 4,982 (17.1%) and the average number of tractors owned per holding was 7.6.

The average number of tractors per 100 hectares of arable land was 5, the corresponding numbers for holdings of natural and legal persons were 8.3 and 1.7 tractors, respectively.

12,361 holdings or 44.5% of all holdings used tractors belonging to others. Of holdings of natural persons, 12,128 (45.1%) used tractors belonging to others and of holdings of legal persons, 233 (26.5%) used other than their own tractors.

Compared to 2001, the number of used tractors decreased by 10.7%. The number of tractors with power rating <40 kW decreased by 17.4% and with power rating 40–<100 kW by 19.5%. The number of tractors with power rating 60–<100 kW increased by 37.2% and

with power rating >100 kW increased by 12.6%. Compared to 2001, the number of holdings, which used tractors belonging to others, decreased by 69.3%.

Compared to 2001, the proportion of tractors with power rating <40 kW decreased from 49.9% to 46.2% and with power rating 40-<60 kW from 34% to 30.7%. The proportion of tractors with power rating 60-<100 kW increased from 10.5% to 16.1% and with power rating >=100 kW from 5.6% to 7.1%.

The number of used tractors is in correlation with their power rating — the more powerful the tractors, the smaller their number.

Cultivators, hoeing machines, rotary hoes and motor mowers

In 2003 cultivators, hoeing machines, rotary hoes and motor mowers were mainly used in holdings engaged in horticulture or in small holdings. 2,439 holdings (6.6% of the total number of holdings) used the total of 2,494 respective machines. 695 holdings (1.9% of the total number of holdings) used cultivators, hoeing machines, rotary hoes and motor mowers belonging to others.

In 2005 cultivators, hoeing machines, rotary hoes and motor mowers were also mainly used in holdings engaged in horticulture or in small holdings. 470 holdings (1.7% of the total number of holdings) used the total of 484 respective machines. The majority, 91.3% of machines belonged to holdings of natural persons. 139 holdings (0.5% of the total number of holdings) used cultivators, hoeing machines, rotary hoes and motor mowers belonging to others, these machines were mostly used by holdings of natural persons (97.1%). Compared to 2003, in 2005 the number of holdings, which used their own machines as well as the number of used machines, has decreased by almost 80%.

Combine harvesters

In 2001, 3,712 holdings or 6.7% of all holdings used their own combine harvesters for harvesting cereals, legumes, rape seeds and seeds of grass, the average number of combines per such holding was 1. The average number of combine harvesters per 100 hectares of sown area of cereals was 1.3. 18,234 holdings or 32.7% of all holdings used combine harvesters belonging to others.

In 2005, 3,630 holdings or 13.1% of all holdings used their own combine harvesters for harvesting cereals, legumes, rape seeds and seeds of grass, the average number of combines per such holding was 1.2. Of holdings of natural persons, 12.9% had a total of 3,474 combine harvesters (82.8% of the total number) and the average number of combine harvesters per holding was 1.1. Of holdings of legal persons, 45.1% had a total of 719 combines (17.1%), the average number of combine harvesters per holding of legal person was 1.8.

The average number of combine harvesters per 100 hectares of sown area of cereals was 1.3, the respective numbers for holdings of natural and legal persons was 2 and 0.2 combines, respectively.

7,105 holdings or 25.6% of all holdings used combine harvesters belonging to others. Of holdings of natural persons, 6,957 (25.9%) used combines belonging to others and of holdings of legal persons, 148 (16.8%) used other than their own combine harvesters.

Other fully mechanised harvesters

In 2003, 10,527 holdings or 28.6% of all holdings used their own potato, sugar-beet or fodder-crop harvesters, the average number of harvesters per such holding was 1.4. The average number of harvesters per 100 hectares of sown area of fodder crops and natural grassland was 3.4. 20,702 holdings or 56.2% of all holdings used harvesters belonging to others.

In 2005, 10,708 holdings or 38.6% of all holdings used their own potato, sugar-beet or fodder-crop harvesters, the average number of harvesters per such holding was 1.8. Of holdings of natural persons, 38.8% had a total of 18,369 harvesters (96.3% of the total number of harvesters) and the average number of harvesters per holding was 1.8. Of holdings of legal persons, 32% had a total of 711 harvesters (3.7%), the average number of harvesters per holding was 2.5.

The average number of harvesters per 100 hectares of sown area of fodder crops and natural grassland was 4.3, the respective numbers for holdings of natural and legal persons was 7.1 and 0.4 harvesters, respectively.

12,156 holdings or 43.8% of all holdings used harvesters belonging to others. Of holdings of natural persons, 11,808 (43.9%) used harvesters belonging to others and of holdings of legal persons, 348 (39.6%) used other than their own harvesters.

Outsource services

In 2003, 10,343 holdings or 28.1% of all holdings used outsource services.

In 2005, 7,245 holdings or 26.1% of all holdings used outsource services. Of holdings of natural persons, 7,135 (26.6%) and of holdings of legal persons, 110 (12.5%) used outsource services. Compared to 2003, the number of holdings, which used outsource services have decreased by 30%.

LABOUR FORCE

The rapid decrease in the number of holdings in 2001–2005 has also reduced the number of employed persons and their working time in agriculture. The large proportion of family labour force is characteristic of the Estonian agriculture, however, this has also decreased. The age structure of employed persons has remained more or less unchanged.

Labour force in holdings

In 2005 a total of 90,849 persons were employed in 27,747 holdings in Estonia. Family labour force accounted for the largest proportion of them (75.7%), regular employees made up 15.8% and non-regular employees formed 8.5%. Compared to 2001, the share of the employed persons had decreased by 35.4%: family labour force had decreased by 37.9%, the number of regular and non-regular employees had fallen by 17.0% and 39.1%, respectively.

The working time totalled 36,897 annual working units (hereinafter AWU). Compared to 2001, the working time calculated in AWUs had decreased by 38.2%. The working time of the family labour force, regular and non-regular employees had decreased by 45.6%, 19.1% and 17.3%, respectively.

The average working time per employed person in 2005 was 0.41 AWUs. Compared to 2001, an employed person worked on an average 4.7% less. The average working time at 0.86 AWUs was longer for regular employees. The average working time of family labour force was 0.34 AWUs.

Labour force in holdings of natural persons

Persons employed in holdings of natural persons in 2005 totalled 75,722 or 83.3% of the total labour force. Family labour force (sole holders, spouses of sole holders, other members of sole holder's family) accounted for 90.8% of persons employed in holdings of natural persons; regular and non-regular employees made up 1.7% and 7.4%, respectively. Family

labour force included 26,868 sole holders, 19,273 spouses of sole holders and 22,640 other family members.

Compared to 2001, the number of persons employed in holdings of natural persons had decreased by 37.9%, the number of family labour force and regular employees was, respectively, by 37.9% and 36.0% smaller. The number of non-regular employees had decreased by 39.0%.

The working time in holdings of natural persons totalled 24,983 AWUs (67.7% of the total working time). The working time of the family labour force accounted for 93.9% of the working time of holdings of natural persons. The working time of regular and non-regular employees made up 3.7% and 2.4%, respectively. Compared to 2001, the working time in holdings of natural persons decreased by 44.6%. The working time of the family labour force, regular and non-regular employees shortened 45.6%, 30.1% and 6.4%, respectively.

The average working time of persons employed in holdings of natural persons in 2005 was 0.33 AWUs or 10.8% less than in 2001. The average working time at 0.71 AWUs was the longest for regular employees. Compared to 2001, the average working time of regular and non-regular employees increased. The average working time of all family members decreased.

Labour force in holdings of legal persons

Persons employed in holdings of legal persons in 2005 totalled 15,127 or 16.7% of the total labour force. Of those persons, regular and non-regular employees accounted for 86.3% and 13.7%, respectively. Compared to 2001, the number of persons employed in holdings of legal persons had decreased by 19.0%: the number of regular and non-regular employees was smaller by 14.4% and 39.4%, respectively.

The working time in holdings of legal persons totalled 11,914 AWUs or 32.3% of the total working time. The working time of regular and non-regular employees accounted for 96.1% and 3.9% of the working time of holdings of legal persons. Compared to 2001, the working time in holdings of legal persons decreased by 18.5%. The working time of regular and non-regular employees shortened 18.1% and 27.8%, respectively.

Permanent labour force by age, working time and sex

Permanent labour force consists of the family labour force and regular employees. In 2005 the permanent labour force totalled 83,158 employed persons, i.e. 35% less than in 2001. Men accounted for 51.1% of the permanent labour force and women for 48.9%. 45–54-year-old employed persons made up the largest proportion (20.6%) of the permanent labour force.

The working time of the permanent labour force totalled 35,848 AWUs, of which 52.9% was the working time of men and 47.1% was the working time of women. The working time of 45–54-year-old employed persons made up the largest proportion (23.7%) of the working time of the permanent labour force.

Compared to 2001, the working time of the permanent labour force decreased by about 39%, while the age distribution changed little.

The largest proportion of the permanent labour force had a working time of up to 25% of AWU — 46.4% of those employed as permanent labour force. At the same time, the working time of persons employed with this working time accounted for only 12.6% of the total working time of the permanent labour force. The working time of 15,956 employed persons or 19.2% of the permanent labour force was 100% of AWU (full-time). The working time of the labour force working full-time made up 44.5% of the total working time of the permanent labour force.

Compared to 2001 the proportion of the labour force working full-time fell from 20.6% to 19.2%. The changes were different in the case of persons employed part-time: the proportion of persons employed with the working time of up to 50% increased, while the proportion of persons employed with the working time of 50–<100% decreased.

Family labour force by age, working time and sex

In 2005 the family labour force included 68,781 employed persons, which was 62.1% of the level of 2001. Men accounted for 50.3% and women made up 49.7% of the family labour force. The largest proportion (21.2%) was over 65 years old.

The working time of the family labour force totalled 23,465 AWUs. The working time of men accounted for 51.8% and the working time of women formed 48.2% of the total working time of the family labour force. The working time of over 65-year-old family members made up the largest proportion (25.1%) of the total working time of the family labour force.

Compared to 2001, the working time of the family labour force fell by about 46%, at the same time, the age distribution remained unchanged.

The largest proportion of the family labour force had a working time of up to 25% of AWU — 54.7% of those employed as family labour force. At the same time, the working time of persons employed with this working time accounted for only 18.8% of the total working time of the family labour force. The working time of 6,216 employed persons or 9% of the family labour force was 100% of AWU (full-time). The working time of the labour force working full-time made up 26.5% of the total working time of the family labour force.

Compared to 2001 the proportion of the working time of the labour force working part-time grew on account of the working time of persons employed full-time. The proportion of persons employed full-time decreased from 12% to 9%. There was an increase in the proportion of persons employed with the working time of up to 50% (from 71.5% to 75.7%), while the proportion of persons employed with the working time of 50–<100% decreased (from 16.5% to 15.2%).

Regular employees by age, working time and sex

In 2005 regular employees working in holdings totalled 14,377, which was 83% of the level of 2001. Men accounted for 55% and women made up 45% of regular employees. The largest proportion (28.6%) was aged 45–54 years.

The working time of regular employees totalled 12,383 AWUs. The working time of men accounted for 55.1% and the working time of women formed 44.9% of the total working time of regular employees. The working time of 45–54-year-old regular employees made up the largest proportion (30.1%) of the total working time of regular employees.

Compared to 2001, the working time of regular employees fell by 19.1%. The working time of 55-year-old and older regular employees grew on account of other employees by 4.3%.

67.7% of regular employees worked full-time and their working time accounted for 78.6% of the total working time of regular employees. 19.9% of regular employees worked with the working time of 50–<100% and their working time accounted for 18.1% of the total working time of regular employees.

Compared to 2001, the proportion of the working time of regular employees working part-time grew on account of the working time of persons employed full-time. The proportion of persons employed full-time decreased from 75% to 67.7% and the proportion of persons employed part-time increased respectively from 25% to 32.3%.

Other gainful activity of sole holder's families

Other gainful activities of family labour force comprise non-agricultural gainful activities carried out on the holding itself (accommodation, etc.) or on another holding as well as activity in a non-agricultural enterprise (including farm work carried out on another agricultural holding) for remuneration (salary, wages, profits or other payment, including payment in kind). Other gainful activity may also be any other major occupation as well as any other subsidiary occupation.

Major occupation is normally an activity, which occupies more time than that relating to the farm work done for the agricultural holding under survey. If the respondent is not actually

working on the holding, any gainful activity as described above would be considered a major occupation.

Subsidiary occupation is normally an activity, which occupies less time than that relating to the farm work done for the agricultural holding under survey. Any other activity of the respondent, who declares the agricultural activity of the holding under survey to be his main activity, is a subsidiary activity.

In 2005, 29,017 family members were engaged in an other gainful activity, which is 18.6% less than in 2003. It was the major occupation for the largest proportion (93%) and subsidiary occupation for only 7%. Compared to 2003, the proportion of family members with the major occupation increased and the proportion of family members with the subsidiary occupation decreased respectively. Of family members engaged in another gainful activity, 35% were sole holders (acting also as managers), 31% were spouses of sole holders and 34% were other family members of sole holders.

The survey inquired about other gainful activity (major or subsidiary occupation) only from those holders of holdings who were at the same time also managers. Of them, 59% were not engaged in any other gainful activity, 37% were engaged in another major occupation and 4% were engaged in another subsidiary occupation. Compared to 2003, the proportion of holders acting also as managers without any other gainful activity increased. At the same time the proportion of holders acting also as managers engaged in another subsidiary occupation decreased.

Of spouses of sole holders, 54% were not engaged in any other gainful activity, 43% were engaged in another major occupation and 3% were engaged in another subsidiary occupation. Compared to 2003, the proportion of spouses of sole holders without any other gainful activity increased and the proportion of spouses of sole holders engaged in another subsidiary occupation decreased.

Of other family members of sole holders, 57% were not engaged in any other gainful activity, 41% were engaged in another major occupation and 2% were engaged in another subsidiary occupation. Compared to 2003, the proportion of family members without any other gainful activity decreased. The proportion of family members engaged in another subsidiary occupation decreased, the proportion of family members engaged in another major occupation increased.

METHODOLOGY

The Farm Structure Survey (hereinafter FSS) provides information of the structure of agriculture and its changes. Different from other agricultural statistics surveys, FSS provides data for the whole agricultural holding, besides the structure of holdings it provides also information about type of ownership of agricultural land, crop production and livestock farming, main indicators of organic farming, agricultural training of managers of holdings, types of farming in holdings and other gainful activities of holdings, tractors and machinery and labour force. Since 1966 the series of farm structure surveys are carried out on a Community basis at least every ten years in a form of a census and between the censuses usually in a form of a sample survey.

Statistics Estonia conducted the first Agricultural Census in July 2001. To determine the agricultural production potential for Estonia, the Agricultural Census covered both operating and non-operating agricultural holdings as well as agricultural small units. Besides the needs of the Estonian users, the requirements established to the European Union FSS were taken into account. The 2003 and 2005 FSSs were conducted as sample surveys based on the list of official statistical surveys confirmed by the Government of the Republic.

EU legislation

Both surveys were conducted according to the methodology developed by the Statistical Office of the European Communities (Eurostat) (EC 571/88). The list of survey characteristics for 2003 FSS was adopted with EC 143/2002 and definitions of the characteristics with EC 1444/2002. The list of survey characteristics for 2005 FSS and definitions of the new characteristics were adopted with EC 2139/2004. The use of information from sources other than statistical surveys for 2005 FSS was adopted with 2005/124/EC. The methodology of calculating typology and economic sizes is adopted with 85/377/EC and its amendments.

Statistical unit

Statistical unit is the **agricultural holding** (hereinafter holding).

Different from the Agricultural Census, non-operating holdings and agricultural small units were not included in 2003 and 2005 FSSs. In order to ensure the comparability of their data with the results of the 2001 Agricultural Census, the latter have been recalculated on the basis of the definition of a holding used in the 2003 and 2005 FSSs.

Target population and sample

The target population includes all holdings that satisfy the definition of statistical unit of the survey. The sampling frame of agricultural holdings was the statistical Register of Agricultural Holdings composed on the basis of the data, which had been collected in the 2001 Agricultural Census. The sample size was 20,108 holdings. All holdings of legal persons, holdings with organic farming and holdings with economic size of 2 ESUs or more were included. As well as all holdings with type of farming where the number of holdings is quite small (holdings specialised in horticulture, permanent crops, breeding granivores). As the survey of sown areas was conducted together with FSS, the sample of FSS included the sample of the survey of sown areas (unified independent sample). A simple random sample was selected of other holdings in the frame. The holdings in each county were divided by economic size (0–<2 ESUs) and five types of farming (specialist field crops, specialist grazing livestock, mixed cropping, mixed livestock and mixed crops-livestock) into five strata. So 75 strata and one hundred-percent stratum were composed. The stratified simple random sampling was used. Different inclusion probabilities were used in the strata.

Indicator	Number of holdings in the frame	Number of holdings in the sample	Percentage
Holdings in 100% stratum	11 307	11 307	100.0
Holdings in the sample	35 465	8 801	24.8
Total	46 772	20 108	43.0

Questionnaire and use of administrative data

There were two questionnaires in 2005 FSS: one for natural and one for legal persons, including 216 and 145 questions accordingly. The following subjects were covered:

- general data (location of the holding, size of land tenure, agricultural training of manager, other gainful activities of the holding and for holdings of natural persons also type of manager);
- crop production;
- livestock;
- tractors and machinery;
- labour force, for holdings of natural persons also other gainful activities of sole holder's family members.

The survey date was 1 June 2005. Data on the use of machinery and labour force refer to 12 months prior to the survey date (1.06.2004–31.05.2005).

The questionnaire did not include data on organic farming and benefit from public aid, which according to the Decision of European Commission 2005/124/EC were collected directly from the relevant registers.

Data processing

Data were collected:

- from legal persons by mail and
- from natural persons and legal persons who did not respond by mail, by face-to-face interview, in the course of which the interviewer of Statistics Estonia completed the questionnaire.

88 interviewers participated in the fieldwork. All of them had previously attended a special training seminar and had received also written instructions. All respondents were informed by mail of the contact data of the interviewer and of the content of the questionnaire. The fieldwork was carried out in the period from 8 June to 10 August 2005.

The total number of holdings of legal and natural persons who did not respond was 1,474 (7.3% of the sample), of which in the case of 333 (1.6%) the respondent refused to give an interview and in the case of 1,141 (5.7%) the interviewer failed to contact the respondent.

Data checks

Data recorded in the questionnaires were entered into the database in Statistics Estonia and checked by special software. The checks included arithmetical and logical controls. If necessary, the respondent was contacted again by phone during the data processing. In the case of holdings, which had not responded and belonged to hundred-percent stratum, the data collected with previous official statistical surveys and/or administrative data were used. In case of other holdings, which had not responded, the re-weighting was done.

In order to estimate the quality of indicators found, the relative error (coefficient of variation) for each indicator was calculated. The relative errors of main indicators are presented in the following table.

Indicator	Relative error, %
Agricultural area	0.4
Cereals	0.5
Potatoes	1.0
Fresh vegetables	1.9
Fruit and berry plantations	2.3
Natural grassland	0.8
Cattle	0.5
Pigs	0.4
Sheep	2.2
Broilers	0.1
Laying hens	3.2

The relative error of main indicators of crop and animal production for the whole Estonia is less than 3.2%. Data, the relative error of which exceeds 30%, are not published.

Data were aggregated by:

- county,
- type of holder of holding (legal person, natural person),
- type of manager (only general data),
- agricultural training of the manager (only general data),
- farming system (only general data),
- size class of indicators.

On the basis of collected data and standard gross margin coefficients, the economic size and type of farming was calculated. General data were aggregated by economic size of the holding, type of farming, size class of area and type of ownership of agricultural land.

Indicators of crop production were aggregated by size class of agricultural land and size class of sown area. Indicators of animal production were aggregated by size class of livestock of the corresponding animal and poultry species. Indicators of labour force were

aggregated by sex, age and working time grouped by family labour force, regular employees and non-regular employees.

Publication of the results of the survey

The results of the survey will be published in a publication in five chapters (general data, crop production, livestock farming, tractors and machinery, and labour force) and in more detail in the statistical database of Statistics Estonia.

Comparability of data

The publication presents the comparison with the results of the 2001 Agricultural Census. For this purpose, the results of the 2001 Agricultural Census have been recalculated on the basis of the definition of holding used in the 2003 and 2005 FSSs. Compared to the last publication on the same subject, the data of 2001 have been adjusted. Standard gross margin 2003 is according to the methodology of Eurostat recalculated by using standard gross margin coefficients 2000.

In case the relevant data were not collected in the 2001 Agricultural Census or their definitions differ significantly from those used in the 2003 and 2005 FSSs, the comparison is not presented. For example, the Agricultural Census collected no data on the land with organic farming and other gainful activities of the sole holder's family members, also, data on the use of jointly owned tractors and machinery were registered using decimal numbers (tractor was indicated as part of ownership). In the 2003 and 2005 FSS, these tractors and machinery were registered as belonging to others. Due to differences in the definition, the data for tractors and machinery are not completely comparable with those collected in the 2001 Agricultural Census. Data on other gainful activity of the holding is also not compared due to differences in definitions.

In order to compare the growing areas of vegetables, and fruit and berry plantations, in the 2001 Agricultural Census results, the area under strawberries has been transferred to the area under vegetables.

Treatment of confidential data

Only aggregated data are published, which precludes the possibility of identification of holding. Confidential data have been covered according to the methodology of Eurostat taking into consideration the conditions of the regulation. In order to prevent computation of confidential data cells, some non-confidential cells have also been covered.

Rounding differences of results

Each number, incl. in the cell "total" has been rounded separately in output tables. In that case the published value of each cell does not differ from the real value not more than by a half of the unit, but the sum of cells may differ from the value of the "total" cell. The absolute value of the difference is dependent on how many sub-divisions there are in the "total" cell.

DEFINITIONS AND EXPLANATIONS BY CHAPTERS

General data

Agricultural holding

Agricultural holding (hereinafter holding) is a single unit both technically and economically, which has single management and which produces agricultural products, where:

- there is at least one hectare of utilised agricultural land or
- there is less than one hectare of utilised agricultural land but agricultural products are produced mainly for sale or economic size of the holding is at least one European Size Unit (ESU).

The single holding can be managed also by two or more persons (family members, etc.) acting jointly. The main features of single holding are sharing the profit and loss, and common use of labour force and machinery.

Agricultural products

Cereals, legumes, potatoes, fodder roots, linseed, flax fibre, plants used for seasoning and herbs, vegetables, vegetable plants, flowers, ornamental plants, fruits, berries, young plants of trees and bushes, (excl. young plants of forest trees grown on wooded land), livestock and poultry, milk, eggs, wool, honey and wax.

Location of the holding	<i>Location of the headquarter of the holding. The headquarter of the holding is the permanent place of residence of the holder within holding or the place of main buildings if the holder says so. All land and animals of the holding are showed in the location of the holding, which may differ from the location of land or animals.</i>
Holder of the holding	<i>Person who is legally and economically responsible for the holding. Holders are divided into natural or legal persons.</i>
Manager of the holding	<i>Person responsible for the normal daily financial and production routines of running the holding concerned. Manager of the holding is generally, but not always, the same person as the holder who is a natural person.</i> Agricultural training of the manager can be: <ul style="list-style-type: none"> • <i>only practical experience — the manager of the holding does not have agricultural education but only experience in working in agricultural holding;</i> • <i>basic agricultural training — the manager of the holding has agricultural vocational education;</i> • <i>full agricultural training — the manager of the holding has secondary professional education (technical school, college), vocational higher and/or higher education in agriculture.</i>
Land tenure	<i>The land in the possession of holding, i.e. the land in the ownership (except the land leased out), leased or other land tenure. Land tenure is divided into:</i> <ul style="list-style-type: none"> • <i>utilised agricultural area (hereinafter agricultural area),</i> • <i>wooded area,</i> • <i>unutilised agricultural area,</i> • <i>other land.</i>
Agricultural area	<i>Area utilised in the reference year for agricultural production, i.e. land under crops, which are grown and harvested.</i> <i>Agricultural area is divided by type of ownership into:</i> <ul style="list-style-type: none"> • land in ownership — <i>land registered in land register,</i> • leased land — <i>land leased from other owners (holders) of land according to the agreement or lease contract,</i> • other tenure — <i>land used but not registered yet in land register.</i>
Wooded area	<i>Area covered with trees or forest shrubs and bare forestland.</i>
Unutilised agricultural area	<i>Area, which is temporarily no longer farmed, for economic, social or other reasons (arable land is uncultivated (not being cultivated for years), the natural grassland is not mowed and pastured). In case of need this land can be utilised with the usual methods used in holdings.</i>
Other land	<i>Land under buildings, pleasure gardens, roads, quarries and inland waters, infertile land (marshland, heaths).</i>
Holdings with organic farm production	<i>Holdings with sustainable production of agricultural produce and the sustainable handling of agricultural produce and products, which maintains basic equilibrium and which is carried out in compliance with the Organic Farming Act and with other relevant legislation. Only holdings with the approval of Plant Protection Inspectorate are considered to be organic farming holdings (either fully compliant with the principles of organic production or still in a conversion period).</i>
Other gainful activities in the holding	<i>Activities that do not comprise any farm work but which are directly related to the holding (activities where either the resources of the holding (area, buildings, machinery, etc.) or the products of the holding are used).</i>
Economic size and type of farming of the holdings	<i>In comparison of holdings the typology of holdings — unique classification of holdings by economic size and type of farming is used in the European Union.</i> Standard gross margin <i>of the agricultural holding is characterised by its economic size. Standard gross margin is the difference of the holding's output and the value of specific costs. In crop production, the cost of seeds, fertilisers, plant protection products, drying and other variable costs are deducted from the value of total output. In livestock production, the</i>

cost of feed and other variable costs are deducted from the value of total output. Also, subsidies provided for the relevant type of product are included in value of output.

Standard gross margin (SGM) is calculated on the basis of crop area, number of livestock and so-called SGM coefficients. SGM coefficients are calculated by different lines of production per unit — per hectare in crop production and per animal unit in livestock production. SGM coefficients are calculated at regular intervals and correspond to three-year average. According to the methodology of Eurostat for 2003 FS, the 2000 SGM coefficients (as an average of the years 1999–2001) have been used and for 2005 FSS, the 2002 SGM coefficients (as an average of the years 2001–2003) have been used. These have been calculated by Rural Economy Research Centre on the basis of the data from Farm Accountancy Data Network, statistical data and expert opinions.

Total standard gross margin of the holding is found by multiplying the number of animals and hectares by corresponding SGM coefficients per unit and summing standard gross margin obtained for all types of farming. Total standard gross margin of the holding does not include the fodder crops for holding's own herbivores. To enable the comparison of the data with the other countries the economic size is expressed in European Size Units. 1 ESU is equal to 1,200 EURO (18,768 kroons).

Type of farming

of the holding is determined on the basis of contributions of different types of products to the total standard gross margin of the holding. Types of farming are divided into: general types (9 types), principal types (17 types), particular types (50 types) and sub-division of particular types (70 types). The aggregated levels of general types are also used: crop production, animal production, mixed production. In current publication the general types of farming and aggregated level of general types are used.

Crop production

Agricultural area

is divided by use into:

- arable land,
- kitchen garden,
- natural grassland,
- fruit and berry plantations,
- nurseries.

Arable land

Land worked regularly, generally under a system of crop rotation.

Arable land consists of:

- area under cereals (wheat, rye, barley, oats, mixtures of cereals without legumes, other cereals) for the production of grain;
- area under legumes (peas, field beans and lupines, other legumes, including mixture of cereals and legumes) for the production of grain;
- area under potatoes;
- area under fodder roots (excluding seeds for sale);
- area under industrial crops (rape and turnip rape, linseed, flax and aromatic and medicinal plants and herbs);
- area under fresh vegetables and strawberries, outdoor or under low (non-accessible) cover;
- area under flowers and ornamental plants, outdoor or under low (non-accessible) cover;
- area under fresh vegetables under glass or high (accessible) cover (crops which for the whole of the period of growth or for the predominant part of it are covered by greenhouses or fixed or mobile high cover (glass or rigid or flexible plastic));
- area under flowers and ornamental plants under glass or high (accessible) cover (crops which for the whole of the period of growth or for the predominant part of it are covered by greenhouses or fixed or mobile high cover (glass or rigid or flexible plastic));
- area under fodder plants (all green arable crops intended for animal feed, grown in rotation with other arable crops and occupying the same land for less than five years) — temporary grass, maize and other forage plants (including cereals and legumes harvested green);

- area under seeds and seedlings for sale (excluding cereals, legumes, potatoes and oil seeds);
- fallow land (land left to recover, normally for the whole of a crop year) — bare land and green fallow.

Kitchen garden

Land separated off from the rest of the holding, devoted to the cultivation of products, which are mainly for consumption by persons living on the holding and not for sale (only occasional surplus of products are sold off). Pleasure gardens (parks and lawns) are not included.

Natural grassland

Land not included in the crop rotation system, used for the permanent production (five years or longer) of green forage crops, whether sown or self-seeded and whether used for grazing or for harvesting as hay or silage.

Fruit and berry plantation

Area containing fruits and berries (except strawberries and fruits and berries grown in kitchen garden).

Nursery

Area of young ligneous (woody) plants, fruit trees, berry bushes or ornamental young plants grown in the open air for subsequent transplantation (except non-commercial nurseries of forest trees in woods).

Livestock

The data on livestock refer to the number of animals on 1 June 2005.

Tractors and machinery

Tractors and machinery

Tractors and machinery used by the holding in agriculture during 12 months preceding the survey day. Tractors and machinery are belonging to the holding or to others. Tractors and machinery jointly owned by two or more agricultural holdings are considered as belonging to others.

Tractors

Tractors with at least two axles. Tractors are divided by power rating: <40 kW, 40–<60 kW, 60–<100 and ≥100 kW.

Cultivators, hoeing machines, rotary hoes and motor mowers

Motor vehicles with one axle or similar vehicles without axle (mainly used in horticulture and small agricultural holdings).

Combine harvesters

Machinery self-propelled or tractor-drawn for the harvesting of cereals, legumes, oil seeds and seeds of grass.

Other fully mechanised harvesters

Machinery other than combine harvesters, self-propelled or tractor-drawn, for the continuous harvesting of sugar beets, potatoes and forage crops. When several machines having different functions are used in a continuous sequence, in such a case the various machines are counted as single machine.

Labour force

Work in the holding or farm work

Any work connected with producing and preserving of agricultural products.

Farm work is: organisation and management (purchase, sale, accounting, etc.), field work, livestock farming, preparation for storing, processing and marketing of agricultural products (packing, etc.), transport carried out with the labour force of the holding, non-separable non-agricultural secondary activities.

Excluded from farm work on the holding are tasks not relating to farm work done for the holding (work for private household, etc.), separable non-agricultural secondary activities and labour working on the holding but employed by a third party or under mutual-aid arrangements.

Farm labour force	<i>Includes all persons at least 17 years old who carried out farm work on the holding under survey during 12 months up to the survey day (family labour force, regular employees and non-regular employees).</i>
Family labour force	<i>Includes sole holder, spouse of sole holder and other members of sole holders' family.</i>
Regular employee	<i>Person working for pay in the holding, who is not sole holder or member of his/her family and who has worked every week during the last 12 months regardless of the length of the working week.</i>
Permanent labour force	<i>Includes family labour force and regular employees.</i>
Non-regular employee	<i>Person working for pay in the holding for a short time (has not worked every week during the last 12 months).</i>
Working time	<i>The working time actually devoted to farm work for the holding.</i>
Full-time work	<i>Working in the holding during the 12 months for 1,800 hours (225 working days, 8 hours each day). Annual work unit (AWU) is 1,800 working hours.</i>
Other gainful activities of family labour force	<i>Non-agricultural gainful activities carried out on the holding itself (accommodation, etc.) or on another holding as well as activity in a non-agricultural enterprise (including farm work carried out on another agricultural holding) for remuneration (salary, wages, profits or other payment, including payment in kind). Non-separable non-agricultural secondary gainful activities on the holding are excluded.</i>
Major occupation	<i>Normally an activity, which occupies more time than that relating to the farm work done for the agricultural holding under survey. If the respondent is not actually working on the holding, any gainful activity as described above would be considered a major occupation.</i>
Subsidiary occupation	<i>Normally an activity, which occupies less time than that relating to the farm work done for the agricultural holding under survey. Any other activity of the respondent who declares the agricultural activity of the holding under survey to be his main activity.</i>

LISA 1

APPENDIX 1

Põllumajanduslike majapidamiste põhinäitajad, 2001, 2003, 2005

Main indicators of agricultural holdings, 2001, 2003, 2005

Põhinäitaja	2001		2003		2005		Main indicator
	majapida- miste arv, number of holdings	väärtus, value	majapida- miste arv, number of holdings	väärtus, value	majapida- miste arv, number of holdings	väärtus, value	
Majapidamiste arv kokku	55 748		36 859		27 747		Total number of holdings
füüsilised isikud	54 895		36 076		26 868		natural persons
juriidilised isikud	853		783		879		legal persons
Standardkogutulu, ESÜ		138 856		134 713		135 381	Standard Gross Margin, ESU
Majapidamised tootmistüübi järgi							Holdings by type of farming
Põllukultuuride kasvatamine	7 233		4 811		4 768		Field crops farming
Köögivilja, aiasaaduste kasvatamine	228		391		467		Horticulture
Puuvilja- ja marjakasvatamine	344		308		152		Permanent crops
Karjakasvatamine (rohusööjad)	10 374		8 275		6 412		Breeding grazing livestock
Sea- ja kodulinnukasvatamine (teratoidulised)	154		134		146		Breeding granivores
Segataimekasvatamine	9 487		5 637		4 132		Mixed crop production
Segaloomakasvatamine	12 813		8 805		6 507		Mixed livestock production
Segapõllumajandus	14 995		8 481		5 128		Mixed crops-livestock production
Liigitamata	120		16		34		Holdings not classified elsewhere
Mahepõllumajandusega majapidamised	345		743		998		Holdings with organic production
maheloomakasvatusega majapidamised	...		253		620		holdings applying organic animal production
Mittepõllumajanduslikust tegevusest tulu saanud majapidamised	...		2 746		1 881		Holdings with other gainful activity
teenustööst tulu saanud majapidamised	...		1 698		678		holdings engaged in contractual work
Maavaldus		1 344 546		1 175 326		1 134 540	Land tenure
põllumajandusmaa, ha		871 213		795 640		828 926	agricultural area, ha
metsamaa, ha		324 249		257 855		208 585	wooded land, ha
kasutamata põllumajandusmaa, ha		73 961		60 025		45 647	unutilized agricultural area, ha
muu maa, ha		75 123		61 806		51 382	other land, ha
Põllumajandusmaa omandivormi järgi							Agricultural area by type of ownership
Põllumajandusmaast omand, ha		383 917		343 297		380 223	Owner-farmed agricultural area, ha
Põllumajandusmaast renditud, ha		393 343		363 001		394 036	Tenant-farmed agricultural area, ha
Põllumajandusmaast muu valdus, ha		93 954		89 343		54 666	Other agricultural area, ha
Mahepõllumajandus	345	26 752	743	52 177	998	61 574	Organic farming
Mahemärgi kasutuslooga põllumajandusmaa, ha	...	...	279	15 932	671	35 723	Agricultural area with organic farming, ha
Põllumajandusmaa, mille kohta kehtib ülemineku-aeg mahepõllumajanduslikule taimekasvatustootmisele, ha	...	...	630	23 951	704	22 743	Agricultural area in a conversion period, ha
Põllumajandusmaa	55 702	871 213	36 792	795 640	27 688	828 926	Agricultural area
Põllumaa, ha	45 336	591 910	29 256	535 554	21 901	584 412	Arable land, ha
Looduslik rohumaa, ha	44 931	264 068	29 531	250 396	21 547	237 077	Permanent grassland, ha
Viljapuu- ja marjaaed, ha	3 470	2 303	4 425	2 753	2 964	2 725	Fruit and berry plantations, ha
Puukoolid, ha	288	339	127	156	182	228	Nurseries, ha
Koduaed oma tarbeks, ha	45 537	12 592	30 495	6 780	22 302	4 484	Kitchen garden, ha
Põllumaa							Arable land
Teravili, ha	20 542	273 334	14 122	258 207	10 417	283 857	Cereals, ha
nisu, ha	7 317	57 074	5 526	67 154	4 611	85 472	wheat, ha

Järg — Cont.

Põhinäitaja	2001		2003		2005		Main indicator
	majapida- miste arv, number of holdings	väärtus, value	majapida- miste arv, number of holdings	väärtus, value	majapida- miste arv, number of holdings	väärtus, value	
rukis, ha	2 709	20 369	1 565	15 233	779	9 222	rye, ha
oder, ha	13 555	136 231	9 628	127 377	7 000	144 005	barley, ha
kaer, ha	6 860	49 408	5 328	41 205	3 669	38 315	oats, ha
muu teravili, ha	2 134	10 253	1 198	7 239	1 234	6 842	other cereals, ha
Kaunvili, ha	931	3 643	862	4 233	622	4 439	Legumes, ha
hernes, pölduba ja lupiin, ha	839	3 340	797	4 018	563	4 331	peas, field beans and lupines, ha
muu kaunvili, ha	105	303	78	216	71	109	other legumes, ha
Kartul, ha	38 401	16 281	24 961	12 554	16 430	9 675	Potatoes, ha
Söödajuurvili, ha	3 678	1 397	1 077	229	806	160	Fodder roots, ha
Tehnilised kultuurid, ha	1 005	28 305	973	46 733	1 039	47 112	Industrial crops, ha
raps ja rüps, ha	743	27 559	873	46 326	955	46 647	rape and turnip rape
muud tehnilised kultuurid, ha	287	746	112	407	94	464	other industrial crops, ha
Köögivilja ja maasikad avamaal ja madala katte all, ha	6 700	2 255	3 370	2 541	2 173	1 876	Fresh vegetables outdoor or under low protective cover, ha
Katmikköögivilja, ha	813	95	330	54	658	48	Fresh vegetables under glass or other protective cover, ha
Lilled ja ehistaimed avamaal ja madala katte all ning katmikalal, ha	314	71	109	45	96	24	Flowers and ornamental plants outdoor, under low protective cover and under glass or other protective cover, ha
Söödakultuurid, ha	15 273	231 527	8 956	182 817	8 503	206 426	Forage plants, ha
mitmeaastased heintaimed, ha	14 654	221 969	8 721	174 719	8 365	201 686	temporary grass, ha
muud söödakultuurid, ha	1 242	9 557	464	8 098	330	4 740	other fodder plants, ha
Seemnekasvatus müügiks, ha	246	1 816	68	1 541	157	3 050	Arable land seeds and seedlings for sale, ha
Kesa ja haljasväetistaimed, ha	6 196	33 187	3 495	26 599	3 873	27 744	Fallow land, ha
Loomakasvatus	32 362		22 776		18 417		Livestock
Veised	19 960	280 237	14 547	274 211	10 779	261 226	Cattle
Vasikad (kuni 1-aastased)	12 317	70 271	8 558	59 921	6 554	57 952	Calves under 1 year old
kuni 2-aastased veised	9 009	62 503	10 288	75 043	5 768	67 142	Heifers aged between 1 and 2 years
pullmullikad	4 261	16 235	4 500	24 717	3 214	19 259	male
lehmullikad	6 767	46 268	5 788	50 326	4 267	47 884	female
2-aastased ja vanemad veised	17 792	147 463	14 354	139 246	11 357	136 131	Bovine animals 2 years and older
piimalehmad	17 527	127 969	12 397	119 805	9 210	115 230	dairy cows
muud lehmad	337	1 356	623	3 323	664	5 176	other cows
pullid	568	1 549	494	1 893	526	1 731	bulls
lehmullikad	1 268	16 589	840	14 225	957	13 994	heifers
Lambad	4 858	43 775	3 242	46 892	3 185	65 592	Sheep
uted	4 663	26 292	2 836	25 115	2 796	37 403	female sheep
Kitsed	1 186	4 107	999	4 396	1 164	5 132	Goats
emakitsed	1 116	2 367	899	2 611	1 012	2 936	female goats
Hobused	2 002	5 128	1 482	5 093	1 374	5 323	Horses
Sead	11 791	328 920	7 674	356 899	4 707	355 242	Pigs
pörsad	2 873	99 760	3 297	124 709	1 887	127 379	piglets
suguemised	1 223	36 693	874	33 273	634	34 208	breeding sows
muud sead	9 862	192 467	5 301	198 917	3 284	193 655	other pigs
Emaküülikud	2 894	9 224	1 674	7 092	1 556	8 601	Doe-rabbits
Mesilaspered	4 787	33 358	2 494	20 334	2 730	25 036	Swarms of bees
Linnud	23 790	2 214 000	15 450	2 275 900	12 511	2 132 000	Poultry
broilerid	619	616 100	381	1 025 500	350	982 400	broilers
muud kanad ja kuked	23 355	1 555 800	15 069	1 230 300	12 249	1 120 100	laying hens
muud linnud kokku	2 917	42 200	1 727	20 200	1 660	29 500	other poultry total
Traktorid ja masinad							Tractors and machinery
Kasutatud omanduses olevaid traktoreid	20 263	32 684	17 967	31 156	15 730	29 174	Use of tractors belonging to the holding
võimsusega <40 kW	14 297	16 305		14 685		13 469	with power rating <40 kW
võimsusega 40-<60 kW	8 394	11 125		10 464		8 950	with power rating 40-<60 kW

Järg — Cont.

Põhinäitaja	2001		2003		2005		Main indicator
	majapida- miste arv, number of holdings	väärtus, value	majapida- miste arv, number of holdings	väärtus, value	majapida- miste arv, number of holdings	väärtus, value	
võimsusega 60-<100 kW	2 454	3 419		4 311		4 691	with power rating 60- <100 kW
võimsusega >=100 kW	1 013	1 834		1 697		2 065	with power rating >=100 kW
Kasutatud teistele kuuluvaid traktoreid	40 220		17 343		12 361		Use of tractors belonging to others
Kasutatud omanduses olevaid mootorkultivaatoreid ja –reavahekultivaatoreid, mootorfreese ja niidukeid	...	...	2 439	2 494	470	484	Use of cultivators, hoeing machines, rotary hoes and motor mowers belonging to the holding
Kasutatud teistele kuuluvaid mootorkultivaatoreid ja –reavahekultivaatoreid, mootorfreese ja niidukeid	...	...	695		139		Use of cultivators, hoeing machines, rotary hoes and motor mowers belonging to others
Kasutatud omanduses olevaid tera- ja kaunvilja, õli- ja heinaseemnete koristusmasinaid	3 712	3 855	3 834	4 389	3 630	4 193	Use of combine harvesters belonging to the holding
Kasutatud teistele kuuluvaid tera- ja kaunvilja, õli- ja heinaseemnete koristusmasinaid	18 234		8 814		7 105		Use of combine harvesters belonging to others
Kasutatud omanduses olevaid muid koristusmasinaid	...	...	10 527	14 625	10 708	19 080	Use of other fully mechanised harvesters belonging to the holding
Kasutatud teistele kuuluvaid muid koristusmasinaid	...	...	20 702		12 156		Use of other fully mechanised harvesters belonging to others
Töõjõud							Labour force
Hõivatuid kokku		140 643		107 953		90 849	Number of employed persons
Tööaeg kokku, ATÜ		59 722		37 522		36 897	Total working time, AWU
Peretöõjõud, hõivatuid		110 692		81 070		68 781	Family labour force, persons
Peretöõjõud, tööaeg, ATÜ		43 136		23 710		23 465	Family labour force, working time, AWU
Alalised töötajad, hõivatuid		17 316		14 935		14 377	Regular employees, persons
Alalised töötajad, tööaeg, ATÜ		15 316		12 997		12 383	Regular employees, working time, AWU
Ajutised töötajad, hõivatuid		12 635		11 948		7 691	Non-regular employees, persons
Ajutised töötajad, tööaeg, ATÜ		1 270		815		1 050	Non-regular employees, working time, AWU
Peretöõjõud							Family labour force
Ainuvaldajad		54 895		36 076		26 868	Sole holders
Ainuvaldajate tööaeg, ATÜ		22 715		13 028		11 620	Working time of sole holders, AWU
Ainuvaldajate abikaasad		28 083		23 991		19 273	Spouses of sole holders
Ainuvaldajate abikaasade tööaeg, ATÜ		12 178		6 271		6 542	Working time of spouses of sole holders, AWU
Ainuvaldajate muud pereliikmed		27 714		21 004		22 640	Other members of sole holders' families
Ainuvaldajate muude pereliikmete tööaeg, ATÜ		8 244		4 411		5 302	Working time of other members of sole holders' families, AWU
Püsitöõjõud kokku, hõivatuid		128 008		96 005		83 158	Permanent labour force, persons
mehed		65 943		48 566		42 522	males
naised		62 065		47 438		40 636	females
Püsitöõjõud vanuse järgi, hõivatuid							Permanent labour force by age, persons
alla 25		10 927		8 637		8 294	less than 25
25-34		15 920		10 957		10 126	25-34
35-44		25 176		18 489		16 109	35-44
45-54		26 891		21 278		17 137	45-54
55-64		24 497		18 159		16 092	55-64
üle 64		24 597		18 485		15 401	more than 64

Järg — Cont.

Põhinäitaja	2001		2003		2005		Main indicator
	majapida- miste arv, number of holdings	väärtus, value	majapida- miste arv, number of holdings	väärtus, value	majapida- miste arv, number of holdings	väärtus, value	
Püsitööjõud tööaja järgi, hõivatuid							Permanent labour force by working time, persons
0-<25% ATÜ-st		54 798		49 529		38 659	0-<25% of AWU
25-<50% ATÜ-st		26 212		20 921		15 207	25-<50% of AWU
50-<75% ATÜ-st		..		5 281		8 054	50-<75% of AWU
75-<100% ATÜ-st**		20 674		3 712		5 283	75-<100% of AWU
100% ATÜ-st		26 324		16 562		15 956	100% of AWU
							** 2001. aastal koguti andmeid vahemikuna 50-<100% ** in 2001 the data were collected on size class 50-<100%
Majapidamiste juhid							Managers of holdings
Juhtide põllumajanduslik ettevalmistus							Agricultural training of managers
Ainult praktiliste kogemustega		42 706		26 856		18 613	With only practical experience
Põllumajandusliku põhiettevalmistusega		7 203		4 287		1 884	With basic agricultural training
Täieliku põllumajandusliku ettevalmistusega		5 839		5 716		7 249	With full agricultural training
Juhi liik							Type of manager
Ainuvaldajast juhiga majapidamised	53 122		34 301		25 202		Holdings with sole holder being also the manager
Ainuvaldaja abikaasast juhiga majapidamised	428		554		609		Holdings where the manager is spouse of sole holder
Ainuvaldaja muust pereliikmest juhiga majapidamised	1 033		1 021		986		Holdings where the manager is other member of sole holder's family
Ainuvaldaja mittepereliikmest juhiga majapidamised	312		200		71		Holdings where the manager is not the member of sole holder's family
Juhid vanuse järgi							Managers by age
alla 25		...		399		241	less than 25
25-34		...		2 799		1 712	25-34
35-44		...		6 763		4 839	35-44
45-54		...		8 589		6 166	45-54
55-64		...		8 231		6 906	55-64
üle 64		...		10 079		7 883	more than 64
Juhid tööaja järgi							Managers by working time
0-<25% ATÜ-st		...		16 194		10 475	0-<25% of AWU
25-<50% ATÜ-st		...		11 706		6 660	25-<50% of AWU
50-<75% ATÜ-st		...		3 125		3 797	50-<75% of AWU
75-<100% ATÜ-st		...		1 616		2 286	75-<100% of AWU
100% ATÜ-st		...		4 219		4 529	100% of AWU
Mujalt tellitud teenustöö, päevi	...	...	10 343	67 934	7 245	57 114	Outsource service, days
Ainuvaldaja pereliikmete muu tulutoov tegevus							Other gainful activities of the sole holder's family members
Muu põhitegevusega ainuvaldajad, kes on ka juhid	...	...		13 445		9 453	Sole holders (being also the manager) with other major occupation
Muu kõrvaltegevusega ainuvaldajad, kes on ka juhid	...	...		2 367		984	Sole holders (being also the manager) with other subsidiary occupation
Muu põhitegevusega ainuvaldajate abikaasad	...	...		10 409		8 360	Spouses of sole holders with other major occupation
Muu kõrvaltegevusega ainuvaldajate abikaasad	...	...		1 120		495	Spouses of sole holders with other subsidiary occupation
Muu põhitegevusega ainuvaldaja pereliikmed kokku	...	...	4 978	7 386	5 325	9 173	Other family labour force with other major occupation
Muu kõrvaltegevusega ainuvaldaja pereliikmed kokku	...	...	617	939	418	552	Other family labour force with other subsidiary occupation

LISA 2 APPENDIX 2

Euroopa Liidu (15) ja kandidaatriikide (10) põllumajanduslike majapidamiste põhinäitajad, 2003

Main indicators of agricultural holdings of the European Union (15) and Candidate Countries (10), 2003

	Majapidamiste arv Number of holdings	<10 ha <10ha	10-<50 ha 10-<50 ha	>=50 ha >=50 ha	Põllumajandusmaa, ha Agricultural area, ha	Standardkogu- tulu, ESÜ Standard gross margin, ESU	Majapidamiste tööaeg, ATÜ Working time of holdings, AWU	
Belgia	54 940	22 640	24 130	8 180	1 394 400	3 222 660	72 460	Belgium
Taani	48 610	9 830	21 610	17 180	2 658 210	3 713 620	60 710	Denmark
Saksamaa	412 300	157 450	171 310	83 550	16 981 750	21 037 300	688 780	Germany
Kreeka	824 460	737 050	80 920	6 500	3 967 770	5 178 130	615 950	Greece
Hispaania	1 140 730	796 040	245 130	99 540	25 175 260	17 266 430	997 770	Spain
Prantsusmaa	614 000	226 620	185 060	202 300	27 795 240	29 121 250	913 830	France
Iirimaa	135 250	26 550	84 370	24 330	4 371 710	2 808 740	160 010	Ireland
Itaalia	1 963 820	1 714 250	209 160	40 400	13 115 810	19 365 990	1 475 980	Italy
Luksemburg	2 450	710	630	1 120	128 160	104 650	3 960	Luxembourg
Holland	85 500	37 450	37 650	10 400	2 007 250	8 172 650	186 260	Netherlands
Austria	173 770	89 080	74 510	10 170	3 257 220	2 423 240	175 430	Austria
Portugal	359 280	314 170	35 400	9 730	3 725 190	2 324 710	455 160	Portugal
Soome	74 950	17 130	45 460	12 390	2 244 700	1 662 260	97 540	Finland
Rootsi	67 890	17 300	31 310	19 280	3 126 910	1 934 540	70 660	Sweden
Suurbritannia	280 630	130 580	74 650	75 410	16 105 810	10 850 820	352 220	United Kingdom
Euroopa Liidu 15 liikmesriiki	6 238 580	4 296 850	1 321 300	620 480	126 055 390	129 186 990	6 326 720	15 European Union Member States
Eesti	36 860	26 000	8 720	2 140	795 640	134 680	37 520	Estonia
Tšehhi Vabariik	45 770	31 410	8 150	6 200	3 631 550	1 467 360	166 400	Czech Republic
Küpros	45 200	42 420	2 360	420	156 380	295 450	32 200	Cyprus
Läti	126 610	93 540	29 320	3 760	1 489 350	260 890	140 880	Latvia
Leedu	272 110	226 110	40 930	5 080	2 490 960	436 980	222 130	Lithuania
Ungari	773 380	726 830	35 840	10 720	4 352 370	1 757 110	525 790	Hungary
Malta	10 990	10 960	30	0	10 790	80 750	4 500	Malta
Poola	2 172 210	1 817 310	337 030	17 880	14 426 320	7 510 520	2 190 870	Poland
Sloveenia	77 150	65 020	11 890	220	486 470	355 020	95 370	Slovenia
Slovakkia	71 740	67 400	1 940	2 400	2 137 500	515 520	118 630	Slovakia
10 kandidaatriiki	3 632 020	3 107 000	476 210	48 820	29 977 330	12 814 280	3 534 290	10 Candidate Countries